

มาตรการทดแทนการลงโทษประหารชีวิต

โดย

นายธนพนธ์ โสจิพลกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายอาญา

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มาตรการทดแทนการลงโทษประหารชีวิต

โดย

นายธนพนธ์ โสจิพลกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายอาญา

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

MEASURES FOR THE SUBSTITUTION OF THE DEATH PENALTY

BY

MR. THANAPHON SOJIPHONKUL

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS

FOR THE DEGREE OF MASTER OF LAWS

CRIMINAL LAW

FACULTY OF LAW

THAMMASAT UNIVERSITY

ACADEMIC YEAR 2020

COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะนิติศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ

นายชนพันธ์ ไชจิพลกุล

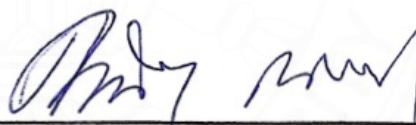
เรื่อง

มาตรการทดแทนการลงโทษประหารชีวิต

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิติศาสตรมหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2564

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

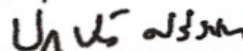
(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.คณิต ณ นคร)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

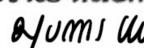
(ศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปกป้อง ศรีสนิท)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร.มนินทร์ พงศาปาน)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	มาตรการทดแทนการลงโทษประหารชีวิต
ชื่อผู้เขียน	นายธนพนธ์ โสจิพลกุล
ชื่อปริญญา	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	กฎหมายอาญา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล
ปีการศึกษา	2563

บทคัดย่อ

เนื่องด้วยประเทศไทยในปัจจุบันนี้ มีการกำหนดฐานความผิดที่มีโทษสูงสุดถึงขั้นประหารชีวิตมากถึง 62 ฐานความผิด โดยโทษประหารชีวิตนี้ ถูกกำหนดอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาถึง 33 ฐานความผิด และถูกกำหนดไว้ในกฎหมายอื่น ๆ อีกจำนวน 29 ฐานความผิด ซึ่งโทษประหารชีวิตในประเทศไทยได้มีการบังคับใช้มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงปัจจุบัน โดยไม่มีที่ท่าว่าจะจะมีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตในเร็ววัน

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ประเทศไทยจะมีการใช้โทษประหารชีวิตมาอย่างยาวนานดังที่ได้กล่าวไปแล้วก็ตาม แต่โทษประหารชีวิตที่ใช้ในประเทศไทยกลับไม่มีการบังคับใช้อย่างจริงจัง ซึ่งจะเห็นได้จากระยะเวลาในรอบสิบปีที่ผ่านมาของประเทศไทย มีการใช้โทษประหารชีวิตเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวเท่านั้น นั่นคือการประหารชีวิตผู้กระทำความผิดในความผิดฐานชิงทรัพย์ เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ.2561 อาจกล่าวได้ว่า นักโทษซึ่งต้องโทษประหารชีวิตในประเทศไทยมีโอกาสสูงมากที่จะไม่ถูกประหารชีวิตจริง ซึ่งสาเหตุที่นักโทษไม่ถูกประหารชีวิตจริงถึงแม้จะถูกศาลพิพากษาถึงที่สุดแล้วก็ตามมีความผิดและถูกกำหนดโทษถึงขั้นประหารชีวิต เกิดจากการที่ประเทศไทยมีการพระราชทานอภัยโทษให้แก่นักโทษบ่อยครั้ง อีกทั้งยังมีการให้ประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ในกรณีที่นักโทษมีความประพฤติดีอีกด้วย และด้วยเหตุที่โทษประหารชีวิตในประเทศไทยไม่มีการบังคับใช้อย่างจริงจังนี้ ส่งผลให้โทษประหารชีวิตในประเทศไทยไม่สามารถที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำความผิดให้เกิดความเกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับเมื่อกระทำความผิด

นอกจากนี้ การที่ประเทศไทยยังคงบัญญัติถึงความผิดที่มีโทษประหารชีวิตไว้อยู่ในกฎหมายนั้น ย่อมเป็นการแสดงให้เห็นถึงความด้อยพัฒนาในเรื่องหลักสิทธิมนุษยชน ทั้งที่นานาประเทศได้มีการยอมรับและให้ความสำคัญเกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชนมากขึ้น อีกทั้งประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกก็ได้มีแนวโน้มที่จะมีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจุบันนี้มีประเทศที่มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตมากถึง 142 ประเทศ ถือเป็นจำนวนมากกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนประเทศทั้งหมดทั่วโลก จากในอดีตที่มีเพียง 20 ประเทศเท่านั้นที่มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต ตัวอย่างเช่น ประเทศอังกฤษที่มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตเป็นประเทศแรก ๆ และในปัจจุบันนี้ คงมีเพียงแต่โทษจำคุกตลอดชีวิตที่เป็นโทษสูงสุดตามกฎหมายในประเทศอังกฤษ โดยหลักการพื้นฐานที่สุดที่เป็นเหตุผลสนับสนุนให้นานาประเทศมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตคือหลักเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่เป็นพื้นฐานที่สุดที่ทุกคนควรได้รับการเคารพ

ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาถึงหลักการสำคัญของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามหลักสากล แนวคิดทฤษฎีของการลงโทษประหารชีวิต รวมทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิตทั้งต่างประเทศและภายในประเทศ เพื่อหาแนวทางการยกเลิกโทษประหารชีวิตและมาตรการการลงโทษที่สามารถนำมาใช้ทดแทนโทษประหารชีวิตได้ จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยควรยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตกับความผิดอาญาทุกประเภทเพื่อเป็นการยอมรับหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่มนุษย์ทุกคนพึงมี และจะต้องยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตอย่างมีลำดับขั้นตอน เพื่อเป็นการทำให้ประชาชนเกิดความคุ้นชินสามารถปรับตัวให้เข้ากับพัฒนาการด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยได้ และในความผิดที่ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตก็เห็นสมควรให้ใช้มาตรการทดแทนโทษประหารชีวิตโดยการนำโทษจำคุกตลอดชีวิตมาปรับใช้กับการกระทำความผิดอาญาในแต่ละฐานความผิดแทน

คำสำคัญ: มาตรการทดแทน, โทษประหารชีวิต, จำคุกตลอดชีวิต, ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, อภัยโทษ

Thesis Title	MEASURES FOR THE SUBSTITUTION OF THE DEATH PENALTY
Author	Mr. Thanaphon Sojiphonkul
Degree	Master of Laws
Major Field/Faculty/University	Criminal Law Law Thammasat University
Thesis Advisor	Professor Surasak Likasitwatanakul, Ph.D.
Academic Years	2020

ABSTRACT

In Thailand, 62 basic offenses are currently punishable by the maximum penalty of death. Thirty-three of these are specified in the Thailand Criminal Code (TCC) and twenty-nine in other laws. The death penalty has been codified since the Ayutthaya Kingdom in Thailand, and is unlikely to be abolished anytime soon.

Despite its longstanding status, the death penalty is not strictly enforced and over the past decade, only one state execution occurred, on 18 June 2018 was held, of perpetrators of a robbery leading to homicide. It may be asserted that prisoners facing the death penalty in Thailand are most unlikely to be executed, even after conviction and sentencing, due to repeated granting of clemency. In addition, the Department of Corrections offers compensation to inmates for good behavior. Insofar as the death penalty is not strictly enforced in Thailand, its results cannot fulfill their purpose as deterrent, by altering potential offenders to possible legal sanctions.

In addition, Thailand's continuing to sentence offenders to the death penalty through the legal system may be seen as a lack of human rights development, failing to meet growing international standards about the importance of human rights. Internationally, an increasing number of countries have abolished the death penalty, which is now banned in law or practice in 142 nations, over two-thirds of the world's countries. Historically, the United Kingdom was among the first such countries to ban

the death penalty, and decree that life imprisonment should be the most severe sanction. The fundamental principle supporting international abolition of the death penalty is human dignity, a fundamental human right to be respected by all.

For this reason, it was necessary to study essential principles of international human rights protection through theoretical concepts of capital punishment, including national and international perspectives on the death penalty. The goal was to find ways to abolish the death penalty in Thailand and develop sanctions to replace it. Results were that Thailand should abolish the death penalty for all crimes, in recognition of fundamental human rights principles accorded to everyone. The death penalty must be abolished step by step to help familiarize citizens with the gradual adaptation to human rights development in Thailand. After abolition, it would be appropriate to substitute life imprisonment for the death penalty in sentencing to sanction related offenses.

Keywords : Measures, Substitution, Death penalty, Life imprisonment, Human dignity, Pardon, Clemency.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ไม่อาจสำเร็จลุล่วงไปได้เลย หากไม่ได้รับความกรุณาจากท่าน ศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ที่ได้อนุเคราะห์เสียสละเวลาอันมีค่ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เล่มนี้ และได้กรุณาให้คำปรึกษาและคำแนะนำในด้านต่าง ๆ ทั้งการวางแนวคิด หลักการในการศึกษา แนะนำหนังสือ ให้หนังสือเพื่อสืบค้นข้อมูล ชี้แนะให้เห็นถึงประเด็นการศึกษาใหม่ ๆ และแนะนำข้อมูลที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้สมบูรณ์ อีกทั้งยังได้สละเวลาอันมีค่าในการตรวจและแนะแนวทางในการแก้ไขวิทยานิพนธ์เล่มนี้เรื่อยมา ผู้เขียนมีความซาบซึ้งใจเป็นอย่างมาก ขอกราบขอบพระคุณทุกคำแนะนำและคำสอนที่ท่านสละเวลาอันมีค่าเพื่อช่วยเหลือผู้เขียนตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.คณิต ฒ นคร ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่ารับเป็นประธานกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์เล่มนี้ และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปกป้อง ศรีสนิท ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ท่านทั้งสองได้ให้ความรู้ คำแนะนำ ตลอดจนถึงชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องเพื่อทำการแก้ไข ซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านทั้งสองเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขากฎหมายอาญาทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาที่ใช้เป็นพื้นฐานในการเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ขอกราบขอบพระคุณบิดาและมารดาของผู้เขียนที่คอยส่งเสริม สนับสนุน ผลักดัน และเป็นกำลังใจให้ผู้เขียนเสมอมา และเป็นผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของผู้เขียนทุกประการ

ขอขอบคุณห้องสมุด สัญญา ธรรมศักดิ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดทุกท่านที่ได้ดูแลและช่วยเหลือในการค้นคว้าหนังสือเพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้

สุดท้ายนี้ หากมีสิ่งใดอันเป็นประโยชน์แก่การศึกษาหรือการพัฒนาทางด้านกฎหมายอยู่บ้าง ผู้เขียนขออุทิศไว้เป็นงานวิชาการเพื่อการศึกษาต่อไป หากวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขออภัยไว้แต่เพียงผู้เดียว และขออภัยไว้ ณ ที่นี้

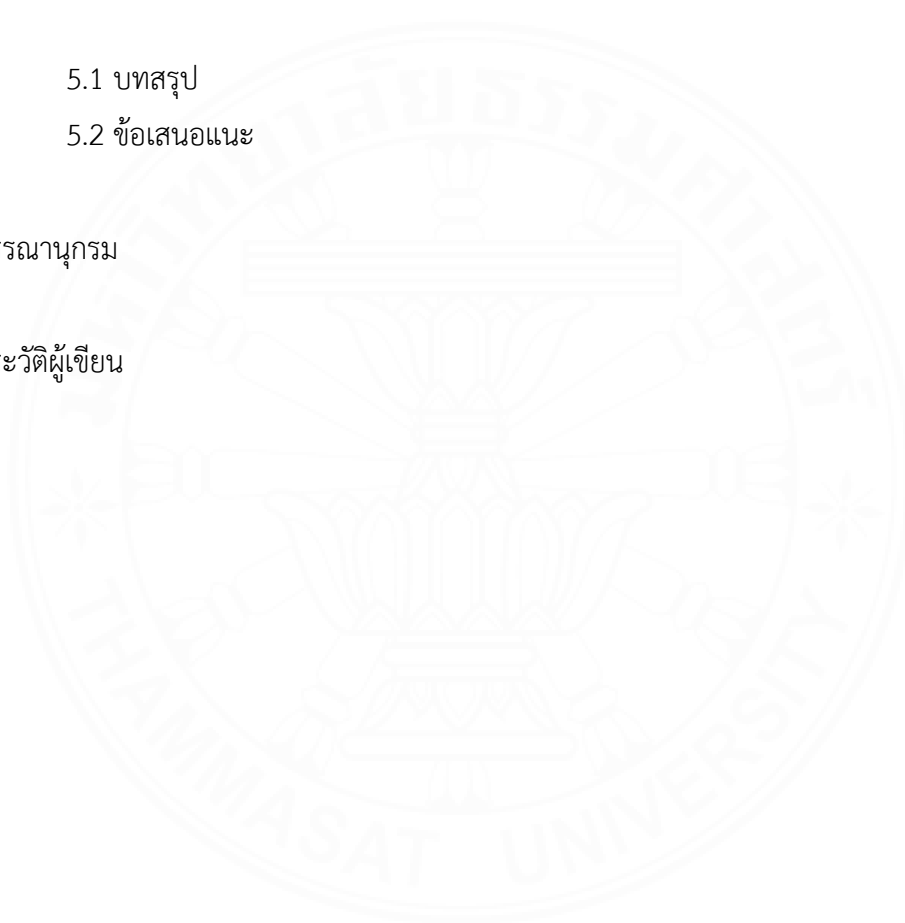
นายธนพนธ์ โสจิพลกุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญตาราง	(9)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 สมมติฐานของการศึกษา	3
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	3
1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีอันเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต	5
2.1 วัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญา	6
2.1.1 เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน	6
2.1.2 เพื่อเป็นการข่มขู่หรือยับยั้ง	7
2.1.3 เพื่อเป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม	9
2.1.4 เพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรม	9
2.1.5 เพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด	10
2.2 หลักการสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษประหารชีวิต	11
2.2.1 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	11

2.2.2	ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน	21
2.2.3	กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง	22
2.2.4	พิธีสารเลือกรับของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ฉบับที่ 2 เพื่อการกำจัดการประหารชีวิต	26
2.2.5	หลักประกันสิทธิของผู้ที่เผชิญโทษประหารชีวิตของสหประชาชาติ	27
2.3	ข้อถกเถียงเกี่ยวกับการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิต	29
2.4	การบังคับใช้จริงของโทษประหารชีวิตในภาพรวม	37
2.4.1	กรณีตัวอย่างการประหารชีวิตในประเทศญี่ปุ่น	37
2.4.2	กรณีตัวอย่างคำพิพากษาที่ลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย	39
2.4.3	กรณีตัวอย่างการประหารชีวิตในประเทศสหรัฐอเมริกา	41
บทที่ 3	โทษประหารชีวิตในต่างประเทศ	43
3.1	ประเทศอังกฤษ	43
3.2	ประเทศญี่ปุ่น	55
3.3	ประเทศฟิลิปปินส์	61
บทที่ 4	การยกเลิกโทษประหารชีวิตและมาตรการทดแทนในประเทศไทย	67
4.1	การใช้โทษประหารชีวิตในประเทศไทย	68
4.1.1	หลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิต	71
4.1.2	ฐานความผิดที่กำหนดโทษประหารชีวิตในประเทศไทย	74
4.2	แนวทางการพัฒนาเรื่องการใช้โทษประหารชีวิตในประเทศไทย	81
4.2.1	ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	81
4.2.2	แผนสิทธิมนุษยชน ฉบับที่ 3 และ ฉบับที่ 4	83
4.2.3	ความเปลี่ยนแปลงของโทษประหารชีวิตในพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ	86
4.2.4	การให้ประโยชน์ตอบแทนความประพฤติดีของผู้ต้องขังในกรณีพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษ	93

4.3	ข้อวิเคราะห์โทษประหารชีวิตในประเทศไทย	97
4.3.1	กรณีในประเทศไทยยังคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิต	99
4.3.2	กรณีในประเทศไทยมีการยกเลิกโทษประหารชีวิต	102
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ		115
5.1	บทสรุป	115
5.2	ข้อเสนอแนะ	116
บรรณานุกรม		127
ประวัติผู้เขียน		139

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 ความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา	74
4.2 ความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร	77
4.3 ความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามพระราชบัญญัติ อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490	78
4.4 ความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การค้าประเวณี พ.ศ.2539	79
4.5 ความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2558	79
4.6 ความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการ ต่อการเดินอากาศ พ.ศ.2558	79
4.7 ความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 (แก้ไขฉบับที่ 6 พ.ศ.2560)	80
5.1 ข้อเสนอเกี่ยวกับความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา	118
5.2 ข้อเสนอเกี่ยวกับความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา ทหาร	122
5.3 ข้อเสนอเกี่ยวกับความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามพระราชบัญญัติ อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490	124
5.4 ข้อเสนอเกี่ยวกับความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539	124
5.5 ข้อเสนอเกี่ยวกับความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2558	124
5.6 ข้อเสนอเกี่ยวกับความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามพระราชบัญญัติว่าด้วย ความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ.2558	125
5.7 ข้อเสนอเกี่ยวกับความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามพระราชบัญญัติยาเสพติด ให้โทษ พ.ศ.2522 (แก้ไขฉบับที่ 6 พ.ศ.2560)	126

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากในขณะนี้ทั่วโลกต่างหันมาให้ความสนใจในเรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียม สิทธิในการแสดงออก หรือสิทธิในเนื้อตัวร่างกายของบุคคล ซึ่งเรื่องโทษประหารชีวิตนั้นก็ เป็นเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในด้านสิทธิของการมีชีวิต

ในปี พ.ศ. 2520 มีเพียง 16 ประเทศเท่านั้นที่มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิต แต่เมื่อปี พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมานี้ มีประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิต รวมทั้งสิ้น 142 ประเทศ¹ ซึ่งในปัจจุบันนี้มีจำนวนประเทศที่ได้ยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตมากกว่า 2 ใน 3 ส่วน ของจำนวนประเทศทั้งหมดทั่วโลก โดยสามารถจำแนกประเภทของประเทศที่ได้ยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) ประเทศที่มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตกับความผิดอาญาทุกฐานความผิด จำนวน 106 ประเทศ เช่น ประเทศแคนาดา ประเทศเยอรมนี ประเทศสวีเดน ประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น

2) ประเทศที่มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ กล่าวคือ การที่ยังคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิต แต่ได้ระงับการใช้โทษประหารชีวิตเป็นระยะเวลา 10 ปีติดต่อกัน จำนวน 28 ประเทศ เช่น ประเทศรัสเซีย ประเทศโมร็อกโก ประเทศเคนยา เป็นต้น แต่อย่างไรก็ดีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัตินี้อาจนำโทษประหารชีวิตกลับมาใช้ได้อีก เนื่องจากไม่มีกฎหมายห้ามการใช้โทษประหารชีวิต

3) ประเทศที่มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดทั่วไป แต่ยังคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดร้ายแรง (serious crime) มีจำนวน 8 ประเทศ เช่น ประเทศบราซิล ประเทศคาซัคสถาน ประเทศเปรู เป็นต้น

สำหรับประชาคมอาเซียนซึ่งประกอบด้วย 10 ประเทศนั้น กัมพูชา และ ฟิลิปปินส์ ได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดทางอาญาทุกประเภท ส่วนลาว พม่า และบรูไน ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ ส่วนประเทศที่เหลือ ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์และเวียดนามยังคงมีโทษประหารชีวิตและใช้โทษประหารชีวิตอยู่

¹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “การประหารชีวิตทั่วโลกปี 2561 ลดลงเป็นจำนวนมาก,” สืบค้นเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2563, จาก <https://www.amnesty.or.th/latest/news/676-2-2/>.

จากตัวเลขดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นได้ว่าประเทศต่าง ๆ ได้หันมาให้ความสนใจกับสิทธิมนุษยชนมากขึ้นและเห็นว่าการลงโทษประหารชีวิตนั้นเป็นสิ่งที่โหดร้ายทารุณ ส่งผลให้ในหลายประเทศเริ่มมีการยกเลิกโทษประหารชีวิต

ในประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศส่วนน้อยที่ยังคงมีโทษประหารชีวิตและยังคงบังคับใช้โทษประหารชีวิตอยู่ จะเห็นได้จาก ในวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ.2561 ได้มีการประหารชีวิตนักโทษโดยการฉีดยาในความผิดฐานชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 339 วรรคท้าย การประหารชีวิตครั้งนี้จึงเป็นการใช้โทษประหารชีวิตในรอบ 9 ปี ที่ประเทศไทยไม่ได้มีการใช้โทษประหารชีวิตเลย นับจากการประหารชีวิตครั้งก่อนในวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ.2552 และเป็นที่น่าสังเกตอย่างยิ่ง หากดูจากจำนวนสถิติของนักโทษที่ต้องโทษประหารชีวิตของกรมราชทัณฑ์ ในเดือนเมษายน พ.ศ.2563 นักโทษที่ต้องโทษประหารชีวิตมีจำนวน ถึง 337 ราย² ซึ่งนับว่าเป็นอัตราส่วนที่มีความต่างกันมากกับการบังคับใช้โทษประหารของประเทศไทย ซึ่งนักโทษส่วนใหญ่ที่ได้รับโทษประหารชีวิตนั้น มักจะไม่ได้รับโทษประหารชีวิตจริง เนื่องจากการลดโทษหรือลดวันต้องโทษจากการได้รับอภัยโทษ และพักการลงโทษตามกฎหมาย ตัวอย่างเช่น คดีของ นายแพทย์วิสุทธิ์ บุญเกษมสันติ ศาลฎีกาได้พิพากษาประหารชีวิต แต่ในท้ายที่สุด นายแพทย์วิสุทธิ์ บุญเกษมสันติ ได้รับโทษจำคุกรวมทั้งสิ้นเพียง 10 ปี 9 เดือน เนื่องจากมีเหตุต่าง ๆ ในการลดโทษ การอภัยโทษ และการพักโทษตามกฎหมาย และการที่นักโทษที่ต้องโทษประหารชีวิตไม่ได้รับโทษประหารชีวิตอย่างจริงจังนี้ จึงก่อให้เกิดคำถามถึงประสิทธิภาพในการบังคับใช้โทษประหารชีวิตตลอดไปจนถึงว่า โทษประหารชีวิตยังมีความจำเป็นอยู่หรือไม่ในสังคมไทย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) ศึกษาเพื่อให้ทราบถึงเหตุผลและหลักการของการมีอยู่และการยกเลิกโทษประหารชีวิตในต่างประเทศทั้งในประเทศที่มีการใช้โทษประหารชีวิตและประเทศที่ได้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตแล้ว
- 2) ศึกษาถึงความเหมาะสมของโทษประหารชีวิตในประเทศไทยว่าควรให้มีผลบังคับใช้ต่อไปหรือควรให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางสากลและหลักสิทธิมนุษยชน
- 3) ศึกษาถึงขั้นตอนและวิธีการดำเนินการยกเลิกโทษประหารชีวิตของต่างประเทศเพื่อเปรียบเทียบและนำมาปรับใช้ในกรณีที่ประเทศไทยได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต

² กรมราชทัณฑ์, “รายงานสถิตินักโทษประหารชีวิตกรมราชทัณฑ์,” สืบค้นเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2563, จาก <http://www.correct.go.th/executed/index.php>.

4) ศึกษาถึงแนวทางและมาตรการการลงโทษในต่างประเทศที่สามารถนำมาใช้ทดแทนโทษประหารชีวิตเพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับประเทศไทยหากมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในอนาคต

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ศึกษาเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตที่มีอยู่ในกฎหมายไทย ว่าความผิดใดที่ยังคงสมควรกำหนดให้มีโทษประหารชีวิต และความผิดนั้นมีความเหมาะสมหรือได้สัดส่วนกับโทษประหารชีวิตหรือไม่ อีกทั้งยังศึกษาในกรณีว่าประเทศไทยยังคงมีความจำเป็นที่จะมีไว้หรือยกเลิกซึ่งโทษประหารชีวิตในความผิดฐานต่าง ๆ ซึ่งหากเห็นควรให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว ควรจะมีขั้นตอนอย่างไรเพื่อให้ประชาชนสามารถยอมรับได้เป็นการทั่วไป และหากมีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตแล้ว ควรจะต้องมีมาตรการทางอาญาที่มีความรุนแรงเทียบเท่ากับโทษประหารชีวิตมาบังคับใช้ทดแทนการใช้โทษประหารชีวิตหรือไม่อย่างไร อีกทั้งมาตรการดังกล่าวที่จะนำมาใช้นั้นจะต้องสามารถใช้ได้จริงและต้องบรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษ เพื่อเป็นหลักประกันต่อสังคมว่าบุคคลผู้กระทำความผิดนั้นจะได้รับโทษตามความร้ายแรงที่ตนได้ก่อขึ้นและบุคคลนั้นจะไม่กลับไปก่อให้เกิดความไม่สงบสุขของสังคมได้อีกจนกว่าจะได้รับโทษตามที่กำหนดไว้

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาการยกเลิกโทษประหารชีวิตและการใช้มาตรการการลงโทษอื่นแทนการใช้โทษประหารชีวิตในต่างประเทศ พร้อมทั้งศึกษาหลักการและเหตุผลในทางสากล เพื่อวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของการยกเลิกโทษประหารชีวิตและความเหมาะสมในการนำมาปรับใช้ในกฎหมายไทย และหากประเทศไทยได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว ควรจะนำมาตรการการลงโทษใดมาใช้ในการลงโทษผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษประหารชีวิต

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) บทความ ตำราทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ตำบทยกฎหมาย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ มาตรการระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ รวมทั้งความเห็นทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิตและมาตรการการลงโทษต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ทดแทนโทษประหารชีวิตได้หากมีการยกเลิก

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ได้ทราบถึงเหตุผลและหลักการของการมีอยู่และการยกเลิกโทษประหารชีวิตในต่างประเทศ
- 2) ได้ทราบว่าประเทศไทยว่าควรให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางสากลและหลักสิทธิมนุษยชน หรือยังให้คงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิต
- 3) ได้ทราบว่า หากประเทศไทยมีการยกเลิกโทษประหารชีวิต ควรจะเริ่มต้นดำเนินการให้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตอย่างเป็นขั้นเป็นตอนอย่างไร
- 4) ได้ทราบว่า หากประเทศไทยมีการยกเลิกโทษประหารชีวิต ควรจะนำแนวทางและมาตรการการลงโทษใดบ้างในต่างประเทศที่สามารถนำมาใช้ทดแทนโทษประหารชีวิต ที่จะมีความเหมาะสมกับประเทศไทย หรือ กฎหมายไทย

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีอันเกี่ยวเนื่องกับการลงโทษประหารชีวิต

“โทษ” หมายถึง ผลแห่งความผิดที่เป็นผลร้ายหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ที่ได้รับโทษ ซึ่งจะทำให้ได้รับความทุกข์ทรมานทั้งร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สิน เช่นการ ถูกควบคุมตัว ถูกจำกัดอิสรภาพ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความกลัวและสำนึกในการกระทำหรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของตนเอง โดยการลงโทษจะต้องกระทำโดยบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ซึ่งเป็นตัวแทนโดยชอบธรรมของรัฐ สังคม หรือชุมชน¹

ในส่วนของโทษประหารชีวิตนั้นปรากฏขึ้นตั้งแต่เริ่มมีมนุษย์ การประหารชีวิตตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันนั้น แรกเริ่มถูกพัฒนาจากกฎหมายป่า เหมือนกับสัตว์ที่แย่งอาหารแย่งชิงกันเพื่อเป็นจำฝูงคนแย่งชิงอำนาจการเป็นหัวหน้ากลุ่มชน ตลอดไปจนถึงการต่อสู้แย่งชิงที่อยู่อาศัย แย่งทำเลสำหรับทำมาหากินของชนเผ่า² จึงอาจกล่าวได้ว่าการลงโทษประหารชีวิตเป็นรูปแบบการลงโทษที่เก่าแก่และรุนแรงที่สุดมาจนถึงปัจจุบัน トラบเท่าที่ยังมีได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตให้หมดไปจากสังคมก็ย่อมจะเป็นเช่นนั้นอยู่เรื่อยไป จุดมุ่งหมายของการลงโทษประหารชีวิตเป็นการกำจัดผู้กระทำความผิดให้ออกไปจากสังคมอย่างเด็ดขาดโดยอาศัยวิธีการฆ่าหรือวิธีการอื่นใด ที่เป็นผลให้ผู้กระทำความผิดถึงแก่ความตาย³ ซึ่งวิธีการประหารชีวิตนั้นจะแตกต่างกันไปตามแต่ละสังคม วัฒนธรรม เชื้อชาติ และความมุ่งหมายของการลงโทษ ส่วนวิธีการลงโทษมักจะปรากฏให้เห็นในรูปแบบของการกดให้จมน้ำตาย เอาไฟคอกให้ตาย เอาหินขว้างให้ตาย การแขวนคอ การตัดศีรษะ การใช้เก้าอี้ไฟฟ้า เป็นต้น ในปัจจุบันนี้วิธีการลงโทษประหารชีวิตนั้นจะทำการฉีดยาซึ่งเป็นการลงโทษประหารชีวิตแบบใหม่ที่สุด เป็นวิธีที่ไม่ทารุณโหดร้าย ไม่ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมาน และมีค่าใช้จ่ายน้อย อีกทั้งวิธีการประหารชีวิตโดยการฉีดยาหรือสารพิษนี้ ยังเป็นมาตรฐานว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมขององค์กรสหประชาชาติอีกด้วย ซึ่งสารพิษที่ใช้ฉีดเข้าสู่ร่างกายของนักโทษประหารนั้น มีจำนวนทั้งหมด 3 เข็ม ได้แก่

¹ นพตล พลกุล, ทัณฑ์วิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ : บริษัท นิโอ ดิจิตอลจำกัด, 2558), น. 31.

² นิจ อักษรา, ย้อนตำนานโทษประหารชีวิตจากอดีตถึงปัจจุบัน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ก้าวแรก, 2556), น. 16.

³ ประเสริฐ เมฆมณี, หลักทัณฑ์วิทยา, (กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, 2523), น. 16.

- 1) โซเดียม เพนโททาล (Sodium Pentothal) มีฤทธิ์สำหรับกล่อมประสาท ทำให้นักโทษหมดสติ เพื่อเกิดความเจ็บปวดทรมานน้อยที่สุด
- 2) เพนคูโรเนียม โบไมด์ (Pancuronium bromide) ยาตัวนี้มีผลให้กล้ามเนื้อคลายตัว และทำให้การหายใจหยุดทำงาน
- 3) โปตัสเซียมคลอไรด์ (Potassium Chloride) มีฤทธิ์ให้หัวใจหยุดเต้น และเสียชีวิต⁴

2.1 วัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญา

การลงโทษกับความผิดทางอาญานั้นมักมีความสอดคล้องและควบคู่กันไป กล่าวคือ เมื่อกฎหมายบัญญัติให้การกระทำใดเป็นความผิดมักจะมีการกำหนดบทลงโทษไว้เสมอ หากกฎหมายเพียงแต่บัญญัติความผิดแต่ไม่ได้กำหนดโทษ หรือกลับกัน หากกฎหมายกำหนดโทษไว้ แต่ไม่ได้กำหนดว่าการกระทำเช่นใดที่มีความผิด ย่อมไม่อาจจะลงโทษบุคคลนั้นได้ ตามหลักที่ว่า ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย (Nullum crimen nulla poena sine lege)

การลงโทษเป็นวิธีที่มีมาแต่ช้านานและเปลี่ยนวิธีการไปตามแต่ละยุคสมัย และตามแต่บริบทของสังคมนั้น ๆ ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์และการพัฒนาการทางความคิดต่าง ๆ ที่จะถือเป็นกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติ โดยวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นสามารถจำแนกออกได้เป็น 5 ประการดังนี้

2.1.1 เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน (Retribution)

การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนต่อผู้กระทำความผิดนั้น เป็นรูปแบบการลงโทษที่มีมาอย่างยาวนานและแพร่หลาย เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากปรัชญาพื้นฐานที่เรียกว่า “หลักตาต่อตา ฟันต่อฟัน” (An eye for an eye, a tooth for a tooth) กล่าวคือ อาชญากรรมเป็นการประทุษร้ายต่อผู้อื่น จึงสมควรที่จะได้รับการลงโทษอย่างรุนแรงและสาสมกับการกระทำความผิดที่ได้ก่อขึ้นเป็นการตอบแทน เป็นผลให้การลงโทษในสมัยโบราณมีแต่การลงโทษโดยวิธีที่โหดร้ายทารุณซึ่งมักจะใช้การลงโทษโดยการประหารชีวิตหรือทรมานผู้กระทำความผิดอย่างรุนแรง เช่น การตัดอวัยวะ เป็นต้น โดยการลงโทษตามทฤษฎีนี้ถือเป็นการลงโทษเพื่อตอบแทนต่อความยุติธรรมที่ถูกประทุษร้าย มีความมุ่งหมายเพื่อขจัดความหวาดกลัวภัยแห่งอาชญากรรมและเป็นการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐลงโทษผู้กระทำผิด เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เสียหายแก้แค้นตอบแทนต่ออาชญากรเป็นการส่วนตัว และเพื่อรักษาไว้ซึ่งความผาสุกและความยุติธรรมในสังคม⁵

⁴ นพตล พลกุล, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น. 44.

⁵ ประเสริฐ เมฆมณี, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 3*, น. 56.

วัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีแก้แค้นทดแทนนี้ก็ยังคงมีผลถึงอยู่ในปัจจุบัน เพราะเป็นวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับความรู้สึกของคนโดยทั่วไปซึ่งต้องการที่จะเห็นคนที่ทำความผิดได้รับผลร้ายหรือโทษจากการกระทำ เพียงแต่วัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีนี้ได้ลดความสำคัญลงไปเนื่องจากสังคมมีการใช้เหตุผลและตรรกะในการอยู่ร่วมกันมากขึ้น อีกทั้งในปัจจุบันก็ยังมีวัตถุประสงค์อื่นในการลงโทษผู้กระทำความผิดที่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนมีการวิวัฒนาการที่เปลี่ยนไปตามแนวคิดของนักทฤษฎีอาชญาวิทยาสมัยใหม่ ที่ได้หลีกเลี่ยงวิธีการลงโทษที่มีความรุนแรง โดยเปลี่ยนจากการกระทำทารุณทางร่างกายเป็นการลงโทษจำคุกแทน ซึ่งการลงโทษจำคุกจะมีระยะเวลาไม่นานเท่าได้นั้น ขึ้นอยู่กับความหนักเบาของความผิดที่บุคคลนั้นได้กระทำลงไป⁶

2.1.2 เพื่อเป็นการข่มขู่หรือยับยั้ง (Deterrence)

ทฤษฎีนี้ถูกคิดค้นขึ้นโดย Jeremy Bentham และ Cesare Beccasia ในศตวรรษที่ 18⁷ ซึ่งการลงโทษตามทฤษฎีนี้มีวัตถุประสงค์ที่เห็นได้ชัดเจนอย่างหนึ่งคือ เป็นการลงโทษเพื่อป้องกันมิให้ผู้อื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่างและกระทำความผิดเช่นนั้น โดยวัตถุประสงค์ในส่วนนี้เรียกว่า “การยับยั้งโดยทั่วไป” (General Deterrence) เช่น การใช้โทษประหารชีวิตกับผู้กระทำความผิดเพื่อมิให้ผู้อื่นกล้าที่จะกระทำความผิดเพราะกลัวถูกประหารชีวิต ซึ่งแนวคิดนี้ได้รับการสนับสนุนจากท่าน เซอร์ เจมส์ สตีเฟน (Sir James Stephen) ที่ได้กล่าวว่า “ไม่มีบทลงโทษอื่นใดที่จะมีผลยับยั้งบุคคลมิให้กระทำความผิดทางอาญาเท่ากับโทษประหารชีวิต” ทั้งนี้ยังมีการลงโทษด้วยวิธีอื่นที่ส่งผลเป็นการยับยั้งผู้อื่นมิให้เอาเป็นเยี่ยงอย่างอีก เช่น การเชือดคอตี การจำคุก การให้หนักโทษทำงานอย่างหนัก เป็นต้น ซึ่งการลงโทษโดยวิธีต่าง ๆ เหล่านี้เกี่ยวข้องกับหลักทางธรรมชาติที่ว่ามนุษย์ปรารถนาที่จะได้รับความสุขสบายและหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้ตนเองต้องทุกข์ทรมาน และนอกจากนี้การลงโทษตามทฤษฎีนี้ยังมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญอีกหนึ่งอย่างที่เราเรียกว่า “การยับยั้งเป็นพิเศษ” (Special Deterrence) กล่าวคือ เป็นการลงโทษที่เฉพาะเจาะจงลงไปในตัวผู้กระทำความผิดเพื่อให้ผู้นั้นได้รับบทเรียน รู้สึกเข็ดหลาบจากการลงโทษ และมีกล้าที่จะกระทำความผิดต่อไปอีกใน

⁶ นพดล พลกุล, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น. 21.

⁷ อัจฉริยา ชุตินันท์, *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2557), น. 131.

อนาคต⁸ เนื่องจากคนที่คิดจะกระทำความผิดหรือไม่นั้น มักจะคำนึงถึงผลดีและผลเสียจากการลงมือกระทำความผิด

อย่างไรก็ตาม Jeremy Bentham ได้กล่าวว่าการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้งที่จะมีประสิทธิภาพและส่งผลให้ผู้อื่นหรือประชาชนไม่กล้าที่จะเอาเยี่ยงอย่างในการกระทำความผิดนั้น การบังคับโทษนั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญ 4 ประการดังต่อไปนี้⁹

1) การลงโทษจะต้องแน่นอน (Certainty) หมายความว่า จะต้องลงโทษแก่บุคคลทุกคนที่ฝ่าฝืนกฎหมาย โดยบุคคลใดกระทำความผิดนั้นจะต้องถูกฟ้องและถูกลงโทษตามกฎหมายทุกคน ผู้กระทำความผิดจะต้องไม่มีโอกาสหลุดรอดจากการลงโทษ

2) การลงโทษจะต้องมีความรุนแรง (Severity) หมายความว่า ความร้ายแรงของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นจะต้องมีความร้ายแรงหรือรุนแรงพอที่จะยับยั้งความต้องการในการกระทำความผิดได้ ไม่ว่าจะเป็นการยับยั้งตัวผู้กระทำความผิดมิให้กล้าที่จะกระทำความผิดอีกในอนาคต หรือ เป็นการข่มขู่ยับยั้งประชาชนให้มิกล้าเอาเยี่ยงอย่างอาชญากร กล่าวคือ ผลร้ายที่มอบให้แก่ผู้กระทำความผิดได้รับจากการถูกลงโทษจะต้องสูงกว่าผลดีซึ่งผู้กระทำความผิดได้รับอันเกิดจากการกระทำความผิด หากกำหนดบทลงโทษที่เบาเกินไปก็จะมีผู้ใดเกรงกลัวการถูกลงโทษ

3) การลงโทษนั้นจะต้องรวดเร็ว (Celerity) หมายความว่า กระบวนการพิจารณาตลอดไปจนถึงกระบวนการลงโทษนั้นจะต้องกระทำอย่างรวดเร็ว เนื่องจากหากมีกระบวนการลงโทษที่ล่าช้าจนเกินไปจะส่งผลให้ผู้อื่นหรือประชาชนลืมไปว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดอย่างไรไว้ และประชาชนนั้นจะเห็นถึงความหย่อนประสิทธิของกระบวนการยุติธรรมที่ล่าช้า

4) การลงโทษจะต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อสาธารณชน (Publicity) หมายความว่า การลงโทษจะต้องกระทำในที่ที่ให้สาธารณชนรับรู้หรือรู้เห็นถึงการลงโทษดังกล่าวจึงจะมีผลเป็นการข่มขู่บุคคลทั่วไปไม่ให้กล้าที่จะกระทำความผิด

⁸ อรรถ สวรรณบุบผา, หลักอาชญาวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2518), น. 139 – 140.

⁹ ณรงค์ ใจหาญ, กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), น. 29.

2.1.3 เพื่อเป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม (Incapciation)

แนวคิดทฤษฎีการตัดโอกาสในการกระทำความผิดนี้เกิดขึ้นมาจากแนวคิดที่ว่า อาชญากรรมจะไม่เกิดขึ้นหากไม่มีโอกาสในการกระทำความผิด โดยวิธีการลงโทษที่จะตัดผู้ทำความผิดออกจากสังคมนั้น อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท กล่าวคือ

- 1) การตัดผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคมอย่างถาวร ได้แก่ การลงโทษประหารชีวิต
- 2) การตัดผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคมเพียงชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง เช่น การลงโทษจำคุก การกักขัง การเนรเทศ เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ดีการกำจัดผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคมเพียงชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งนี้อาจบรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีนี้ได้โดยไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เนื่องจากในท้ายที่สุดแล้วผู้กระทำความผิดยังคงต้องกลับเข้ามาอยู่ในสังคมเมื่อพ้นโทษ¹⁰ ทั้งนี้แม้จะเป็นการจำคุกตลอดชีวิตก็ตาม เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมมักมีกระบวนการในการลดโทษ พักโทษ อภัยโทษให้แก่นักโทษ หรือแม้แต่กรณีที่ผู้กระทำความผิดยังถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำก็ตาม ผู้กระทำความผิดก็ยังสามารถก่อการกระทำความผิดขึ้นในเรือนจำได้

อาจกล่าวได้ว่า ความมุ่งหมายตามทฤษฎีการลงโทษนี้มีความคล้ายคลึงกับการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งเพียงแต่มีความแตกต่างกันตรงที่การลงโทษตามทฤษฎีนี้มีความมุ่งหมายที่จะป้องกันการกระทำความผิดซ้ำโดยวิธีการลงโทษที่ทำให้ผู้กระทำความผิดหมดโอกาสในการกระทำความผิดซ้ำได้อีก

2.1.4 เพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรม (Prevention)

Marc Ancel เป็นนักอาชญาวิทยาที่มีชื่อเสียงของประเทศฝรั่งเศส ได้ให้คำนิยามของ “การป้องกันสังคม” ว่าหมายถึงการปกป้องคุ้มครองสังคมที่เพียบพร้อมบริบูรณ์ด้วยปัจจัยจำเป็นยิ่งต่อการดำรงชีวิตต่อต้านอาชญากรรมโดยยึดหลักความถูกต้องชอบธรรม¹¹

วัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนที่อยู่ร่วมกันในสังคมมีความรู้สึกถึงความปลอดภัยในการใช้ชีวิตประจำวันจากการก่ออาชญากรรม และเพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับมากระทำความผิดซ้ำได้อีก โดยในระหว่างที่ผู้กระทำความผิดรับโทษนั้นจะได้รับการแก้ไขฟื้นฟูไปพร้อมกันด้วย เช่น การศึกษา การฝึกอาชีพที่สามารถนำไปประกอบ

¹⁰ นพดล พลกุล, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น. 24.

¹¹ ผงจิตต์ อธิคมอนันตะ, *สังคมวิทยาว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ*, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525), น. 130.

อาชีพได้เมื่อพ้นโทษแล้ว เพื่อที่จะได้กลับตนเป็นคนดีและประกอบอาชีพที่สุจริตทำมาหาเลี้ยงตนเอง และครอบครัว อันถือเป็นการป้องกันสังคมให้ปราศจากอาชญากรรมได้โดยตรง ในส่วนของการดำเนินการให้บรรลូវัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของการกำหนดโทษ การควบคุมการลงโทษ หรือการกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ในการลงโทษ เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ดี ได้พบว่าทฤษฎีนี้ประสบปัญหาในทางปฏิบัติ กล่าวคือ มีความขัดแย้งระหว่างอุดมการณ์ในการลงโทษ (Punitive Ideology) กับ อุดมการณ์ในการบำบัดรักษา (Therapeutic Ideology) เนื่องจากปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งผู้ทำความผิดแต่ละคนนั้น มักจะมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ปัจจัยจากสังคมที่แตกต่าง ปัจจัยทางสภาวะเศรษฐกิจที่ขาดแคลน หรือ ปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดในทางจิตวิทยา ดังนั้นหากจะลงโทษผู้กระทำความผิดให้บรรลូវัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีนี้เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพ จำเป็นจะต้องใช้ข้อมูลทางสังคมบวกกับข้อมูลทางพันธุกรรมหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่มีความจำเป็น ประกอบกับการวางแผนปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดอย่างใกล้ชิด¹²

2.1.5 เพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation)

วัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีนี้เกิดมาจากแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยา ปฏิฐานนิยม (Positive school) ที่เชื่อว่าการกระทำของมนุษย์ถูกกำหนดโดยปัจจัยต่าง ๆ จนทำให้เกิดความบกพร่องของผู้กระทำความผิดและหันไปสู่การกระทำความผิด

ในปัจจุบันนี้ต่างจากในอดีตที่มักใช้การลงโทษเพื่อวัตถุประสงค์ในการแก้แค้นทดแทนเท่านั้น ปัจจุบันนี้มีมนุษย์เริ่มเห็นคุณค่าและหลักสิทธิมนุษยชน รวมถึงเคารพการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมมากขึ้น ส่งผลให้เริ่มมีการเห็นพ้องต้องกันว่า การที่จะลงโทษเพียงเพื่อแก้แค้นผู้กระทำความผิดอย่างเดียวนั้นย่อมไม่อาจทำให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดีได้ และยิ่งไปกว่านั้นกลับเป็นการส่งเสริมให้ผู้นั้นมีพฤติกรรมในทางไม่พึงประสงค์มากยิ่งขึ้น จึงเกิดแนวคิดในการลงโทษที่สามารถจะกระทำกับผู้กระทำความผิดนั้นกับตัวเป็นคนดีและสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้โดยไม่กลับมากระทำความผิดอีก ผลของการลงโทษตามทฤษฎีนี้จึงมีความคล้ายคลึงกับการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง ในกรณีของ “การยับยั้งเป็นพิเศษ” (Special Deterrence) กล่าวคือ การข่มขู่เน้นใช้การลงโทษที่รุนแรงเป็นวิธีที่ทำให้ผู้นั้นกลัวและไม่กล้ากระทำความผิดอีกเมื่อนึกถึงโทษที่ตนเคยได้รับ

¹² ประเสริฐ เมฆมณี, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 3*, น. 66.

แต่การแก้ไขฟื้นฟูเป็นเครื่องมือที่ทำให้จิตใจของผู้ที่นั้นยอมรับว่าการกระทำผิดเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและตัดสินใจเลือกปฏิบัติตามกฎหมายแทนการกระทำความผิด¹³

การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนั้น มักจะหลีกเลี่ยงไม่ลงโทษด้วยวิธีที่จะเป็นการทำลายคุณลักษณะหรือศักยภาพในการกลับเข้าสู่สังคมของผู้กระทำความผิด เช่น มาตรการการรอกการลงโทษโดยมีการคุมประพฤติ การส่งตัวผู้ติดยาเสพติดไปบำบัดฟื้นฟู การฝึกหัดอาชีพ การให้การศึกษา เป็นต้น ดังนั้นการลงโทษตามทฤษฎีนี้จึงเน้นไปที่ตัวผู้กระทำความผิดเป็นหลัก โดยจะจำแนกความผิดแต่ละรายเพื่อค้นหาสาเหตุของการกระทำความผิดหรือมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดแต่ละราย นอกจากนั้นการลงโทษเพื่อแก้ไขผู้กระทำความผิดนี้ ระยะเวลาการลงโทษจึงขึ้นอยู่กับผู้กระทำความผิดและการกระทำความผิดที่ได้กระทำ¹⁴

2.2 หลักการสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษประหารชีวิต

เนื่องจากในปัจจุบันนี้แต่ละประเทศทั่วโลกต่างเริ่มหันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับการยกเลิกการประหารชีวิต โดยเรื่องสิทธิมนุษยชนก็เป็นเรื่องหนึ่งที่ถูกยกมาอธิบายอย่างแพร่หลายถึงเหตุผลที่ว่าทำไมจึงไม่ควรใช้โทษประหารชีวิตในโลกที่ได้มีการพัฒนามาถึงปัจจุบันที่กว่า 2 ใน 3 ของประเทศทั่วโลกได้มีการยกเลิกการประหารชีวิตไปแล้ว และนอกจากนี้ยังมีหลักการสากลระหว่างประเทศที่สำคัญเกี่ยวกับการยกเลิกการประหารชีวิตอีกด้วย ดังที่อธิบายได้ดังต่อไปนี้

2.2.1 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity)

เดิมทีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นถูกเรียกว่า “เกียรติภูมิของมนุษยชาติ” (mensenwürde) เนื่องจากแนวความคิดที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีเกียรติ และเกียรตินี้เป็นส่วนหนึ่งของเกียรติภูมิของมนุษยชาติที่มนุษย์ทุกคนมีอยู่เนื่องจากความเป็นมนุษย์¹⁵

ในอดีตที่ผ่านมามนุษย์ทุกคนไม่ได้รับการปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียมเพราะยังมีระบบทาสที่ทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งสามารถกระทำการอย่างใด ๆ ต่ออีกบุคคลหนึ่งที่เรียกว่าทาสได้อาจกล่าวได้ว่า มนุษย์แต่ละคนมีสภาพความเป็นมนุษย์ไม่เท่ากัน ซึ่งทำให้มนุษย์บางคนมีฐานะเป็น

¹³ Ten, C. L., Crime, guilt, and punishment : a philosophical introduction, (Oxford : Clarendon Press, 1987), pp. 8.

¹⁴ นพดล พลกุล, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 1, น. 26.

¹⁵ คณิต ญ นคร, ภูมิธรรมและบทบาทของพนักงานอัยการ, (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2551), น. 119.

ประธานของสิทธิ (Rechtssubjekt) และมนุษย์ที่เป็นกรรมของสิทธิ (Rechtsobjekt)¹⁶ จนผ่านช่วงเวลา มาจนถึงระบบกฎหมายสมัยใหม่ที่ได้มีการยกเลิกระบบทาส เนื่องจากการรับรู้ถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และถือเป็นการประสบความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ ส่งผลให้มนุษย์ที่เกิดมาถือเป็นบุคคลตามกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน ไม่มีใครที่มีอภิสิทธิ์หรือสิทธิพิเศษใด ๆ เหนือกว่าผู้อื่น ไม่ว่าจะเพราะสถานะ การยกย่อง การแต่งตั้ง หรือแม้กระทั่งฐานันดรก็ตาม แต่หากจะมีการให้อภิสิทธิ์แก่บุคคลใด ๆ จะกระทำได้อต่อเมื่อเป็นเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเท่านั้น¹⁷ แนวความคิดของเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นี้ เกิดมาจากความเสรีนิยมของประชาชนที่ซึ่งในอดีตรัฐไม่ได้ให้การเคารพอภิสิทธิ์เสรีภาพหรือแม้กระทั่งเกียรติของประชาชน จนต่อมากลับกลายเป็นแนวความคิดที่ว่ารัฐไม่มีอำนาจกระทำการใด ๆ ที่เป็นการละเมิดต่อเกียรติของประชาชนในสังคมตลอดไปจนถึงการดำเนินชีวิตของประชาชน¹⁸

ซึ่งนักปรัชญาที่สำคัญในการวางรากฐานแนวความคิดที่พัฒนาต่อมาจนเป็นแรงบันดาลใจสำหรับอุดมการณ์และหลักปฏิบัติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (Human Right) ในปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาการทางรัฐธรรมนูญ¹⁹ ได้แก่ จอห์น ล็อก (John Locke) แห่งสำนักกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law School) ที่มีรากฐานแนวความคิดดั้งเดิมว่า กฎเกณฑ์หรือกฎหมายนั้นเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ มิได้เกิดจากเจตจำนงของผู้ใด และกฎหมายธรรมชาตินั้นจะต้องสามารถใช้ได้โดยไม่จำกัดเวลา ไม่จำกัดสถานที่ และไม่อยู่ภายใต้อำนาจการบังคับจากรัฐ โดยจอห์น ล็อก ได้เห็นว่า ธรรมชาติของมนุษย์เป็นผู้ที่มีจิตใจดี มีความเท่าเทียมกันระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองและมีสิทธิเสรีภาพอย่างเต็มที่ แต่สังคมมนุษย์ยังคงขาดความเป็นระเบียบและขาดผู้ควบคุมดูแลการปฏิบัติที่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น มนุษย์จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสละสิทธิบางประการและยินยอมอยู่ใต้อำนาจรัฐที่ได้รับมอบหมายในการป้องกันชีวิต เสรีภาพ ตลอดไปจนถึงทรัพย์สินของประชาชน เพื่อประโยชน์และความสุขของสังคม โดยมนุษย์จะยังคงไว้ในสิทธิตามธรรมชาติอย่างอื่นไว้ ดังนั้นหากรัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการละเมิดต่อสิทธิของประชาชน

¹⁶ เท็งอ้วง, น. 120.

¹⁷ ปรีดี เกษมทรัพย์, นิติปรัชญา, พิมพ์ครั้งที่ 13 (กรุงเทพฯ : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557), น. 181 – 182.

¹⁸ กมลชัย รัตนสกาวงศ์, หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2537), น. 109.

¹⁹ พัชรินทร์ วิทยาเอนกนันท์, “การลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยกับหลักความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์,” (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2560), น.52.

ประชาชนย่อมมีสิทธิที่ยึดคืนความยินยอมและสิทธิที่ได้สละไปแล้วคืนจากรัฐได้²⁰ โดยเหตุที่ต้องมีการกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจของรัฐเช่นนี้ เนื่องจากอำนาจของรัฐดังกล่าวเกิดจากสัญญาที่มาจาก การสละสิทธิของประชาชน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “สัญญาประชาคม” ตามแนวความคิดของ จอห์น ล็อก อำนาจดังกล่าวจึงควรมีเท่าที่จำเป็นในการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอยู่ร่วมกันของ ประชาคม

จากที่ได้อธิบายในข้างต้น เห็นได้ว่า สิทธิและเสรีภาพนั้นได้มาจากการต่อสู้เรียกร้องของ ประชาชน โดยเป็นการเรียกร้องเอาจากชนชั้นผู้ปกครองที่มีอำนาจเหนือกว่า ไม่ว่าจะเป็นเรื่องในทาง การเมือง เศรษฐกิจ หรือทางสังคม เป็นการต่อสู้กันระหว่างผู้อยู่ใต้ปกครองกับผู้ปกครองอันสืบ เนื่องมาจากความขัดแย้งด้านต่าง ๆ ของสังคมในยุคสมัยนั้น²¹

คำว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น มีนักปราชญ์และนักกฎหมายทั้งในต่างประเทศและ ภายในประเทศไทยได้อธิบายหรือได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังที่ปรากฏให้เห็นเช่น

Guenter Duerig ได้อธิบายว่า มนุษย์ทุกคนเป็นมนุษย์โดยอำนาจแห่งจิตวิญญาณของ ตนเอง ทำให้เกิดความแตกต่างจากความเป็นอยู่ในสภาวะธรรมชาติที่ปราศจากความเป็นส่วนบุคคล และการทำให้บรรลุเป้าหมายภายในขอบเขตส่วนบุคคลนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของบุคคล บุคคลนั่นเองในการที่จะกำหนดตนเองและสร้างสภาพแวดล้อมของตนเอง²²

Klaus Stern ได้สรุปว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือคุณค่าที่มีลักษณะเฉพาะและมีความผูกพันอยู่กับความเป็นมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ทุกคนสามารถได้รับคุณค่าดังกล่าวโดยไม่ต้องคำนึงถึง เพศ เชื้อชาติ ศาสนา วัย หรือคุณสมบัติอื่นใดของมนุษย์²³

W. Maihofer and R.F. Behrendt เห็นว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์คือการแสดงออกถึง การสร้างปริมาณพลของความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคลให้กว้างที่สุด และใช้ประโยชน์ที่เกิดจากการ สร้างปริมาณพลนั้นเพื่อการดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์ และเพื่อปรับปรุงชีวิตมนุษย์ให้ดีขึ้นโดยการ พัฒนาความสามารถของมนุษย์²⁴

²⁰ อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, สิทธิมนุษยชน, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ : วิทยุชน, 2561), น. 43.

²¹ อุดม รัฐอมฤต, “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รากฐานของสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ,” วารสารศาลรัฐธรรมนูญ, เล่มที่ 59, ปีที่ 20, น. 271 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2561).

²² บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: วิทยุชน, 2562), น. 89.

²³ เพ็งอ่าง.

²⁴ เพ็งอ่าง.

Immanuel Kant ได้เห็นว่า ไม่มีมนุษย์คนใดสามารถที่จะมีสิทธิใช้มนุษย์ด้วยกันเอง เสมือนเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุจุดหมายของตนเอง หากแต่แท้จริงแล้ว มนุษย์แต่ละคนจะต้องปฏิบัติ ต่อมนุษย์ด้วยกันในฐานะที่เป็นจุดมุ่งหมายในตัวเองเสมอ²⁵

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร ได้อธิบายว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นที่มาของ คุณค่าพื้นฐาน (Grundwert / basic value) ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ในทางส่วนตัว การกระทำใด ๆ ต่อ คุณ “ธรรมทางกฎหมาย” (Rechtsgut / legal interest) ที่เกี่ยวข้องกับ “คุณค่า” (wert / value) ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ในทางส่วนตัวจึงถือว่าเป็นการกระทำที่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทั้งสิ้น²⁶ ซึ่งชีวิตมนุษย์นั้นเป็นคุณค่าพื้นฐานที่เกี่ยวกับมนุษย์ที่สังคมและอารยะทั้งหลายยอมรับว่าเป็นคุณค่า ที่สูงที่สุด²⁷

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ ได้อธิบายว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หมายถึง คุณค่าที่มีลักษณะเฉพาะอันสืบเนื่องมาจากความเป็นมนุษย์และเป็นคุณค่าที่ผูกพันอยู่เฉพาะกับความ เป็นมนุษย์เท่านั้นโดยไม่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขอื่นใดทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเชื้อชาติ หรือศาสนา ซึ่งคุณค่า ที่กล่าวมานี้มีความมุ่งหมายเพื่อที่จะให้มนุษย์มีความอิสระในการที่จะพัฒนาบุคลิกภาพที่เป็นส่วนตัว ของบุคคลนั้น ๆ ภายใต้ความรับผิดชอบของตนเอง²⁸

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ให้ความหมายของคำว่า “การรับรองศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์” ว่าหมายถึง การห้ามปฏิบัติต่อมนุษย์เยี่ยงสัตว์หรือเยี่ยงทาส เช่น การนำมนุษย์มา ทดลองเหมือนสัตว์²⁹

²⁵ จรัญ โฆษณานันท์, สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน ปรัชญากฎหมาย และความเป็นจริงทาง สังคม, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2556), น. 120.

²⁶ คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2559), น. 91.

²⁷ เพิ่งอ้าง, น. 97.

²⁸ บรรเจิด สิงคะเนติ, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 22, น. 90.

²⁹ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, กฎหมายมหาชน เล่ม 2 : การแบ่งแยกกฎหมายมหาชน - เอกชน และพัฒนาการกฎหมายมหาชนในประเทศไทย, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2547), น. 347.

หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้ปรากฏให้เห็นในรัฐธรรมนูญครั้งแรก จากรัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 1 (1) มีใจความว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จะละเมิดมิได้ เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทั้งมวลของรัฐที่จะต้องเคารพและปกป้องเกียรติของมนุษย์”³⁰ การบัญญัติถึงเรื่องการรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประเทศเยอรมนีสืบเนื่องมาจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์สมัยการปกครองโดยนาซี ส่งผลให้ผู้ร่างรัฐธรรมนูญขณะนั้นได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ³¹ ซึ่งในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นี้ ถือเป็นคุณค่าทางรัฐธรรมนูญที่สูงที่สุด (highest constitutional value) ที่แม้แต่ผู้ทรงสิทธิในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เองก็ไม่สามารถสละหรือทำลายคุณค่าแห่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตนเองได้ อีกทั้งยังมีผลผูกพันให้เจ้าหน้าที่รัฐ ไม่ว่าจะฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร หรือแม้กระทั่งฝ่ายตุลาการ ต้องเคารพหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วย หากสิทธิของบุคคลใดถูกล่วงละเมิดโดยเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐ บุคคลนั้นสามารถใช้สิทธิของตนในการเรียกร้องการเยียวยาผ่านทางศาลได้ ดังนั้นการใช้อำนาจรัฐไม่ว่าในทางใดก็ตาม ก็จะต้องคำนึงถึงเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เสมอ³²

และนอกจากนี้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญของประเทศเยอรมนี หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า กฎหมายพื้นฐาน (basic law) นั้น ได้มีการระบุไว้อย่างชัดเจนใน มาตรา 79 (3)³³ ว่า ในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 1 ไม่สามารถที่จะแก้ไขหรือเพิ่มเติมได้ ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างหลักประกันให้กับหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประเทศเยอรมนีได้เป็นอย่างดีว่าจะถูกคุ้มครองอย่างแน่นอนและไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ลดคุณค่าของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้น้อยลงหรือยกเลิกการคุ้มครองสิทธิของมนุษย์ในเรื่องดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ บทบัญญัติว่าด้วยศักดิ์ศรีความเป็น

³⁰ The Basic Law of the Federal Republic of Germany, Article 1

“(1) Human dignity shall be inviolable. To respect and protect it shall be the duty of all state authority.”

³¹ บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, คำอธิบาย วิชากฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ : รัฐธรรมนูญเยอรมัน, (กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์, 2535), น. 51.

³² ไชยันต์ กุลนิตติ, “ความเบื้องต้นเกี่ยวกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยศาลรัฐธรรมนูญ,” วารสารศาลรัฐธรรมนูญ, เล่มที่ 52, ปีที่ 18, น. 73 – 75 (มกราคม - เมษายน 2559).

³³ The Basic Law of the Federal Republic of Germany, Article 79

“(3) Amendments to this Basic Law affecting the division of the Federation into Länder, their participation in principle in the legislative process, or the principles laid down in Articles 1 and 20 shall be inadmissible.”

มนุษย์ของประเทศเยอรมนี จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “บทบัญญัติอันเป็นนิรันดร์” หรือ “eternity clause”³⁴

มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ที่ 30,1 (BVerfGE 30,1) ได้กล่าวถึงเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญในทำนองที่ว่า การพิจารณาว่าเรื่องใดเป็นการล่วงละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับแต่ละสถานการณ์ว่าสถานการณ์ใดเป็นสถานการณ์ที่อาจกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้ โดยต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นกรณี ๆ ไป หากพิจารณาจากหลักทั่วไปที่ว่ามนุษย์ไม่อาจถูกมองคุณค่าเพียงเป็นวัตถุแห่งการกระทำของรัฐได้ หลักการดังกล่าวเป็นเพียงการทำให้สามารถตีความในกรณีที่สถานการณ์นั้นเป็นการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในด้านสังคมเท่านั้น แต่อย่างไรก็ดีการพิจารณาการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทางด้านทางสังคมเพียงอย่างเดียวนั้นย่อมไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาจากความสัมพันธ์ในทางกฎหมายด้วย โดยการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นจะต้องเป็นกรณีที่มนุษย์ไม่ได้รับการคำนึงในสายตาของกฎหมาย กล่าวคือ การละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จะต้องเป็นกรณีที่กฎหมายได้กำหนดให้มีการกระทำ ซึ่งการกระทำดังกล่าวนั้นไปกระทบต่อความเป็นตัวการของบุคคลในทางกฎหมายหรือการกระทำตามกฎหมายนั้นในกรณีใดกรณีหนึ่งเป็นการไม่เคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างอำเอใจ การกระทำในความหมายนี้ย่อมถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่เคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์³⁵

และนอกจากนี้ในเรื่องเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต รัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีก็ได้มีการบัญญัติให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตไว้อยู่ในมาตรา 102 ไปคราวเดียวกันด้วย³⁶ และได้นำโทษจำคุกตลอดชีวิตมาบังคับใช้เพื่อทดแทนการใช้โทษประหารชีวิต ซึ่งในประเทศเยอรมนีเคยมีผู้ที่ถูกลงโทษจำคุกตลอดชีวิตและได้เสียชีวิตในเรือนจำจริง นั่นคือ รูดอล์ฟ เฮสส์ (Rudolf Hess) เป็นสมาชิกพรรคนาซีตั้งแต่เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ.2463 และถูกแต่งตั้งให้เป็นรองผู้นำสูงสุด (Deputy Führer) ในปี พ.ศ.2476³⁷ โดยมีอำนาจรองจาก ฮิตเลอร์ เท่านั้น ในเวลาต่อมา เฮสส์ได้ถูกจับกุมและถูกตั้งข้อหาอาชญากรต่อสันติภาพ อาชญากรสงครามและ

³⁴ ไชยันต์ กุลนิตติ, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 32*, น. 76.

³⁵ โชคชัย เขียวชาญ, “สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเยอรมัน,” วารสารกฎหมายปกครอง, เล่มที่ 24, ตอนที่ 1, น. 39 – 40 (2549).

³⁶ The Basic Law of the Federal Republic of Germany, Article 102

“Capital punishment is abolished.”

³⁷ อเล็กซานเดอร์ แมคโดนัลด์, The nuremberg trials the nazis brought to justice พิพากษานาซี, แปลโดย ธนัย เจริญกุล, (กรุงเทพฯ : ยิปซี กรุ๊ป จำกัด, 2562), น. 113.

อาชญากรต่อมนุษยชาติ³⁸ โดยศาลพิจารณาคดีที่นูเรมเบิร์กมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกตลอดชีวิต ในข้อหาอาชญากรรมสงครามเมื่อปี พ.ศ.2489 โดยเฮสส์ได้รับโทษที่เรือนจำซพันเดา (Spandau) ในกรุงเบอร์ลิน เฮสส์ถือเป็นนักโทษที่เหลือเพียงคนเดียวที่ถูกคุมขังในเรือนจำซพันเดาที่มีห้องขังมาก ถึง 600 ห้อง นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 เนื่องจากผู้ต้องขังรายอื่นได้ถูกปล่อยตัวหมดแล้ว เมื่อเวลาผ่านไปจนกระทั่งปี พ.ศ. 2530³⁹ เฮสส์ในวัย 93 ปี ได้ถูกพบว่าเสียชีวิตบริเวณบ้านพักในสวนของเรือนจำซพันเดา อาจกล่าวได้ว่า การลงโทษจำคุกครั้งนี้ของประเทศเยอรมนีเป็นการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตอย่างแท้จริง

สำหรับประเทศไทยนั้น นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญไทยได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งปรากฏให้เห็นในมาตรา 4 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง” โดยรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 นี้ ถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่สองของโลกที่บัญญัติถึงการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ประเทศไทยในอดีตก่อนมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 เรื่องเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนบางประการยังไม่มี ความชัดเจนครบถ้วน อีกทั้งยังไม่ได้ได้รับความคุ้มครองที่เพียงพอ โดยเหตุผลประการหนึ่งคือ หลักการเกี่ยวกับขอบเขตสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในอดีตจะต้องเป็นไปตามขอบเขตพระราชบัญญัติ กล่าวคือ การกล่าวอ้างสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นข้อต่อสู้ใช้ในศาล จะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีกฎหมายระดับพระราชบัญญัติรับรองคุ้มครองไว้อีกชั้นหนึ่งก่อน การเปลี่ยนแปลงโดยการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 นี้ ได้ทำให้เรื่องสิทธิเสรีภาพในเรื่องดังกล่าวของประเทศไทยมีผลจริงจิ่งขึ้นในทางปฏิบัติ⁴⁰

รัฐธรรมนูญไทยฉบับปี 2540 นอกจากมาตรา 4 ที่ได้บัญญัติให้การรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แล้ว ยังได้มีการบัญญัติมาตรา 26 และมาตรา 28 ขึ้นเพื่อสอดคล้องกับหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อีกด้วย ซึ่งมาตรา 26 นี้ สามารถอธิบายได้ว่า องค์กรของรัฐจะต้องละเว้นการกระทำใด ๆ ที่จะเป็นการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และรัฐมีภาระหน้าที่ที่จะต้องส่งเสริมให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพของประชาชน เอื้อประโยชน์ต่อการบรรลุเป้าหมายใน

³⁸ Yale Law School Lillian Goldman Law Library, “Judgement : Hess,” Retrieved on May 13, 2021, from <https://avalon.law.yale.edu/imt/judhess.asp>.

³⁹ The Editors of Encyclopaedia Britannica, “Rudolf Hess German Nazi leader,” Retrieved on May 13, 2021, from <https://www.britannica.com/biography/Rudolf-Hess>.

⁴⁰ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่* 29, น. 341 – 349.

การดำรงอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี อาจกล่าวได้ว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่กฎหมายให้ความคุ้มครองจนอาจถือได้ว่าเป็นรากฐานและสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพทั้งปวงที่รัฐไม่อาจละเมิดได้⁴¹

ในส่วนของมาตรา 28 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ก็ได้มีการบัญญัติครอบคลุมไว้ถึงกรณีที่บุคคลใดถูกละเมิดซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สามารถใช้สิทธิทางศาลหรือใช้ยกเป็นข้อต่อสู้ทางศาลได้ โดยการอ้างถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ดังกล่าวจะต้องไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ และไม่เป็นการขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่อย่างไรก็ดีรัฐธรรมนูญก็ไม่ได้กำหนดวิธีการใช้สิทธิทางศาลในการขอเยียวยาไว้ดังเช่นประเทศเยอรมนีที่ให้สิทธิประชาชนเสนอเรื่องการละเมิดสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญต่อศาลรัฐธรรมนูญที่เรียกว่า “การร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญ” ในประเทศไทยนั้น หากผู้ถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ จะต้องยื่นเรื่องฟ้องร้องของรัฐให้แก่ขบวนการเป็นขั้นแรก และหากประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการวินิจฉัยโดยศาล ก็ต้องตั้งเป็นประเด็นกันในศาลยุติธรรมหรือศาลปกครอง เพื่อให้ศาลนั้น ๆ ส่งเรื่องเฉพาะกรณีให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย หรืออีกกรณีหนึ่งผู้ถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพอาจส่งเรื่องให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เพื่อให้พิจารณาดำเนินการส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาต่อไปได้⁴²

เคยมีคำพิพากษาของศาลไทยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 3/2544 ศาลจังหวัดชลบุรีส่งคำร้องของนายฮายาซี จำเลยที่ 3 ในคดีอาญาที่ถูกฟ้องคดีอาญาต่อศาลจังหวัดชลบุรีฐานร่วมกันมีไว้เพื่อนำออกใช้ซึ่งธนบัตรต่างประเทศปลอม ขณะคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลจังหวัดชลบุรี นายฮายาซี ได้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดชลบุรีว่าตนได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม โดยการถูกตีโซ่ตรวนที่ข้อเท้าตลอด 24 ชั่วโมง เป็นเวลาประมาณ 2 ปี 4 เดือน การปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมดังกล่าว ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 4 มาตรา 30 และมาตรา 33

ระหว่างพิจารณาคำร้องนี้ กรมราชทัณฑ์มีหนังสือมายังศาลรัฐธรรมนูญว่าได้ส่งตัวนายฮายาซี เป็นผู้ร้ายข้ามแดนกลับไปประเทศญี่ปุ่นแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าเมื่อกรมราชทัณฑ์แจ้งว่า นายฮายาซี ไม่ได้อยู่ในประเทศไทยเนื่องจากถูกส่งตัวกลับไปประเทศญี่ปุ่นแล้ว การพิจารณาคำร้องจึงไม่เป็นประโยชน์ต่อนายฮายาซี

⁴¹ ไชยันต์ กุลนิตติ, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 32*, น. 81 - 82.

⁴² อุดม รัฐอมฤต, นพนิธิ สุริยยะ, และ บรรณเจต สิงคะเนติ, การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, (กรุงเทพฯ : นานาสังพิมพ์, 2544), น. 91 - 92.

คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ 1540/2554 การที่วินิจฉัยว่าผู้ฟ้องคดีเป็นโรคจิตถาวร ตามข้อ 2 (11) ของกฎกระทรวงฉบับที่ 74 (พ.ศ. 2540) ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 เป็นการใช้ดุลยพินิจที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ฟ้องคดี ตามมาตรา 4 และมาตรา 26 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ประเทศไทยได้ให้การคุ้มครองเริ่มแรกจากรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้นนั้น หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ยังคงได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับต่อ ๆ มาอีก ไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 หรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ดีถึงแม้ประเทศไทยจะได้บัญญัติถึงการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ในรัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ แต่กลับยังคงมีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งโทษประหารชีวิตนั้นเป็นโทษที่ขัดกับหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเป็นการละเมิดสิทธิในชีวิตที่มนุษย์ควรได้รับความคุ้มครอง จึงสะท้อนให้ถึงความไม่ครอบคลุมในการใช้กฎหมายในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประเทศไทย ซึ่งในครั้งสมัยมีการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้มีการผลักดันให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยท่าน ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร ที่เป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร. 2540) ในขณะนั้น โดยมีการเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญว่าเมื่อเรายอมรับเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ก็สมควรให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตไปในคราวเดียวกัน อย่างเช่นประเทศเยอรมนีที่ได้กระทำไว้เป็นแบบอย่าง⁴³ เนื่องจากรัฐธรรมนูญควรที่จะมีส่วนในการส่งเสริมและผลักดันให้เกิดความเคารพในชีวิตมนุษย์ และในปัจจุบันนี้ไม่มีอารยสังคมใดสามารถละเลยความทารุณโหดร้ายที่ปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันได้⁴⁴ แต่ข้อเสนอดังกล่าวไม่ได้รับการยอมรับ ส่งผลให้ประเทศไทยยังคงมีโทษประหารชีวิตและบังคับใช้โทษประหารชีวิตอยู่จนถึงปัจจุบัน

⁴³ คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2563), น.439.

⁴⁴ คณิต ฒ นคร, กระบวนการยุติธรรมในมุมมองของคณิต ฒ นคร, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2556), น. 60.

หากกล่าวโดยสรุป ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นี้เป็นคุณค่าที่ไม่อาจจะล่วงละเมิดได้ และเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งที่ได้นำมากำหนดไว้อยู่ในหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งจะมีองค์ประกอบที่ต้องพิจารณาที่สำคัญ 2 ประการ

1. ธรรมชาติของมนุษย์นั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพจิตใจ ตลอดไปจนถึงความต้องการที่จะจูงใจให้มนุษย์จะทำการใด ๆ ซึ่งการกระทำนั้นได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมและสังคม

2. ศีลธรรมเป็นหลักที่กล่าวถึงความรู้สึกผิดชอบชั่วดีที่แต่ละสังคมกำหนดให้สมาชิกของแต่ละสังคมนั้นยึดถือและปฏิบัติตาม

ดังนั้นการจะพิจารณาว่าการกระทำใด จะถือว่าเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น มีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาจากองค์ประกอบของการกระทำหรือการปฏิบัตินั้น ๆ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้จาก กรณีดังต่อไปนี้

กรณีที่ 1 พิจารณาจากสิ่งที่กระทำนั้นเป็นสิ่งที่มนุษย์ควรที่จะกระทำหรือปฏิบัติต่อกันหรือไม่

กรณีที่ 2 พิจารณาจากความรู้สึกด้านจิตใจและความเห็นของสมาชิกภายในสังคมนั้น แต่ละสังคมนั้นได้รับการยอมรับหรือถูกปฏิเสธจากบุคคลในสังคมนั้น

กรณีที่ 3 พิจารณาจากสังคมอื่น ๆ ที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน ว่าสังคมนั้นให้การยอมรับการกระทำดังกล่าวหรือไม่⁴⁵

แต่อย่างไรก็ดี เรื่องเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นเรื่องที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและละเอียดอ่อนมาก เนื่องจากศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มิได้มีสภาพตายตัว แต่แปรเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัยและตามแต่บริบทของสังคมแต่ละสังคม ซึ่งการพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการละเมิดหรือก้าวล่วงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือไม่นั้น จะต้องสามารถอธิบายการกระทำนั้นได้อย่างชัดเจน เนื่องจากการกระทำใดการกระทำหนึ่งที่ได้กระทำลงไปนั้น ในอดีตอาจจะเป็นเรื่องที่ละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แต่เมื่อสภาพสังคมและกาลเวลาเปลี่ยนไปการกระทำดังกล่าวอาจจะไม่ใช่การกระทำที่เป็นการละเมิดต่อศักดิ์ศรีของมนุษย์อย่างเช่นในอดีตที่ผ่านมาก็เป็นได้

⁴⁵ ศิริศักดิ์ ดันดินวะชัย, การประกันสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย : ศึกษากรณีการยกเลิกประหารชีวิต, (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยการยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2561), น. 19 – 20 .

2.2.2 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights : UDHR)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้มีต้นกำเนิดจากเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ที่ได้คร่าชีวิตมนุษย์ไปเป็นจำนวนมาก โดยภายหลังการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) ประเทศสมาชิกสหประชาชาติจึงได้ให้คำมั่นว่าจะร่วมกันป้องกันมิให้เกิดโศกนาฏกรรมดังกล่าวขึ้นอีก และได้มีการจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเพื่อประกันสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน ซึ่งมีทั้งหมด 30 ข้อ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิทางการเมืองและสิทธิพลเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ได้รับการรับรองและประกาศโดยที่ประชุมสมัชชาใหญ่ของสหประชาชาติ (Moratorium) ตามข้อมติที่ 217 A (III) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 ซึ่งถือเป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ในการวางรากฐานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศฉบับแรกของโลก ตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนทุกฉบับในปัจจุบัน ล้วนมีพื้นฐานและได้รับการพัฒนามาจากปฏิญญาสากลฉบับนี้ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังเป็นหนึ่งใน 48 ประเทศแรก ของโลกที่ร่วมรับรองปฏิญญาสากลฉบับนี้ เมื่อ พ.ศ. 2491⁴⁶

ข้อบทของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิตมีดังนี้

- ข้อ 1 มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในเกียรติศักดิ์ และสิทธิต่าง ๆ มีเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณ์แห่งภราดรภาพ
- ข้อ 3 คนทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพและความมั่นคงแห่งตัวตน
- ข้อ 5 บุคคลใด ๆ จะถูกทรมานหรือได้รับผลปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้าย ฝิดมนุษย์ธรรม หรือต่ำช้าไม่ได้

⁴⁶ กระทรวงการต่างประเทศ, “คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ คำมั่นด้านสิทธิมนุษยชนของไทย,” สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2563, จาก <http://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/hrctth.pdf>, น. 42 -43.

2.2.3 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR)

สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้รับรองกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2509 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2519 สำหรับประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ.2539 และมีผลบังคับใช้วันที่ 30 มกราคม พ.ศ.2540

กติการะหว่างประเทศฉบับนี้มีเนื้อหาที่ได้พื้นฐานสำคัญมาจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยมีเนื้อหาที่ให้ความสำคัญในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยเฉพาะ โดยกติการะหว่างประเทศฉบับนี้ได้ให้คำมั่นสัญญาว่ารัฐภาคีจะการยอมรับในศักดิ์ศรีแต่กำเนิด สิทธิที่เท่าเทียม และไม่อาจเพิกถอนได้ของมวลมนุษยชาติที่เป็นรากฐานของเสรีภาพ ความยุติธรรม และสันติธรรมในโลก อีกทั้งยังยอมรับว่าสิทธิเหล่านี้มาจากศักดิ์ศรีแต่กำเนิดของมนุษย์ ซึ่งกติการะหว่างประเทศฉบับนี้จะประกอบไปด้วย อารัมภบทและข้อบทบัญญัติแบ่งเป็น 6 ภาค รวมทั้งหมด 53 ข้อ

ในส่วนข้อบทของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่มีความเกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิตนั้น ได้ถูกกำหนดอยู่ในข้อบทที่ 3 ข้อบทที่ 6 ที่ได้กำหนดว่า

“1. มนุษย์ทุกคนมีสิทธิ์ที่จะมีชีวิตมาแต่กำเนิด สิทธินี้ต้องได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย บุคคลจะต้องไม่ถูกทำให้เสียชีวิตโดยอำเภอใจ

2. ในประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจจะกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะกระทำความผิด และไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกติกานี้ และต่ออนุสัญญาว่าด้วยการป้องกัน และการลงโทษอาชญากรรมทำลายล้างเผ่าพันธุ์ การลงโทษเช่นนี้จะกระทำได้ก็แต่โดยคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลที่มีอำนาจ

3. ในกรณีที่การทำให้เสียชีวิตมีลักษณะเป็นอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ ย่อมเป็นที่เข้าใจว่าข้อนี้มีได้ให้อำนาจรัฐภาคีใดแห่งกติกานี้ ในอันที่จะเลี่ยงจากพันธกรณีใดที่มีตามบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมทำลายล้างเผ่าพันธุ์

4. บุคคลใดต้องคำพิพากษาประหารชีวิต ย่อมมีสิทธิ์ขอภัยโทษหรือลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษา การนิรโทษกรรม การอภัยโทษตามคำพิพากษาประหารชีวิต อาจให้ได้ทุกกรณี

5. บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่กระทำความผิดจะถูกพิพากษาประหารชีวิตไม่ได้ และจะดำเนินการประหารชีวิตสตรีขณะมีครรภ์ไม่ได้

6. รัฐภาคีใดแห่งกติกานี้จะยกเว้นข้อนี้เพื่ออ้างประวิง หรือขัดขวางการยกเลิกโทษประหารชีวิตไม่ได้”⁴⁷

โดยการดำเนินการของรัฐเพื่อให้เป็นไปตามข้อบทที่ 6 ของกติกานี้ รัฐมีหน้าที่ปกป้องสิทธิในการมีชีวิตของทุกคนที่อยู่ภายในอาณาเขตและเขตอำนาจศาลของตน รวมถึงการดำเนินการภายใต้เขตอำนาจศาลของรัฐภาคีอื่นด้วย⁴⁸

และหากพิจารณาจาก ข้อ 6.2 ที่ได้กล่าวถึงข้อยกเว้นที่อาจใช้โทษประหารชีวิตไว้ว่าการลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะ “คดีอุกฉกรรจ์ที่สุด” (The most serious crime) ตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะกระทำความผิด แต่อย่างไรก็ดี ความผิดที่อุกฉกรรจ์ที่สุดก็มีได้มี

⁴⁷ International Covenant on Civil and Political Rights. Part III Article 6

“1. Every human being has the inherent right to life. This right shall be protected by law. No one shall be arbitrarily deprived of his life.

2. In countries which have not abolished the death penalty, sentence of death may be imposed only for the most serious crimes in accordance with the law in force at the time of the commission of the crime and not contrary to the provisions of the present Covenant and to the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. This penalty can only be carried out pursuant to a final judgement rendered by a competent court.

3. When deprivation of life constitutes the crime of genocide, it is understood that nothing in this article shall authorize any State Party to the present Covenant to derogate in any way from any obligation assumed under the provisions of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide.

4. Anyone sentenced to death shall have the right to seek pardon or commutation of the sentence. Amnesty, pardon or commutation of the sentence of death may be granted in all cases.

5. Sentence of death shall not be imposed for crimes committed by persons below eighteen years of age and shall not be carried out on pregnant women.

6. Nothing in this article shall be invoked to delay or to prevent the abolition of capital punishment by any State Party to the present Covenant.”

⁴⁸ Paul M. Taylor, A Commentary on the International Covenant on Civil and Political Rights, (United Kingdom : Cambridge University Press, 2020), pp. 144.

ความหมายอย่างสากลที่ใช้เป็นการทั่วไป หากแต่มีความหมายแตกต่างกันไปตามบริบทของสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ

เมื่อปี พ.ศ.2549 ผู้รายงานพิเศษขององค์สหประชาชาติว่าด้วยการฆาตกรรมหรือการลงโทษประหารชีวิต (UN Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions) ได้ให้คำนิยามของอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดว่าหมายถึง “การกระทำผิดที่ได้แสดงให้เห็นว่ามีเจตนาในการฆาตกรรมโดยมีผลของการกระทำคือทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต”⁴⁹ อีกทั้งองค์กร

สหประชาชาติยังได้กล่าวถึงลักษณะอาชญากรรมที่ไม่ตรงตามเกณฑ์ของคำว่า “อาชญากรรมที่อุกฉกรรจ์ที่สุด” ได้แก่

1.อาชญากรรมที่เป็นการกระทำต่อความมั่นคงของรัฐ หรือคดีอาญาร้ายแรงทางทหาร ในกรณีที่มีใช้อาชญากรรมที่เกี่ยวกับการฆาตกรรมโดยเจตนา

2.อาชญากรรมที่มีผลต่อการทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต ในกรณีที่กระทำโดยขาดเจตนา และ

3.การกระทำที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด⁵⁰

ซึ่งอย่างไรก็ดีคำนิยามดังกล่าวทางองค์กรสหประชาชาติก็มีได้ให้บังคับทุกประเทศที่เป็นภาคียึดถือและนำคำนิยามไปใช้ เป็นเพียงแต่คำนิยามที่เป็นการวางขอบเขตหรือทิศทางการใช้โทษประหารชีวิตแบบกว้าง ๆ เท่านั้น ซึ่งในแต่ละประเทศอาจมีการให้คำนิยามที่แตกต่างกันได้ แต่การตีความความผิดอุกฉกรรจ์ที่สุดนั้น จะต้องถูกตีความอย่างเคร่งครัด โดยถือว่าเป็นมาตรการที่เป็นข้อยกเว้นอย่างยิ่ง และหากจะมีการพิพากษาให้ประหารชีวิตในความผิดใด จะต้องมีการดำเนินการภายใต้หลักประกันในการดำเนินคดีทางอาญา เช่น หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ สิทธิในการอุทธรณ์คดีต่อศาลที่สูงกว่า เป็นต้น⁵¹

⁴⁹ International Commission against the Death Penalty, “The death penalty and the “most serious crimes” A country-by-country overview of the death penalty in law and practice in retentionist states,” Retrieved on May 22, 2020, from http://www.icomdp.org/cms/wp-content/uploads/2013/02/Most-serious-crimes_final_6Feb2013.pdf, pp. 6 - 7.

⁵⁰ *Ibid.*

⁵¹ Human Rights Committee Sixteenth session, General Comment, HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) 27 May 2008.

นอกจากข้อบทที่ 6 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่เป็นหัวใจสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว ยังมีข้อบทที่ 4⁵² ของกติกานี้ที่ได้ให้ความคุ้มครองในเรื่องเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตอีกชั้นหนึ่งด้วย กล่าวคือ ในกรณีที่รัฐใดเกิดภาวะฉุกเฉินในลักษณะที่เป็นภัยต่อความอยู่รอดของชาติ และได้มีการประกาศอย่างเป็นทางการแล้ว รัฐภาคีอาจใช้มาตรการที่เป็นการเลียงพันกรณีของตนภายใต้กติกานี้ได้เพียงเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ซึ่งการใช้มาตรการนี้จะต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักความชอบด้วยกฎหมายและหลักนิติธรรม อีกทั้งการพิจารณาคดีในช่วงภาวะฉุกเฉินจะต้องเป็นไปอย่างมีความชอบธรรมด้วย⁵³ ทั้งนี้ มาตรการ เช่นว่า นั้น จะต้องไม่ขัดแย้งต่อพันธกรณีอื่น ๆ ของตน ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ และไม่ เป็นการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุเพียงเพราะเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา หรือเผ่าพันธุ์ทางสังคมด้วย

แต่อย่างไรก็ดี ไม่ว่าจะสถานการณ์หรือภาวะฉุกเฉินที่เป็นภัยต่อความอยู่รอดของรัฐนั้น จะมีความร้ายแรงมากถึงเพียงใด รัฐดังกล่าวนั้นก็ไม้อาจที่จะใช้มาตรการที่เป็นการเลียงพันกรณีตาม ข้อบทที่ 6 ของกติกานี้ได้เลย กล่าวคือ รัฐจะต้องให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับเรื่องโทษประหารชีวิตให้ เป็นไปตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ตามที่ข้อบทที่ 4.2 ได้กำหนดไว้ด้วยนั่นเอง

⁵² International Covenant on Civil and Political Rights. Part II Article 4.1 and 4.2

“1. In time of public emergency which threatens the life of the nation and the existence of which is officially proclaimed, the States Parties to the present Covenant may take measures derogating from their obligations under the present Covenant to the extent strictly required by the exigencies of the situation, provided that such measures are not inconsistent with their other obligations under international law and do not involve discrimination solely on the ground of race, colour, sex, language, religion or social origin.

2. No derogation from articles 6, 7, 8 (paragraphs 1 and 2), 11, 15, 16 and 18 may be made under this provision.”

⁵³ Paul M. Taylor, *supra note 48*, pp. 123.

2.2.4 พิธีสารเลือกรับของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ฉบับที่ 2 เพื่อการกำจัดการประหารชีวิต (Second Optional Protocol to the ICCPR, aiming at the abolition of death penalty)

พิธีสารฉบับนี้มีพื้นฐานมากจากกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญที่ต้องการให้ประเทศต่าง ๆ มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างจริงจัง เนื่องจากการยกเลิกโทษประหารชีวิตนี้เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา และถือเป็นความก้าวหน้าของสิทธิมนุษยชนอันเกี่ยวกับสิทธิในการมีชีวิต นอกจากนี้พิธีสารดังกล่าวได้กำหนดให้ประเทศต่าง ๆ ที่เข้าเป็นสมาชิกภาคีแล้ว จะต้องไม่มีโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมทั่วไป (Ordinary crime) ทุกประเภทในกฎหมายของประเทศสมาชิก หากแต่สามารถใช้โทษประหารชีวิตได้เพียงอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด (The most serious crime) เท่านั้น⁵⁴ สำหรับประเทศไทยนั้นยังมีได้เข้าเป็นภาคีของพิธีสารฉบับนี้

โดยข้อสาระสำคัญของพิธีสารนี้อยู่ที่ข้อบท 1 ที่กำหนดว่า⁵⁵

“ไม่มีบุคคลใดที่อยู่ภายใต้บังคับบัญญัติแห่งกฎหมายของรัฐภาคีในพิธีสารฉบับนี้จะถูกประหารชีวิตได้

รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นทุกอย่างเพื่อยกเลิกโทษประหารชีวิตภายใต้บังคับบัญญัติแห่งกฎหมายของตน”

⁵⁴ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, โทษประหารชีวิตในประเทศไทย, (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2557), น. 79.

⁵⁵ Second Optional Protocol to the ICCPR, aiming at the abolition of death penalty. Article 1

“1. No one within the jurisdiction of a State Party to the present Protocol shall be executed.

2. Each State Party shall take all necessary measures to abolish the death penalty within its jurisdiction.”

และได้มีบทบัญญัติที่ผ่อนคลายความเข้มงวดของพิธีสารดังกล่าวนี้ อยู่ในข้อ 2.1 ซึ่งกำหนดว่า⁵⁶

“พิธีสารฉบับนี้ไม่ยอมรับข้อสงวนใด ๆ ยกเว้นข้อสงวนที่กระทำในเวลาสัปดาห์ก่อนหรือเมื่อเข้าภาคยานุวัติ ซึ่งเปิดโอกาสให้ใช้บทลงโทษประหารชีวิตระหว่างสงครามได้ตามคำพิพากษาคดีอาญาร้ายแรงที่สุดทางทหารที่ได้กระทำในช่วงระยะเวลาระหว่างเกิดสงคราม”

2.2.5 หลักประกันสิทธิของผู้ที่เผชิญโทษประหารชีวิตของสหประชาชาติ (Safeguards guaranteeing protection of the rights of those facing the death penalty)

ขอบเขตเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตที่ถูกกำหนดอยู่ในข้อบทที่ 6 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ได้ขยายและพัฒนาออกมาอยู่ในรูปแบบของหลักประกันสิทธิของผู้ที่เผชิญโทษประหารชีวิตของสหประชาชาติ (ซึ่งต่อไปนี้จะขอเรียกว่า “The Safeguards”) ที่ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ที่ต้องโทษประหารชีวิตสำหรับประเทศที่ยังคงมีโทษประหารชีวิตอยู่

The Safeguards ถูกรับรองเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ.2527 โดยคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (Economic and Social Council: ECOSOC) ในข้อมติที่ 1984/50 ต่อมา วันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ.2539 คณะมนตรีมีมติข้อ 1996/15 เพื่อเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกที่ยังไม่ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตให้ใช้ The Safeguards เพื่อรับประกันการคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ต้องเผชิญกับโทษประหารอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการยากที่จะสามารถทำให้ประเทศสมาชิกสหประชาชาติทุกประเทศมีการยกเลิกการบังคับใช้โทษประหารชีวิตให้เป็นอย่างเดียวกันและภายในระยะเวลาใกล้เคียงกัน จึงได้จัดทำ The Safeguards ขึ้น เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ชั่วคราวระหว่างการพัฒนาประชาธิปไตยและการยอมรับหลักสิทธิมนุษยชนของประเทศต่าง ๆ⁵⁷ และต่อมาในปี พ.ศ.2548 คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนในข้อมติที่ 2005/59 ได้ยืนยันถึง

⁵⁶ Second Optional Protocol to the ICCPR, aiming at the abolition of death penalty. Article 2.1

“1. No reservation is admissible to the present Protocol, except for a reservation made at the time of ratification or accession that provides for the application of the death penalty in time of war pursuant to a conviction for a most serious crime of a military nature committed during wartime.”

⁵⁷ คณิต ธิ นคร, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 43*, น. 446.

ความสำคัญของ The Safeguards เช่นเดียวกับที่ประชุมใหญ่แห่งสมัชชาสหประชาชาติในมติข้อที่ 62/149 และข้อที่ 63/168⁵⁸

The Safeguards มีสาระสำคัญที่กำหนดไว้อยู่ 9 ประการดังนี้⁵⁹

1) ในประเทศซึ่งยังมีได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต จะใช้โทษประหารชีวิตได้ เฉพาะแต่อาชญากรรมที่อุกฉกรรจ์ที่สุดเท่านั้น ไม่ควรนำไปใช้กับความผิดที่เป็นการขาดเจตนา แม้ว่าผลของการกระทำนั้นจะเป็นอาชญากรรมที่รุนแรงก็ตาม

2) การลงโทษประหารชีวิตจะกระทำได้ก็แต่โดยมีบทบัญญัติของกฎหมาย และกฎหมายได้กำหนดว่าการกระทำเช่นนั้นมิใช่โทษถึงขั้นประหารชีวิต และหากมีบทบัญญัติของกฎหมายออกมาภายหลัง ซึ่งโทษที่กำหนดแก่การกระทำดังกล่าวนั้นเป็นโทษสถานเบาว่าโทษเดิม ก็ให้นำโทษสถานเบามาใช้บังคับแทน

3) โทษประหารชีวิตต้องไม่ใช้กับบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ในขณะที่กระทำ ความผิด หญิงมีครรภ์ หรือบุคคลวิกลจริต

4) จะต้องปรากฏหลักฐานอย่างแน่ชัดและสิ้นสงสัยว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดจริงโดยไม่อาจโต้แย้งได้ จึงจะสามารถใช้โทษประหารชีวิตได้

5) ก่อนการลงโทษประหารชีวิต จำเลยจะต้องผ่านการพิจารณาตามขั้นตอน ของกระบวนการยุติธรรมโดยจำเลยต้องมีสิทธิ์ต่อสู้คดี เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมอยู่ภายใต้ หลักสิทธิมนุษยชน

6) บุคคลใดก็ตามที่ถูกพิพากษาว่ามีความผิดและถูกกำหนดโทษประหารชีวิต มีสิทธิ์ ที่จะอุทธรณ์ต่อศาลสูง และศาลสูงต้องรับคำอุทธรณ์ไว้พิจารณา

7) บุคคลใดก็ตามที่ถูกพิพากษาให้รับโทษถึงขั้นประหารชีวิต มีสิทธิ์ในการเรียกร้อง ขออภัยโทษหรือขอลดโทษได้

8) ต้องไม่มีการดำเนินการประหารชีวิตในระยะเวลาห่างที่คดีนั้นอยู่ใน ชั้นอุทธรณ์ หรืออยู่ระหว่างการขออภัยโทษหรือขอลดโทษ

9) การประหารชีวิตควรที่จะใช้วิธีที่มีความรุนแรงน้อยที่สุดและก่อให้เกิด ความทรมานน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

⁵⁸ Report of the Secretary - General, Capital punishment and implementation of the safeguards guaranteeing protection of the rights of those facing the death penalty, UN Doc. E/2010/10, pp. 33 -34.

⁵⁹ นคร วัลลิภากร, “โทษประหารชีวิตในประเทศไทย : ศึกษาแนวคิดในการยกเลิก,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2549), น. 60 - 61.

สำหรับในประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศสมาชิกสหประชาชาติ และเป็นประเทศที่โทษประหารชีวิตถูกกำหนดไว้ในกฎหมาย และในปัจจุบันนี้ประเทศไทยก็ยังคงมีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตอยู่ ประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายที่สอดคล้องกับ The Safeguards เพื่อให้การบังคับใช้โทษประหารชีวิตของประเทศไทยมีมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ที่ต้องโทษประหารชีวิต ซึ่งหลักกฎหมายดังกล่าวถูกระบุไว้อยู่ในประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 มาตรา 51 มาตรา 76 หรือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 227 และ มาตรา 247 เป็นต้น

2.3 ข้อถกเถียงเกี่ยวกับการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิต

การที่จะเสนอความเห็นได้ว่า โทษประหารชีวิตยังคงมีความจำเป็นหรือไม่ที่จะคงไว้ในปัจจุบันนั้น จำเป็นที่จะต้องศึกษาในผลดีและผลเสียของการยกเลิกโทษประหารชีวิตเสียก่อน เนื่องจากในปัจจุบันนี้ยังคงเป็นที่ถกเถียงและโต้แย้งกันอย่างกว้างขวาง ทั้งในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติจากกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นทางกลุ่มนักวิชาการ กลุ่มนักสิทธิมนุษยชน หรือแม้กระทั่งนักกฎหมาย ซึ่งมักจะมีการให้เหตุผลในการสนับสนุนความเห็นของตนเองเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต เพื่อความเข้าใจและเห็นภาพที่ชัดเจนจึงขอแบ่งข้อถกเถียงหรือข้อโต้แย้งเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตออกเป็น 8 ประการ ดังนี้

1) ข้อถกเถียงเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชน

ฝ่ายที่สนับสนุนให้มีการคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิต มีความเห็นว่า โทษประหารชีวิตไม่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนเนื่องจากว่าประเทศที่สนับสนุนให้มีการคงไว้ซึ่งโทษประหารเหล่านี้ ส่วนมากมิได้มีความผูกพันตามกฎหมายระหว่างประเทศเนื่องจากมิได้เข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาต่าง ๆ⁶⁰ อีกทั้งยังเห็นว่าโทษประหารชีวิตนั้นไม่ใช่โทษที่มีความโหดร้ายทารุณ เพราะในปัจจุบันก็ยังคงมีประเทศที่ใช้โทษประหารชีวิตอยู่ โดยวิธีการใช้โทษประหารชีวิตนั้นต่างก็ใช้วิธีที่ทำให้ผู้ต้องโทษประหารเสียชีวิตอย่างรวดเร็วและไม่ทรมาน

ส่วนฝ่ายที่สนับสนุนให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต มีความเห็นว่า การลงโทษประหารชีวิตเป็นการลงโทษที่ทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม และขัดต่อสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่มนุษย์พึงได้มี นั่นคือ สิทธิในการมีชีวิต (right to life) และเห็นว่าทุกชีวิตล้วนมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่ากันหมดไม่ว่าจะเป็นคนดีหรือคนที่กระทำความผิดร้ายแรงเพียงใดก็ไม่ควรจะถูกประหารชีวิต

⁶⁰ เมธินี สารสุวรรณ, “ความเหมาะสมของโทษประหารชีวิตในความผิดตามกฎหมายอาญา,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556), น.118.

เพราะผู้มันได้ชื่อว่ายังเป็นมนุษย์อยู่นอกจากนั้นแล้ว กรณีที่ผู้พิพากษาต้องตัดสินคดีที่มีโทษประหารชีวิตก็มิได้มีความเต็มใจที่จะใช้โทษประหารชีวิต เพราะโดยสำนึกของจิตใจแล้วต่างก็ยอมรับว่าเป็นโทษที่ร้ายแรงที่สุดที่มนุษย์จะพึงได้รับ⁶¹

2) ข้อถกเถียงเกี่ยวกับเรื่องประสิทธิภาพของการใช้โทษประหารชีวิต

ฝ่ายที่สนับสนุนการคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิตเห็นว่า หากมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้วอาจมีอัตราการกระทำความผิดอุกฉกรรจ์ที่เพิ่มมากขึ้น⁶² อีกทั้งการที่พบว่าประเทศที่ได้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตไปแล้วนั้น ได้นำโทษประหารชีวิตกลับมาใช้ใหม่อีกครั้ง แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของโทษประหารชีวิต และนอกจากนี้ยังเห็นว่ามิบุคคลบางประเภทที่สามารถจะก่ออาชญากรรมร้ายแรงได้ทุกเมื่อโดยไม่ต้องมีเหตุผล ซึ่งมีความเสี่ยงมากที่บุคคลประเภทนี้จะก่อการฆาตกรรม ถ้าไม่ลงโทษประหารชีวิต ฆาตกรเหล่านี้ก็จะกระทำความผิดแบบเดิม ๆ ซ้ำอีก จึงไม่ควรที่จะยอมรับความเสี่ยงให้บุคคลเหล่านี้มีโอกาสที่จะไปกระทำการต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรืออันตรายแก่สังคม

ส่วนฝ่ายที่สนับสนุนให้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตนั้นเห็นว่า เราไม่สามารถคาดหวังได้ว่าการลงโทษประหารชีวิตจะมีประสิทธิภาพในการหยุดหรือยับยั้งอาชญากรรมได้มากกว่าการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตเสมอไป เนื่องจากการกระทำความผิดของอาชญากรนั้นมักไม่คิดหรือไตร่ตรองถึงเรื่องโทษที่ตนจะได้รับเมื่อตนกระทำความผิด ซึ่งอาชญากรนั้นเพียงแต่คิดว่าจะทำอย่างไรให้ตนไม่ถูกจับได้เท่านั้น หรือหากว่าตนถูกจับได้ก็มีโอกาสที่จะไม่ถูกลงโทษถึงขั้นประหารชีวิต⁶³ ในปัจจุบันนี้การลงโทษโดยการประหารชีวิตได้กระทำโดยมิได้เปิดเผยต่อสาธารณชนดังเช่นในอดีต อีกทั้งวิธีการก็ทำโดยวิธีที่พยายามก่อให้เกิดความเจ็บปวดทรมานน้อยที่สุด ย่อมลดความรุนแรงและความหวาดกลัวในทางที่จะก่อให้เกิดผลเป็นการยับยั้งการก่ออาชญากรรม นอกจากนี้ถึงแม้จะยังคงมีโทษประหารชีวิตบัญญัติอยู่ในกฎหมายแต่ก็มิได้ใช้บ่อยนัก จึงเป็นการยากที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการยับยั้งอาชญากรรม

⁶¹ เยาวลักษณ์ ศรีเผด็จ, “ควรยกเลิกโทษประหารชีวิตหรือไม่,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523), น. 19.

⁶² หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2512), น. 201.

⁶³ นิจ อักษรา, อ้างแล้ว เชียงอรุณี 2, น. 245.

3) ข้อถกเถียงเกี่ยวกับเรื่องของงบประมาณและค่าใช้จ่าย

โดยฝ่ายที่สนับสนุนในการลงโทษประหารชีวิตให้ความเห็นว่า โทษประหารชีวิตนั้นเป็นการลงโทษที่มีค่าใช้จ่ายและใช้ทรัพยากรบุคคลน้อยกว่าการลงโทษโดยการจำคุก เช่น เรื่องค่าอาหารน้ำดื่มสำหรับนักโทษ การใช้จำนวนเจ้าพนักงาน ค่าบำรุงรักษาเรือนจำ สิ่งบันเทิง หรือการสันตนาการเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น อุปกรณ์การเล่นกีฬา เป็นต้น ซึ่งค่าใช้จ่ายหรืองบประมาณส่วนดังกล่าวนี้เป็นหน้าที่รัฐที่ต้องดำเนินการและเงินเหล่านั้นล้วนมาจากภาษีของประชาชนรวมถึงของเหยื่อผู้เสียหายและครอบครัวของผู้เสียหายด้วย ดังนั้นจึงเห็นว่าควรนำเงินจากภาษีของประชาชนไปก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในทางอื่น มากกว่าที่จะนำมาใช้ดูแลนักโทษ และเห็นว่าการประหารชีวิตนักโทษนอกจากจะช่วยกำจัดคนที่เป็นอันตรายออกจากสังคมแล้ว ยังเป็นการช่วยรัฐประหยัดเงินอีกทางหนึ่งด้วย

ในทางของฝ่ายสนับสนุนให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตได้อ้างถึงการศึกษาของประเทศอเมริกา ผลการศึกษาของ Lewis & Clark Law School and Seattle University ได้แสดงให้เห็นว่าการใช้โทษประหารชีวิตในมลรัฐโอเรกอนสำหรับนักโทษที่ได้กระทำความผิดในคดีฆาตกรรมได้ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าการใช้โทษจำคุกตลอดชีวิตโดยไม่ได้รับการพักการลงโทษหรือการจำคุกตลอดชีวิตที่มีระยะเวลาพักการลงโทษ เป็นค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าประมาณ 2 เท่า ซึ่งพบว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นสำหรับนักโทษประหารชีวิตจำนวน 61 คนก่อให้เกิดค่าใช้จ่าย 2.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่นักโทษที่ต้องจำคุกตลอดชีวิตจำนวน 313 คน ก่อให้เกิดค่าใช้จ่าย 1.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ⁶⁴ รวมทั้งผลการศึกษาของมหาวิทยาลัยเนวาดา ลาสเวกัส พบว่าในปี พ.ศ.2555 ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นสำหรับนักโทษประหารจำนวน 80 ราย ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีมากกว่า 15 ล้านเหรียญดอลลาร์ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่มากกว่าการดำเนินคดีผู้กระทำความผิดที่ไม่ได้ต้องโทษประหารชีวิต⁶⁵ นอกจากนี้การศึกษาในมลรัฐเนบราสก้า พบว่ารัฐมีค่าใช้จ่ายประมาณ 14.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐสำหรับการคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิต และยิ่งพบว่าต้องจ่ายภาษีสำหรับการดำเนินคดีนักโทษประหาร

⁶⁴ Death Penalty Information Center, “New Study Finds Oregon Death Sentences Are Significantly More Costly Than Life Sentences,” Retrieved on May 19, 2020, from <https://deathpenaltyinfo.org/news/new-study-finds-oregon-death-sentences-are-significantly-more-costly-than-life-sentences>.

⁶⁵ Death Penalty Information Center, “COSTS : Death Penalty Cases in Nevada Cost \$200K Extra, Just for Defense,” Retrieved on May 19, 2020, from <https://deathpenaltyinfo.org/news/costs-death-penalty-cases-in-nevada-cost-200-k-extra-just-for-defense>.

แต่ละรายมีมูลค่ามากกว่าการดำเนินคดีสำหรับนักโทษที่ต้องจำคุกตลอดชีวิตที่ไม่ได้รับการพักการลงโทษเป็นจำนวนมากกว่าถึง 1.5 ล้านเหรียญ⁶⁶ ผลจากการศึกษาดังกล่าวนี้นี้แสดงให้เห็นว่าการลงโทษประหารชีวิตนั้นมีค่าใช้จ่ายที่มากกว่าการจำคุก โดยค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้เกิดจากกระบวนการพิจารณาที่ต้องดำเนินอย่างระมัดระวังตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นคดีโดยการหาพยานหลักฐาน จนถึงกระบวนการที่สิ้นสุดคดี ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาานาน อีกทั้งในการจำคุกขณะที่เป็นนักโทษนั้นต้องควบคุมตัวในห้องขังเดี่ยวและมีการควบคุมอย่างเข้มงวด⁶⁷ และมากไปกว่านั้นฝ่ายที่สนับสนุนให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตยังเห็นว่า มนุษย์ทุกคนนั้นไม่อาจประเมินค่าในทางเศรษฐกิจได้ การที่รัฐประหารชีวิตใครสักคนเท่ากับว่ารัฐนั้นเสียทรัพยากรบุคคลที่ไม่อาจประเมินค่าได้นั้นเอง

4) ข้อถกเถียงเกี่ยวกับเรื่องวัตถุประสงค์ของการลงโทษ

ฝ่ายที่สนับสนุนให้คงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิตนั้น อธิบายว่าการลงโทษประหารชีวิตนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrent) ให้ผู้อื่นเกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับเมื่อกระทำความผิด เนื่องจากโดยธรรมชาติของมนุษย์แล้วย่อมรักและหวงแหนชีวิตของตนเองมากกว่าสิ่งอื่นใด⁶⁸ และเป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม (Incapacitation) ซึ่งการลงโทษประหารชีวิตเป็นเพียงวิธีเดียวที่จะกำจัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมและสามารถยับยั้งการกระทำความผิดได้อย่างเด็ดขาดถาวร ไม่ว่าจะโดยวิธีหลบหนี หรือพ้นระยะเวลาที่ต้องรับโทษจำคุก และนอกจากนี้ การลงโทษประหารชีวิตยังเป็นการแก้แค้นทดแทน (Retribution) ที่เท่าเทียมและสาสมกับการกระทำความผิด

ส่วนฝ่ายที่สนับสนุนการยกเลิกโทษประหารชีวิตนั้น อ้างว่า ประชญาของโทษประหารชีวิตนั้นคือการแก้แค้นทดแทนผู้กระทำความผิดด้วยวิธีการกำจัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมอย่างถาวรเท่านั้น ซึ่งเป็นการตัดโอกาสมิให้ผู้กระทำความผิดได้รับการแก้ไขฟื้นฟูจิตใจ ทั้งที่จริงแล้วผู้กระทำความผิดร้ายแรงก็มีความสามารถหรือศักยภาพพอที่จะแก้ไขฟื้นฟูได้ อีกทั้งการลงโทษ

⁶⁶ Death Penalty Information Center, “STUDIES : Nebraska’s Death Penalty Costs \$14.6 Million Per Year,” Retrieved on May 19, 2020, from <https://deathpenaltyinfo.org/news/studies-nebraskas-death-penalty-costs-14-6-million-per-year>.

⁶⁷ สุมณฑิพย์ จิตสว่าง, โทษประหารชีวิต, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561), น.229 – 230.

⁶⁸ พเยาว์ ศรีแสงทอง, โทษประหารชีวิต, (กรุงเทพฯ : กองบริการการศึกษา งานส่งเสริมและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), น.25.

ประหารชีวิตก็ได้เป็นการยับยั้งมิให้ผู้อื่นกระทำความผิดได้จริงในทางปฏิบัติ นอกจากนี้แล้ว การลงโทษประหารชีวิตก็มีใช้วิธีเดียวที่สามารถตัดโอกาสในการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดได้ ยังมีโทษอื่น ๆ ที่สามารถนำมาทดแทนโทษประหารชีวิตได้ และยังมีประสิทธิภาพที่ใกล้เคียงกับโทษประหารชีวิต เช่น การลงโทษจำคุกตลอดชีวิตโดยปราศจากเงื่อนไขในการลดโทษ พักโทษ หรืออภัยโทษ การจำคุกตลอดชีวิตแบบมีกำหนดระยะเวลาแน่นอนจนกระทั่งผู้กระทำความผิดไม่มีศักยภาพในการปรนเปรอบอาชญากรรมหรือก่อให้เกิดอันตรายต่อสังคมอีกต่อไป หรือการเนรเทศ เป็นต้น วิธีการเหล่านี้จะเป็นมาตรการที่สำคัญที่ใช้เพื่อตัดโอกาสผู้กระทำความผิดได้อย่างแท้จริง เฉกเช่นเดียวกับโทษประหารชีวิต

5) ข้อถกเถียงเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตกับการเยียวยาผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิด

ฝ่ายสนับสนุนโทษประหารชีวิตเห็นว่า โทษประหารชีวิตนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นที่เข้ามาเพื่อเยียวยาความรู้สึกทางจิตใจและเป็นการคืนความยุติธรรมให้แก่ผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม และครอบครัวของผู้เสียหาย

ส่วนฝ่ายที่สนับสนุนการยกเลิกโทษประหารชีวิตนั้นเห็นว่า เรื่องการเยียวยาผู้เสียหายนั้นเป็นหลักการทางกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เน้นในส่วนของการชดเชยค่าเสียหาย การกลับคืนสู่ฐานะเดิมหรือพยายามทำให้กลับไปสู่ฐานะที่ใกล้เคียงที่สุดกับฐานะเดิม แต่ในทางของกฎหมายอาญานั้น มีแนวคิดหรือหลักการที่มุ่งลงโทษผู้กระทำความผิดมากกว่าที่จะมองเรื่องการเยียวยาความเสียหาย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า โทษในทางอาญามีได้สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการเยียวยาผู้เสียหาย⁶⁹

6) ข้อถกเถียงเกี่ยวกับความจำเป็นในการมีโทษประหารชีวิต

ฝ่ายที่สนับสนุนโทษประหารชีวิตอ้างว่า การลงโทษประหารชีวิตเป็นการปกป้องคุ้มครองไว้ซึ่งระบบอาญายุติธรรม (Protection of the system of criminal justice) เนื่องจากการลงโทษประหารชีวิตเป็นโทษที่รุนแรงที่สุดจึงสามารถใช้ต่อรองจูงใจให้ผู้กระทำยอมรับสารภาพเพื่อที่จะลดหย่อนผ่อนโทษ (Plea Bargaining) ดังนั้นกระบวนการยุติธรรมจึงต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวังและถูกต้องที่สุดเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการลงโทษผู้บริสุทธิ์ อีกทั้งการลงโทษประหารชีวิตเป็นการตอบสนองต่อมติมหาชน (Public opinion) เนื่องจากการลงโทษที่มีประสิทธิภาพ

⁶⁹ เมธินี สารสุวรรณ, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 60, น. 112.

ในการป้องกันสังคมจากอาชญากรรม การรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและสร้างความชอบธรรมให้แก่สังคม⁷⁰

ฝ่ายที่สนับสนุนให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตได้อ้างว่า การลงโทษประหารชีวิตมีผลกระทบต่อการบริหารงานยุติธรรม (Impact of the death penalty of the administration of justice) เพราะถือว่าหลักพื้นฐานเบื้องต้นของระบบอาญายุติธรรมเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะวิศวกรสังคม เพื่อผดุงไว้ซึ่งความยุติธรรมและศีลธรรมจึงเป็นการไม่ชอบธรรมที่รัฐจะใช้อำนาจในทางกฎหมายหมายประหารชีวิตประชาชน อีกทั้งโทษประหารชีวิตเป็นโทษที่เก่าแก่ ทารุณและโหดร้าย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงมาตรฐาน อารยธรรมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการในสังคมปัจจุบันด้วย⁷¹

7) ข้อถกเถียงทางด้านศาสนา

ศาสนาอิสลาม การประหารชีวิตในศาสนาอิสลามมีมาอย่างช้านานตามข้อกำหนดของชะรีอะฮ์ (Shariah) หรือเรียกอีกอย่างว่ากฎหมายอิสลาม คือ ประมวลข้อกำหนดที่มาจากคำสอนศาสนาและหลักนิติศาสตร์ (jurisprudence) พื้นฐานของศาสนาอิสลาม โครงสร้างทางกฎหมายจะครอบคลุมวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลและสาธารณชน ตลอดจนครอบคลุมด้านต่าง ๆ ของชีวิตประจำวัน เช่น ระบบการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ ระบบการดำเนินธุรกิจ การทำสัญญา ความสัมพันธ์ในครอบครัว ปัญหาของสังคม เป็นต้น ด้วยเหตุนี้อิทธิพลของหลักชะรีอะฮ์จึงมีอยู่ให้เห็นเสมอในพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันของชาวมุสลิม ศาสนาอิสลามได้ยืนยันว่าโทษประหารชีวิตจำเป็นต้องมีอยู่ภายใต้กฎหมายอิสลาม โดยรัฐอิสลามหลายประเทศได้กำหนดให้ชาวมุสลิมทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ดังนั้นการที่ผู้ใดกระทำความผิดผู้นั้นจะต้องได้รับโทษที่ร้ายแรงตามความเชื่อของชาวอิสลามนั้นคือการประหารชีวิต แต่อย่างไรก็ตามโทษประหารชีวิตก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งของกฎหมายอิสลามเท่านั้น ศาสนาอิสลามได้ยกย่องการขัดขวางแทรกแซงด้วยใจเมตตา กล่าวคือ ในกรณีที่ยุติของเหยื่อได้ยกโทษให้กับผู้กระทำความผิด เมื่อผู้นั้นได้สำนึกผิดอย่างแท้จริง ยอมจ่ายค่าทดแทนและยอมรับโทษอย่างอื่น⁷²

⁷⁰ พเยาว์ ศรีแสงทอง, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 68*.

⁷¹ *เพ็งอ้าง*, น. 26 - 27.

⁷² สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.), *รายงานการสัมมนาศาสนากับโทษประหารชีวิต*, (กรุงเทพฯ : หจก.มาสเตอร์เพลส, 2551), น. 15.

ศาสนาคริสต์ มีความเกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิตอย่างที่สุดศาสนาหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากศาสดาของศาสนาคริสต์ คือ พระเยซู ที่ถูกประหารโทษชีวิตในฐานะอาชญากรโดยถูกต้องจริงราวติดกับไม้กางเขน นอกจากนี้ ศาสนาคริสต์ได้มีการแปลความคำสอนของพระเจ้าที่ได้ประณามการประหารชีวิต จะเห็นได้จากการห้ามฆ่าคนที่ปรากฏในคัมภีร์ไบเบิล รวมทั้งมีการบันทึกไว้ในคัมภีร์ฉบับใหม่ว่าพระเยซูทรงช่วยชีวิตหญิงคนหนึ่งที่ต้องคำพิพากษาให้ถูกหินขว้างใส่เพราะมีชู้ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าศาสนาคริสต์นั้นไม่เห็นด้วยกับโทษประหารชีวิต จากคำสอนของศาสนาคริสต์แม้จะมีการแบ่งเป็นนิกายต่าง ๆ และในอดีตบางนิกายอาจจะเห็นด้วยกับการใช้โทษประหารชีวิตในขณะที่บางรายอาจจะไม่เห็นด้วยกับการใช้ชีวิต แต่ปัจจุบันนี้ก็แสดงให้เห็นว่านิกายส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการใช้โทษประหารชีวิตแม้จะมีส่วนน้อยของบางนิกายที่ต้องการให้มีโทษประหารชีวิตแต่การใช้โทษประหารชีวิตนั้นจะต้องกระทำในกรณีที่เป็นอาชญากรรมรุนแรงเท่านั้น⁷³

ศาสนาพุทธ เห็นว่าทุกชีวิตนั้นมีสิทธิ์ที่จะมีชีวิต แม้เพียงความคิดที่จะทำร้ายสิ่งมีชีวิตก็เป็นความผิดแล้ว ในทัศนะของศาสนาพุทธนั้น ความชั่วร้ายนั้นมีแหล่งกำเนิดมาจากความคิดด้านร้าย อกุศล จิตอันนำไปสู่การก่ออาชญากรรม และการก่อกรรมร้ายด้วยกายในที่สุดอาชญากรรมนั้นไม่สามารถบังคับให้หยุดยั้งได้ด้วยความกลัวตาย แต่หากเป็นไปได้ด้วยมโนสำนึกที่ละอายต่อการทำบาป หากไม่เป็นเช่นนั้นแล้วคงไม่มีอะไรที่จะหยุดยั้งความคิดที่ชั่วร้ายอันนำไปสู่การก่ออาชญากรรมได้ ซึ่งการคร่าชีวิตผู้อื่นนั้นไม่อาจจะยอมรับได้ภายใต้คำสอนของศาสนาพุทธ การประหารชีวิตผู้กระทำความผิดในฐานะกระบวนการยุติธรรมทางกฎหมายนั้นก็ไม่ต่างไปจากอาชญากรรม โดยที่ผู้พิพากษานั้นเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการคร่าชีวิตผู้อื่น ไม่ว่าโทษประหารชีวิตนั้นจะถูกตัดสินด้วยวาจาหรือเอกสารก็ตาม การปฏิเสธการคร่าชีวิตในทัศนะของพุทธศาสนานั้นเป็นที่สุดและมิอาจโต้แย้งได้ ซึ่งตามหลักพระพุทธศาสนานั้นเชื่อว่าผู้กระทำความผิดทุกคนมีความสามารถในการกลับตัวกลับใจได้ ดังนั้นการประหารชีวิตย่อมไม่มีความสอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา เนื่องจากเป็นการตัดโอกาสที่ผู้กระทำความผิดจะสามารถกลับตัวกลับใจเป็นคนดีได้⁷⁴

⁷³ สุมณฑิพย์ จิตสว่าง, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 67*, น. 172.

⁷⁴ สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.), *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 72*, น. 12.

8) ข้อถกเถียงทางด้านการผิดพลาดทางกระบวนการยุติธรรม

เป็นข้อถกเถียงที่มีความสำคัญมากที่สุดข้อหนึ่งที่ทางฝ่ายสนับสนุนให้คงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิตนั้นไม่สามารถหาทฤษฎีหรือข้อเท็จจริงใดมาสับสนุนความเห็นของทางฝ่ายตนได้ และเป็นข้อที่มีน้ำหนักในการจูงใจที่น่าเชื่อที่สุดของฝ่ายที่สนับสนุนให้มีการยกเลิกการประหารชีวิต ซึ่งข้อถกเถียงดังกล่าวนี้คือ หากเกิดความผิดพลาดทางกระบวนการยุติธรรมขึ้น ไม่ว่าจะอยู่ในขั้นตอนใดของกระบวนการยุติธรรมซึ่งส่งผลให้ผู้บริสุทธิ์ที่มีได้กระทำความผิดตามที่ถูกล่ามหนั้น ถูกประหารชีวิต ย่อมมีอาจจะแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้ ดังที่นักปราชญ์ชาวยิว ชื่อ ไมโมนิเดส (Maimonides) ได้เคยกล่าวไว้ว่า “การปล่อยคนกระทำความผิดจำนวน 1,000 คน เป็นสิ่งที่ดีกว่า การนำคนบริสุทธิ์เพียงคนเดียวมาลงโทษจนกระทั่งเสียชีวิต” ในปัจจุบันนี้คงเป็นที่ยอมรับกันได้ยากว่ากระบวนการยุติธรรมนั้นจะไม่เกิดความผิดพลาดขึ้นเลยแม้แต่ขั้นตอนเดียว หรืออาจกล่าวอีกอย่างได้ว่า กระบวนการยุติธรรมย่อมมีความผิดพลาดเกิดขึ้นได้เสมอ ไม่ว่าจะมากหรือน้อย ไม่ว่าจะระบบกฎหมายใด หรือในประเทศใดก็ตาม ย่อมส่งผลให้ประชาชนไม่มีความเชื่อถือในกระบวนการยุติธรรม (Public trust) ว่าผู้ที่ถูกลงโทษประหารชีวิตเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดนั้นจริง ดังจะเห็นได้จากการจับผิดตัว หรือกระบวนการที่ไม่ได้มีการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาตั้งแต่เริ่มต้น (Due process) เพราะฉะนั้น トラบเท่าที่กระบวนการยุติธรรมยังไม่สามารถยืนยันได้อย่างแน่นอนว่าจะดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพสมบูรณ์และจะไม่เกิดความผิดพลาดขึ้นระหว่างดำเนินกระบวนการยุติธรรม ย่อมไม่ควรมิโทษประหารชีวิตบัญญัติไว้อยู่ในกฎหมาย มิฉะนั้นแล้วอาจเกิดความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมจนส่งผลให้เกิดการลงโทษประหารชีวิตผู้บริสุทธิ์ในไม่ช้าก็เร็ว และในท้ายที่สุดแล้วย่อมไม่อาจแก้ไขความผิดพลาดนั้นได้เลยไม่ว่าทางใดก็ตาม เพราะไม่มีใครสามารถทำให้ผู้ที่เสียชีวิตไปแล้วฟื้นคืนกลับมาได้⁷⁵

⁷⁵ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, *อ้างแล้ว* เจริญธรรมที่ 54, น. 164.

2.4 การบังคับใช้จริงของโทษประหารชีวิตในภาพรวม

เนื่องจากในปัจจุบันนี้ยังคงมีประเทศที่โทษประหารชีวิตได้ถูกกำหนดไว้เป็นโทษสูงสุดสำหรับการลงโทษผู้กระทำความผิด ถึง 56 ประเทศ ซึ่งใน 56 ประเทศดังกล่าวนี้ได้รวมถึงประเทศไทยด้วย และในประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ได้มีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตจริงภายในประเทศของตน ผู้เขียนจึงจะขอกล่าวถึงตัวอย่างการบังคับใช้โทษประหารชีวิตที่ได้เกิดขึ้นจริงของประเทศญี่ปุ่น และประเทศไทย ดังนี้

2.4.1 กรณีตัวอย่างการประหารชีวิตในประเทศญี่ปุ่น

เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ.2538 สมาชิกสภา “โอมชินริเกียว” ของประเทศญี่ปุ่น ได้ก่อวินาศกรรมกลางกรุงโตเกียวโดยการใช้ก๊าซ “ซาริน” ความเข้มข้น 30% เป็นก๊าซพิษไร้สีไร้กลิ่น มีฤทธิ์ทำลายระบบประสาท โดยเบื้องต้นเมื่อสูดดมก๊าซนี้จะทำให้น้ำมูกน้ำลายไหล แขนงหน้าอก ม่านตาหด ตาพร่ามัว กล้ามเนื้อเกร็ง เหงื่อออกมากผิดปกติ คลื่นไส้ อาเจียน หายใจลำบาก จากนั้นอาการจะรุนแรงมากขึ้นจนเริ่มชักกระตุก ปวดหัวรุนแรง อัมพาต โคม่า และจะเสียชีวิตเนื่องจากหายใจไม่ออกเพราะก๊าซซารินได้เข้าไปทำลายระบบหายใจ ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 13 ราย และบาดเจ็บมากกว่า 6,000 ราย

โดยเหตุการณ์วันดังกล่าว สมาชิกสภาโอมชินริเกียวจำนวน 5 คน มีเป้าหมายในการใช้ก๊าซพิษนี้โจมตีประชาชนชาวญี่ปุ่นที่กำลังเดินทางด้วยรถไฟใต้ดินในกรุงโตเกียว โดยเลือกช่วงเวลาประมาณ 8 โมงเช้า เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่มีคนพลุกพล่านมากที่สุด ทั้ง 5 คนเลือกนั่งขบวนรถไฟที่จะผ่านย่านคาซุมิกาเซกิในเวลาพร้อม ๆ กันเพื่อปฏิบัติการ เนื่องจากย่านนี้เป็นย่านที่ตั้งของหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาลญี่ปุ่น โดยสมาชิก 5 คน ประกอบไปด้วย

- 1) รถไฟสายชิโยดะ – อิกุโอะ ฮายาชิ ศัลยแพทย์โรคหัวใจ
- 2) รถไฟสายฮิบิยะ – มาซาโตะ โยโกยาม่า จบการศึกษาด้านฟิสิกส์ประยุกต์
- 3) รถไฟสายฮิบิยะ – โตรุ โดโยดะ กำลังศึกษาปริญญาโทฟิสิกส์โมเลกุล
- 4) รถไฟสายมารุโนอูจิ – เคนชิ ฮิโรเซ่ จบการศึกษาด้านฟิสิกส์ประยุกต์
- 5) รถไฟสายมารุโนอูจิ – ยาสุโอะ ฮายาชิ วิศวกรไฟฟ้า

ผู้ปฏิบัติการทั้ง 5 คน ใน 5 สายรถไฟใต้ดินได้บรรทุกถุงใส่ซารินขึ้นไปบนรถไฟฟ้าโดยห่อถุงก๊าซด้วยกระดาษหนังสือพิมพ์อีกชั้นหนึ่ง ก่อนจะนำไปวางในขบวนรถไฟแล้วใช้ของปลายแหลมที่มดุงให้ทะลุ หลังจากนั้นได้ขึ้นจากสถานีรถไฟใต้ดินแล้วก็แยกกันขึ้นรถที่เตรียมไว้เพื่อหลบหนี⁷⁶

จากเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ นาย โซโก อาซาฮาระ หรือชื่อ นาย ชิซุโอะ มัตสึโมโตะ อดีตเจ้าลัทธิโอมชินริเกียวและเป็นหนึ่งใน 13 สมาชิกคนแรกของลัทธิโอมชินริเกียว ถูกจับกุมตัวในวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ.2538 และถูกประหารชีวิตฐานบงการเหตุโจมตีสถานีรถไฟใต้ดินญี่ปุ่นเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ.2561

โดยเมื่อปี พ.ศ.2547 ศาลชั้นต้นของโตเกียวได้ตัดสินประหารชีวิต นาย โซโก อาซาฮาระ และสมาชิกผู้ร่วมก่อเหตุ และในปี พ.ศ.2549 ซึ่งศาลสูงสุดก็ได้ตัดสินยืนตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นให้ตัดสินประหารชีวิตเช่นเดียวกันด้วยการแขวนคอ⁷⁷ แต่การประหารชีวิตเป็นไปด้วยความล่าช้าและใช้เวลานาน เนื่องจากทางการขอให้ผู้ถูกกล่าวหาทั้งหมดต่อสู้คดีในชั้นศาลตามกระบวนการยุติธรรมจนถึงศาลฎีกา

นอกจากนี้ การประหารชีวิตนาย โซโก อาซาฮาระ วันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ.2561 แล้ว ยังมีการประหารชีวิตสมาชิกคนสำคัญของลัทธิโอมชินริเกียวอีก 6 คน ในวันเดียวกันอีกด้วย ได้แก่⁷⁸

- 1) นาย โยชิอิโระ อิโนะอุเอะ อายุ 48 ปี
- 2) นาย โทโมมิตสึ นิมิ อายุ 54 ปี
- 3) นาย โทโมมะสะ นาคางาวะ อายุ 55 ปี
- 4) นาย คิโยฮิเด ฮายากาวา อายุ 68 ปี
- 5) นาย มาซามิ ทสึจิยะ อายุ 53 ปี
- 6) นาย เซอิจิ เอนโด อายุ 58 ปี

⁷⁶ ศิลปวัฒนธรรม, “20 มี.ค 1995 : โอมชินริเกียว ถล่มรถไฟใต้ดินญี่ปุ่นด้วย “ก๊าซซาริน” โกลาหลทั่วโตเกียว!,” สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2563, จาก https://www.silpa-mag.com/this-day-in-history/article_29564.

⁷⁷ thejapantimes, “Aum Shinrikyo guru Shoko Asahara and six other cult members hanged for mass murders,” Retrieved on November 10, 2020, from <https://www.japantimes.co.jp/news/2018/07/06/national/crime-legal/aum-shinrikyo-guru-shoko-asahara-hanged-mass-murder-reports/#.Wz7kStUzaM8>.

⁷⁸ ข่าวสด, “แขวนคอรวด ! 6 โอมชินริเกียว-เจ้าลัทธิด้วย วางพิชซารินฆ่าหมู่,” สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2563, จาก https://www.khaosod.co.th/around-the-world-news/news_1307180.

2.4.2 กรณีตัวอย่างคำพิพากษาที่ลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย

1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5865/2543

ผู้ตายถูกไม้ตีที่ศีรษะจนกะโหลกแตกกะเอียดและยุบ และที่เนินดินจอมปลวกเหนือศพ ผู้ตายมีรอยยุบลักษณะถูกศีรษะคนกระแทก แต่ไม่ได้ความชัดแจ้งว่าจำเลยได้กระทำการทารุณ โหดร้ายผู้ตายอย่างไรบ้าง เพราะโจทก์ไม่มีประจักษ์พยานรู้เห็น การที่จำเลยจับศีรษะผู้ตายกระแทก กับเนินดินจอมปลวกและใช้ไม้ตีศีรษะผู้ตายจนกะโหลกแตกกะเอียด น่าเชื่อว่าจำเลยกระทำไปโดยมีเจตนาจะทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตายในทันทีเพื่อปกปิดความผิดอื่นของตนเท่านั้น มิใช่เพื่อให้ผู้ตายได้รับความเจ็บปวดทรมานจนกระทั่งขาดใจตาย จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการฆ่าผู้ตายโดยกระทำการุณ โหดร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289(5) แต่อย่างไรก็ตามคดีนี้คงฟังเป็นที่ยุติได้ว่า จำเลยฆ่าผู้ตายเพื่อปกปิดความผิดอื่นของตนอันเป็นความผิด ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289 (7) ซึ่งมีระวางโทษประหารชีวิตสถานเดียว

คำรับสารภาพของจำเลยอันจะถือเป็นเหตุบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ได้นั้น จะต้องเป็นกรณีที่ให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา ศาลจึงจะพิจารณาลดโทษที่ลงแก่จำเลยได้ การพิจารณาของศาลชั้นต้นในคดีนี้ปรากฏว่าโจทก์มีพยานหลักฐาน ทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุและพยานพฤติเหตุแวดล้อมแน่นหนามั่นคง โดยเฉพาะเลือดที่ติดอยู่ที่ กางเกงชั้นในของจำเลยมี DNA HLA DQ oc ชนิด 1,2, 1,2 ตรงกับผู้ตาย แม้โจทก์ไม่มีประจักษ์พยานรู้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ศาลก็ได้อาศัยพยานหลักฐานของโจทก์ดังกล่าวเป็นข้อสำคัญ ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงและพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยไม่มีความจำเป็นต้องอาศัยคำรับ สารภาพของจำเลยอีก ทั้งตามรูปคดีที่โจทก์นำสืบก็มีเหตุผลน่าเชื่อว่าจำเลยได้ให้การรับสารภาพ ในชั้นสอบสวนเพราะจำนนต่อพยานหลักฐาน หากใช้รับสารภาพเพราะสำนึกในความผิดไม่ คำรับสารภาพของจำเลยทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาในกรณีเช่นนี้ ไม่ถือว่าเป็นการให้ความรู้ แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาจึงไม่มีเหตุบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 อันจะพึงลดโทษให้แก่จำเลยได้

เมื่อลงโทษประหารชีวิตจำเลยแล้ว ก็ไม่อาจนำโทษจำคุกในความผิดกระทงอื่นของ จำเลยมารวมอีกได้ จึงจะนำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91(3) มาใช้กับกรณีที่ศาล ลงโทษประหารชีวิตจำเลยในความผิดกระทงที่หนักที่สุดหาได้ไม่

2) คำพิพากษาฎีกาที่ 1016/2560

พิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289 (4) (7), 339 วรรคท้าย, 309 วรรคแรก, 310 วรรคแรก วรรคสอง, 366/3, 264 วรรคแรก, 268 วรรคแรก, 269/5 , 269/7 ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84, 188, 199 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 มาตรา 5, 7, 11, 14 วรรคแรก (1) การกระทำของจำเลยเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันให้ลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 โดยฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน เพื่อจะเอาหรือเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์ อันเกิดแต่การที่ตนได้กระทำความผิดอื่น เพื่อปกปิดความผิดอื่นของตน หรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดอื่นที่ตนได้กระทำให้ ฐานชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ฐานขโมยผู้อื่นให้กระทำการใด ไม่กระทำการใดหรือจ่ายอมต่อสิ่งใด โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจนั้นเองหรือของผู้อื่นหรือใช้กำลังประทุษร้ายจนผู้ถูกข่มขืนใจต้องกระทำการนั้น ไม่กระทำการนั้น หรือจ่ายอมต่อสิ่งนั้น ฐานหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นหรือกระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย เป็นเหตุให้ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยวถูกกักขังหรือต้องปราศจากเสรีภาพในร่างกายถึงแก่ความตาย ฐานทำให้สูญหาย ทำลาย ซ่อนเร้นเอาไปเสียซึ่งเอกสารใดของผู้อื่น ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน เป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทให้ลงโทษบทหนักตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 ฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนเพื่อจะเอาหรือเอาไว้ซึ่งประโยชน์เกิดจากการที่ตนได้กระทำความผิดอื่น เพื่อปกปิดความผิดของตน หรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดที่ตนได้กระทำให้ให้ลงโทษประหารชีวิต และในส่วนของกรกระทำฐานซ่อนเร้น ย้าย หรือทำลายศพหรือส่วนของศพเพื่อปิดบังการเกิด การตาย หรือเหตุแห่งการตายและฐานไม่มีเหตุสมควรทำให้เสียหาย เคลื่อนย้าย ทำลาย หรือทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งศพ ส่วนของศพ เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบทให้ลงโทษบทหนักตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 ฐานไม่มีเหตุสมควรทำให้เสียหาย เคลื่อนย้าย ทำลาย หรือทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งศพ ส่วนของศพ จำคุก 2 ปี แต่เนื่องจากศาลลงโทษประหารชีวิตจำเลยในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนแล้ว จึงไม่อาจนำโทษจำคุกความผิดฐานอื่นมารวมได้อีก จึงให้ลงโทษประหารชีวิตจำเลยสถานเดียว

3) คำพิพากษา คดีหมายเลขแดงที่ อ.1821/2563

เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ.2563 เวลาากลางคืนหลังเที่ยง จำเลยได้บังอาจกระทำความผิด ต่อกฎหมายหลายบทหลายกรรมต่างกัน กล่าวคือ จำเลยมีอาวุธปืนพกอัตโนมัติ ขนาด 9 มม. พร้อมเครื่องบังคับเสียงให้เบาผิดปกติโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยจำเลยได้พาอาวุธปืนพกดังกล่าวติดตัวไป บริเวณถนนหน้าห้างสรรพสินค้าโรบินสัน สาขาลพบุรี อันเป็นเมือง หมู่บ้าน และทางสาธารณะ โดยไม่ได้รับใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนติดตัวจากเจ้าพนักงาน

จำเลยโดยมีเจตนาฆ่า นายประเสริฐ คงลี ผู้เสียหายที่ 1 พนักงานรักษาความปลอดภัยของห้างสรรพสินค้าโรบินสัน สาขาลพบุรี เพื่อเตรียมการ หรือเพื่อความสะดวกในการที่จะกระทำความผิดอย่างอื่น กระสุนปืนถูกผู้เสียหายที่ 1 ได้รับอันตรายสาหัส แล้วจำเลยได้บังอาจยิงประทุษร้ายผู้เสียหายที่ 1 อีกจำนวน 1 นัด กระสุนปืนไม่ถูกผู้เสียหายที่ 1 แต่พลาดไปถูก เด็กชาย ภาณุวิชญ์ วงศ์อยู่ ถึงแก่ความตาย หลังจากนั้นจำเลยมีเจตนาฆ่า นายยุทธการ ชุนสนิท ผู้เสียหายที่ 2 และนางสุภาวดี ชุนสนิท ผู้เสียหายที่ 3 ซึ่งจำเลยได้ใช้อาวุธปืนยิงผู้เสียหายที่ 2 และที่ 3 จำนวนหลายนัดจนได้รับอันตรายสาหัส

ต่อมาจำเลยได้บังอาจใช้กำลังประทุษร้ายชิงทรัพย์เอาสร้อยคอทองคำของบริษัทออโรราดีไซด์ จำกัด ผู้เสียหายที่ 4 ไปโดยทุจริต โดยในการชิงทรัพย์ดังกล่าวจำเลยได้บังอาจใช้อาวุธปืนที่จำเลยมีและพาติดตัวไปเป็นเหตุให้ นางสาวธิดารัตน์ ทองทิพย์ ถึงแก่ความตาย และได้ยิงนางสาวเปมิกา กลิ่นดอกแก้ว ผู้เสียหายที่ 5 จำนวนหลายนัดจนได้รับอันตรายสาหัส

การชิงทรัพย์ดังกล่าวจำเลยได้ใช้รถจักรยานยนต์ในการหลบหนี และภายหลังที่จำเลยขับขี่ยานพาหนะเพื่อกระทำความผิดพาทรัพย์นั้นไปและเพื่อให้พ้นการจับกุมนั้น จำเลยได้ยิง นายธีระฉัตร นิ้มมา พนักงานรักษาความปลอดภัยของห้างสรรพสินค้าโรบินสันถึงแก่ความตาย

ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาลงโทษจำเลยโดยการประหารชีวิตซึ่งเป็นโทษที่หนักที่สุดตามกฎหมาย และคดีนี้ในปัจจุบันยังคงอยู่ระหว่างชั้นอุทธรณ์

2.4.3 กรณีตัวอย่างการประหารชีวิตในประเทศสหรัฐอเมริกา

1) กรณีนาย อัลเฟรด บัวร์ฌัวส์ (Alfred Bourgeois)

รัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาประหาร นาย อัลเฟรด บัวร์ฌัวส์ อายุ 56 ปี ผู้กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ล่วงละเมิดทางเพศ และฆาตกรรมลูกสาวอายุ 2 ขวบ ในรัฐเท็กซัส เมื่อปี 2547 โดย นาย บัวร์ฌัวส์ เป็นนักโทษคนที่ 10 ที่ถูกประหารชีวิต นับตั้งแต่ประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ ผู้นำสหรัฐในขณะนั้น ลงนามอนุมัติให้กลับมาใช้โทษประหารชีวิตอีกครั้งเมื่อเดือน กรกฎาคม พ.ศ.2562

นาย บัวร์ฌัวส์ ถูกประหารชีวิตด้วยการฉีดยาพิษที่เรือนจำเมือง แทรร์โอด์ รัฐอินเดียนา และประกาศให้เสียชีวิตเมื่อเวลา 20.21 น. ของวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2563 ตามเวลาท้องถิ่น ซึ่งก่อนหน้าการประหารนาย บัวร์ฌัวส์ ไม่ถึง 24 ชั่วโมง รัฐบาลกลางสหรัฐเพิ่งฉีดยาประหาร นาย แบรินดอน เบร์นาร์ด (Brandon Bernard) อายุ 40 ปี นักโทษจากคดีลักพาตัว ปล้น และสังหารคู่สามีภรรยาในรัฐโอไฮโอ เมื่อปี 2542⁷⁹

2) กรณีนางลิซ่า มอนต์โกเมอรี (Lisa Montgomery)

ลิซ่า มอนต์โกเมอรี ผู้ต้องขังหญิงคนเดียวในแดนประหารของรัฐบาลกลางในประเทศสหรัฐอเมริกาถูกลงโทษประหารชีวิตในความผิดฐานฆาตกรรม โดยเธอได้ฆ่า นาง บ็อบบี้ โจ สตินเน็ต (Bobbie Jo Stinnett) หย่าวัย 23 ปีในรัฐมิสซูรี

ซึ่งคดีนี้เป็นที่น่าสนใจตรงที่ว่า ทนายความของมอนต์โกเมอรีกล่าวว่า มอนต์โกเมอรีมีอาการป่วยทางจิตเกินกว่าจะถูกประหารชีวิตได้ นอกจากนี้เธอยังได้รับความเสียหายทางสมองเนื่องจากเมื่อตอนเป็นเด็กเธอถูกพ่อของเธอล่วงละเมิดทางเพศและทำร้ายร่างกายเป็นประจำ การกระทำดังกล่าวเป็นการปฏิบัติที่รุนแรงกับเธอมากจนถึงขั้นเป็นการทรมาน ในคดีนี้มีฝ่ายที่สนับสนุนไม่ให้มีการประหารชีวิตมอนต์โกเมอรี โดยเชื่อว่าในช่วงเวลาที่เธอก่ออาชญากรรมนั้น มอนต์โกเมอรีมีอาการป่วยทางจิตและไม่รู้สึกรู้สึหรือสัมผัสได้ถึงโลกแห่งความเป็นจริง ความคิดเห็นดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากนักกฎหมายทั้งในปัจจุบันและในอดีต 41 คน รวมถึงกลุ่มสิทธิมนุษยชนก็เห็นด้วยกับความคิดเห็นดังกล่าว แต่ในท้ายที่สุดแล้ว ลิซ่า มอนต์โกเมอรี ก็ได้รับการประหารชีวิตโดยการฉีดยาที่เรือนจำในเมืองแทรร์โอด์ รัฐอินเดียนา เมื่อวันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2564 และถือเป็นผู้ต้องขังหญิงคนแรกของรัฐบาลกลางที่ถูกรัฐบาลสหรัฐอเมริกาประหารชีวิตในรอบ 67 ปี⁸⁰

⁷⁹ CNN, “Feds execute 10th death row inmate of 2020,” Retrieved on February 25, 2021, from <https://edition.cnn.com/2020/12/11/politics/alfred-bourgeois-execution/index.html>.

⁸⁰ BBC News, “Lisa Montgomery : US executes only woman on federal death row,” Retrieved on February 25, 2021, from <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-55642177>.

บทที่ 3

โทษประหารชีวิตในต่างประเทศ

เนื่องจากในปัจจุบันนี้ นานาอารยประเทศได้มีพัฒนาการในด้านหลักสิทธิมนุษยชน อันเกี่ยวข้องกับสิทธิในชีวิตเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้มีการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตแล้วกว่า 142 ประเทศ ไม่ว่าจะเป็นจะเป็นการยกเลิกโทษประหารชีวิตในลักษณะที่เป็นการยกเลิกโทษประหารชีวิตกับความผิดอาญาทุกประเภท เป็นการยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาญาทั่วไป หรือเป็นการยกเลิกโทษประหารชีวิตในลักษณะที่เรียกว่าเป็นการยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศที่ยังมิได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต และอาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยนับเป็นประเทศส่วนน้อยของประเทศทั้งหมดที่ยังคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิต ด้วยเหตุและปัญหาดังกล่าวที่ประเทศไทยมิได้มีการพัฒนาหลักการเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในการยกเลิกโทษประหารชีวิตอันเป็นสิทธิที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ผู้เขียนจึงเห็นเป็นการสมควรที่จะศึกษาถึงประเทศที่ได้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตแล้ว ซึ่งได้แก่ ประเทศอังกฤษ และศึกษาถึงประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศที่ยังคงมีและใช้โทษประหารชีวิตอยู่ในปัจจุบัน และท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนจะศึกษาถึงประเทศฟิลิปปินส์ซึ่งเป็นประเทศที่มีแนวโน้มว่าจะมีการรื้อฟื้นโทษประหารชีวิตกลับมาใช้อีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ประเทศฟิลิปปินส์ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่ได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว โดยการศึกษาถึงประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ เพื่อเป็นการเปรียบเทียบและเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการมีอยู่และการบังคับใช้โทษประหารชีวิตในประเทศไทยต่อไปในภายภาคหน้า หากประเทศไทยได้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตในท้ายที่สุด

3.1 ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี หรือที่เรียกว่าระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) มีบ่อเกิดของกฎหมายที่สืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยอดีต โดยกฎหมายนั้นเกิดจากจารีตประเพณีที่ผู้พิพากษาสร้างขึ้นจากการวินิจฉัยคดีแต่ละคดี (Judge - Made Law) ก่อให้เกิดการนำไปใช้บังคับเป็นหลักกฎหมายทั่วไปกับคดีอื่น ๆ ที่มีข้อเท็จจริงเป็นอย่างเดียวกันด้วย (aller des cas d'espèces aux principes)¹ ผู้พิพากษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างกฎหมาย ส่วนฝ่ายนิติบัญญัตินั้นเป็นเพียงบ่อเกิดของกฎหมายที่มีความสำคัญเป็นลำดับรองลงมา ซึ่งโดยปกติทั่วไปแล้วประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ กฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร

¹ ธนกร วรปรัชญากุล, “หลักและความคิดพื้นฐานของระบบประมวลกฎหมายและระบบคอมมอนลอว์ในทัศนะของนักกฎหมายยุโรป,” บทบัญญัติ, เล่ม 60, ตอน 4, น. 232 (ธันวาคม 2547).

จะเข้ามาเกี่ยวข้องเฉพาะในกรณีที่ไม่เคยมีคำพิพากษาของศาล ที่เคยตัดสินในเรื่องนั้น ๆ มาก่อน เพื่อให้จารีตประเพณีมีความชัดเจนยิ่งขึ้นและเพื่อให้จารีตประเพณีมีความสมบูรณ์ขึ้นด้วยการกำหนดรายละเอียดของจารีตประเพณีนั้น²

โดยศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาในประเทศอังกฤษสามารถแบ่งตามลำดับได้ ดังนี้

1) ศาลสูงสุดของประเทศ ได้แก่

ศาลสภาขุนนาง (House of Lords) ซึ่งปัจจุบันนี้ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “Supreme Court” เป็นสถาบันเดียวกับสภาขุนนางในรัฐสภาของอังกฤษ (British Parliament) ศาลสภาขุนนางนี้มีอำนาจพิจารณาคดีที่อุทธรณ์มาทั้งในคดีแพ่งและอาญา ในคดีอาญา ศาลสภาขุนนางมีอำนาจพิจารณาคดีที่อุทธรณ์มาจากศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญา และจากไฮคอร์ทแพนคควินส์เบนซ์ ซึ่งโจทก์และจำเลยอาจอุทธรณ์ได้แต่ต้องได้รับอนุญาตจากศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญา หรือจากศาลสภาขุนนางก่อน โดยให้เหตุผลว่าเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญอันเกี่ยวกับสาธารณะประโยชน์³ (point of law of general public importance) ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้คดีเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือคดีที่มีได้มีความสำคัญขึ้นสู่ศาลสูง⁴

2) ศาลสูงชั้นกลาง ได้แก่

ก. ศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญา (Court of Appeal Criminal Division) มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาที่อุทธรณ์มาจากคราวน์คอร์ท

ข. คราวน์คอร์ท (Crown Court) มีอำนาจพิจารณาเหนือคดีอาญาที่ต้องพิจารณาโดยใช้ลูกขุน (trial on indictment)

ค. ศาลไฮคอร์ท (The High Court) มีอำนาจเกี่ยวกับคดีอาญาที่ได้รับมอบหมายให้เป็นพิเศษ เช่น อำนาจในการออกกฎหมายพิเศษต่าง ๆ (prerogative writ) การสั่งประกันตัวผู้ต้องหาในคดีอาญา และโดยเฉพาะแผนกคดีควินส์เบนซ์ ยังทำหน้าที่เป็นศาลอุทธรณ์พิจารณาคดีที่อุทธรณ์มาจากศาลคราวน์คอร์ท หรือจากศาลมาจิสเตรทคอร์ท

² เฟ็งอ้าง, น. 230 – 231.

³ The Administration of Justice Act 1960

⁴ สุนัย มโนมัยอุดม, ระบบกฎหมายอังกฤษ, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2559), น. 187-188.

3) ศาลชั้นต้น ได้แก่

ศาลมาจิสเตรทคอร์ท (Magistrate Court) เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา ประเภทความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ โดยไม่ใช่ลูกขุน (Summary Offence) รวมไปถึงการไต่สวนมูลฟ้อง ในคดีอุกฉกรรจ์ที่มีโทษอัตราสูง เพื่อส่งไปพิจารณาคดีที่คราวน์คอร์ท โดยใช้ลูกขุน⁵

ในประเทศอังกฤษนั้นมีโทษประหารชีวิตมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยวิธีการประหารชีวิตในอดีตนั้น มีตั้งแต่การประหารชีวิตด้วยวิธีการจมน้ำ (Drowning) การแขวนคอ (Hanging) การนำตัวไปต้มในน้ำเดือดจนตาย (Boiling to Death) ตลอดไปจนถึงการตัดศีรษะ (Beheading)⁶ นอกจากนั้นแล้วกระบวนการพิจารณาเพื่อหาความจริงของศาลก็ได้ใช้วิธีการทรมานเพื่อบีบบังคับให้ได้มาซึ่งความจริง (Extract) จากผู้ต้องหาหรือพยาน เช่น วิธีการทรมานจนตาย (Pressing to Death) โดยวิธีนี้มักจะใช้กับจำเลยที่ให้การปฏิเสธ โดยจำเลยจะถูกนำตัวไปนอนในห้องที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอและเพดานต่ำ เพื่อทำการวางวัตถุที่มีน้ำหนักไว้บนตัวจำเลยให้มากที่สุดเท่าที่ตัวผู้รับน้ำหนักได้ โดยจะมีเพียงน้ำและขนมปังเพื่อให้จำเลยกินประทังชีวิตจนกว่าจะตายหรือยอมรับสารภาพในความผิดที่ถูกกล่าวหา

ในช่วงศตวรรษที่ 13 ได้เริ่มมีการใช้โทษประหารชีวิตให้เห็นเป็นครั้งแรก โดยนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดอุกฉกรรจ์เท่านั้น ต่อมาในศตวรรษที่ 17 เริ่มมีการใช้โทษประหารชีวิตกับความผิดอื่นที่มีโทษความผิดอุกฉกรรจ์มากขึ้น และต่อมาในศตวรรษที่ 18 มีจำนวนฐานความผิดที่ได้นำโทษประหารชีวิตมาบังคับใช้ประมาณ 230 ฐานความผิด ไม่ว่าจะเป็นความผิดที่มีลักษณะเป็นความผิดอุกฉกรรจ์ หรือความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น การลักทรัพย์ที่มีราคาเพียงเล็กน้อย หรือการเขียนจดหมายข่มขู่ผู้อื่น เป็นต้น จนมีคำพูดของชาวอังกฤษที่ว่า “ไหน ๆ จะขโมยแกะทั้งที ขโมยแกะตัวโตดีกว่าขโมยลูกแกะ” หมายความว่ากระทำความผิดในการลักทรัพย์นั้น จะเป็นการลักทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อยหรือราคามากมายเพียงใด ก็มีบทลงโทษคือการประหารชีวิตเช่นเดียวกัน⁷ โดยในสมัยก่อนนั้น วิธีการประหารชีวิตแต่ละครั้งจะกระทำในที่สาธารณะ เพื่อเป็นการประจานผู้กระทำความผิด จนทำให้ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับการประหารชีวิตใช้ข้อเสียของการใช้โทษประหารชีวิตจุดนี้เป็นข้อเรียกร้องให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต แต่เนื่องจากโทษประหารชีวิตใน

⁵ เฟิงอ้วง, น. 189-194.

⁶ Ilma Zych, “Old-Time Punishments by William Andrews,” *Social Science*, Vol. 46, No. 3, pp. 189 (June 1971), Retrieved on March 1, 2021, from <http://www.jstor.org/stable/41959544>.

⁷ ชนินันท์ ศรีธีระวิศาล, “การลงโทษประหารชีวิต,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), น. 67.

ประเทศอังกฤษนั้นมีมายาวนาน และใช้อยู่ในหลายฐานความผิดอย่างที่กล่าวมาแล้วนั้น การเรียกร้องให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตจึงทำได้ยากและใช้ระยะเวลานาน เพราะชาวอังกฤษสมัยนั้นเห็นว่าเป็นโทษที่เหมาะสมกับการกระทำความผิด

ต่อมาในปี ค.ศ.1837 ซึ่งอยู่ในรัชสมัยของสมเด็จพระราชินีวิกตอเรีย ได้มีการลดฐานความผิดที่มีโทษประหารชีวิตจากเดิมมีอยู่ประมาณ 230 ฐานความผิดจนเหลือ 15 ฐานความผิด และภายในระยะเวลาหลังจากนั้นไม่นานก็ได้มีการลดฐานความผิดลงจนเหลือเพียง 4 ฐาน ที่ยังคงมีโทษประหารชีวิตอยู่ ได้แก่⁸

1. ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น (Murder)
2. ความผิดฐานเป็นกบฏ (High treason)
3. ความผิดฐานเป็นโจรสลัด (Piracy with violence) และ
4. ความผิดฐานวางเพลิงในบริเวณท่าเรือและคลังแสงของรัฐ (Setting fire to the queen's ships and arsenals)

จนกระทั่งปี ค.ศ.1965 ประเทศอังกฤษได้ออกกฎหมายยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตสำหรับความผิดฐานฆ่าผู้อื่น หรือที่เรียกว่า The Murder (Abolition of Death Penalty) Act 1965 เนื่องจากเกิดกรณีความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมขึ้นในคดีของ Timothy Evans ที่เป็นแรงผลักดันให้เกิดการตรากฎหมายดังกล่าวนี้ ซึ่งในคดีนี้เกิดขึ้นที่บ้านเลขที่ 10 Rillington Place London UK โดยนาย Timothy Evans ได้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ฆ่านางและลูกอายุ 14 เดือนของตน ด้วยวิธีการรัดคอผู้เสียชีวิตด้วยเชือก ซึ่งในทางคดี Timothy Evans ได้ให้การยืนยันหลายครั้งว่าผู้ที่ฆ่านางและลูกของตนคือ นาย John Christie เพื่อนบ้านของตน แต่เจ้าหน้าที่ไม่เชื่อเช่นนั้น เนื่องจาก นาย Timothy Evans ถูกมองว่าเป็นผู้ไร้การศึกษา ไร้ความรับผิดชอบและพูดจาโกหกอยู่ตลอดเวลา ส่วน John Christie เป็นทหารผ่านศึกอาวุโสและมีร่างกายพิการเดินไปมาไม่ค่อยสะดวก ท้ายที่สุดในคดีนี้ นาย Timothy Evans ถูกศาลตัดสินลงโทษและประหารชีวิตในปี 1950 โดยสามปีให้หลังจากการประหารชีวิต นาย Timothy Evans ได้มีการจับกุมดำเนินคดีต่อ นาย John Christie ในข้อหากระทำการฆาตกรรมหญิงจำนวน 8 ศพ และนาย John Christie

⁸ กิตติพงษ์ ศุภพงศกร, “การยกเลิกโทษประหารชีวิต,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2551), น. 51 – 52.

ได้สารภาพว่าตนเป็นผู้ฆ่าภรรยาและลูกของนาย Timothy Evans ด้วย John Christie ได้ถูกประหารชีวิตในความผิดดังกล่าวในเวลาต่อมา⁹

และในที่สุด เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ.1969 สภาผู้แทนราษฎรของประเทศอังกฤษ (House of Commons) ได้มีมติให้ยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตกับทุกฐานความผิดอย่างถาวร¹⁰ และประเทศอังกฤษก็สามารถยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตในความผิดทั้งหมดได้ในปี 1998 และได้เปลี่ยนมาใช้โทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษสูงสุดของกฎหมายแทนการลงโทษด้วยวิธีประหารชีวิต โดยปัจจัยที่ทำให้เกิดการยกเลิกโทษประหารชีวิตในประเทศอังกฤษ เกิดขึ้นจากการมีข้อถกเถียงในเรื่องสิทธิมนุษยชน ที่ว่าคนทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิต ไม่มีผู้ใดมีสิทธิที่จะพรากสิทธิในการมีชีวิตของมนุษย์ไป เนื่องจากสิทธิในการมีชีวิตนี้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงจะได้รับ และยังคงเกิดคำถามกับประชาชนอีกว่า มีผู้บริสุทธิ์ถูกประหารชีวิตที่เกิดขึ้นโดยความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมไปบ้างแล้วหรือไม่ อีกทั้งยังมีข้อสงสัยในเรื่องเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ว่าแท้จริงแล้ววัตถุประสงค์ของการลงโทษประหารชีวิตนั้นสามารถช่วยยับยั้งไม่ให้ผู้อื่นกระทำความผิดได้จริงหรือไม่ ซึ่งจากการสอบถามผู้ที่เคยเห็นการประหารชีวิตด้วยการแขวนคอ กลับได้คำตอบว่า ไม่ได้มีความรู้สึกหวาดกลัวจนไม่กล้าที่จะกระทำความผิดใด ๆ เนื่องจากการประหารชีวิตด้วยการแขวนคอนั้นเกิดขึ้นบ่อยครั้งจนเห็นเป็นความเคยชิน สุดท้ายนี้ประเทศอังกฤษได้เห็นว่า การลงโทษประหารชีวิตนั้นเป็นการขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนที่ประเทศตนได้ลงนามไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน¹¹

⁹ จีฬากรณ์ ตามชู และ อานนท์ ยังกุณ, รณรงค์เปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล, (กรุงเทพฯ : กองส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, 2557), น. 23 -24.

¹⁰ Theyworkforyou, “Murder (Abolition of Death Penalty),” Retrieved on May 12, 2020, from <https://www.theyworkforyou.com/debates/?id=1969-12-16a.1148.0>.

¹¹ ธีรพร นครินทร์, “วิวัฒนาการของกระบวนการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยและปัจจัยที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลง,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), น. 75 – 56.

ในปัจจุบันนี้โทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษสูงสุดตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ และความผิดที่มีโทษถึงขั้นจำคุกตลอดชีวิตในประเทศอังกฤษนั้น ได้แก่กรณีความผิดดังต่อไปนี้¹²

1.กรณีความผิดที่กำหนดว่าต้องได้รับโทษจำคุกตลอดชีวิตอย่างแน่นอน

- 1) ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา
- 2) กระทำความผิดร้ายแรง (Serious offence) เป็นครั้งที่สองระหว่างที่รับโทษจำคุกตลอดชีวิตอยู่ตาม PCC(s)A, 2000 s. 109 และผู้กระทำความผิดต้องมีอายุตั้งแต่ 21 ปี ขึ้นไป และไม่ได้รับการลดโทษตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎหมายความผิดร้ายแรงตามที่กำหนดในมาตรา 109(5) ได้แก่

ก. ความผิดฐานพยายามฆ่า หรือสมคบหรือช่วยเหลือในการกระทำความผิดฐานฆ่าคน

ข. ความผิดฐานให้คำปรึกษาในการกระทำความผิดฐานฆ่า (soliciting murder)

ค. ความผิดฐาน manslaughter

ง. ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนได้รับอันตรายสาหัสโดยเจตนา

จ. ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา หรือพยายามข่มขืน

ฉ. ความผิดฐานกระทำชำเราหญิงที่มีอายุกว่า 13 ปี

ช. ความผิดฐานครอบครองอาวุธปืนโดยเจตนาจะทำร้ายผู้อื่น หรือใช้ปืนเพื่อขัดขวางการจับกุม หรือพกอาวุธปืนเพื่อกระทำความผิดอย่างอื่น

ซ. ความผิดฐานชิงทรัพย์โดยมีอาวุธปืน

2.ความผิดที่กฎหมายกำหนดโทษขั้นสูงถึงจำคุกตลอดชีวิต ได้แก่ ความผิดฐาน Manslaughter ความผิดฐานฆ่าเด็กทารก ความผิดฐานทำแท้ง ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ความผิดฐานกระทำชำเราเด็กอายุไม่เกิน 13 ปี ความผิดฐานทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัส ความผิด

¹² ณรงค์ ใจหาญ และ ปกป้อง ศรีสนิท, “รายงานผลการศึกษาระดับสมบูรณโครงการศึกษาการเพิ่มดุลพินิจให้กับศาลในฐานะความผิดที่มีอัตราโทษประหารชีวิตสถานเดียวหรือลดฐานความผิดที่มีอัตราโทษประหารชีวิตและเสนอแนะมาตรการอื่นที่เหมาะสมมารับ,” จัดโดย สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, น.20 - 21.

ฐานครอบครัวอาชญากรรมเพื่อที่จะฆ่าหรือเพื่อที่จะกระทำความผิดที่ต้องได้รับการพิจารณาโดย Indictment¹³ ความผิดฐานชิงทรัพย์ ความผิดฐานส่งออกซึ่งยาเสพติด Class A¹⁴

ซึ่งความรุนแรงในการกำหนดโทษของศาลนั้นโดยปกติแล้ว ศาลจะวัดจากความเสียหายที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อให้เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหาย กล่าวคือ ความรุนแรงของโทษที่จะลงนั้น จะต้องมีความสอดคล้องกับความเสียหายที่เกิดขึ้น และการกำหนดความรุนแรงของโทษนั้นต้องคำนึงถึงเรื่องการป้องกันไม่ให้ผู้นั้นกระทำความผิดซ้ำอีก เนื่องจากประเทศอังกฤษนั้นมุ่งเน้นที่จะให้มีการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดมากกว่าที่จะเน้นไปในการแก้ไขผู้กระทำความผิดนั้น โดยโทษที่มีความรุนแรงนั้นประเทศอังกฤษจะนำมาใช้ได้ก็ต่อเมื่อกระบวนการลงโทษครั้งแรกเกิดความล้มเหลวเท่านั้น ประเทศอังกฤษจึงได้มีการตั้งคณะกรรมการกำหนดบทลงโทษ (Sentencing guidelines council) ขึ้น โดยมี Lord chief justice เป็นประธาน เพื่อป้องกันไม่ให้ศาลลงโทษตามอำเภอใจและไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ¹⁵ และการบังคับใช้โทษจำคุกในประเทศอังกฤษนั้นมีรากฐานจากการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือที่จะกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางต่าง ๆ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวนี้ คือ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ปี 1952 (Prison Act of 1952)

แต่อย่างไรก็ดี ในประเทศอังกฤษก็ได้มีแนวคิดเพิ่มเติมที่ว่า ผู้กระทำความผิดบางประเภทอาจได้รับโทษที่แตกต่างจากผู้กระทำความผิดอื่น แม้ว่าจะได้มีการกระทำความผิดในลักษณะเดียวกัน ซึ่งในที่นี่จะขอกกล่าวถึงบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลในการกำหนดโทษของความผิดบางฐานที่สมควรให้มีการลงโทษด้วยการจำคุกตลอดชีวิต ซึ่งบทบัญญัตินี้ได้กำหนดอยู่ใน Criminal Justice Act 2003 Schedule 21 เรื่องการกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำที่เกี่ยวข้องกับโทษจำคุกตลอดชีวิต โดยใน Paragraph 4 มีการระบุถึงการกระทำความผิดที่สมควรให้ศาลมีคำสั่งจำคุกตลอดชีวิต กล่าวคือ หากผู้กระทำความผิดมีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป และได้กระทำความผิดที่ศาลเห็นว่ามีความร้ายแรงที่สูงเป็นพิเศษ

¹³ เป็นการพิจารณาในศาล Crown Court โดยมีขณะลูกขุนเป็นผู้วินิจฉัยคดี และจะพิจารณาเฉพาะคดีอุกฉกรรณที่มีอัตราโทษสูง.

¹⁴ ยาเสพติดประเภทรุนแรงที่สุด เช่น เฮโรอีน โคเคน.

¹⁵ ธานี วรภัทร์, กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2558), น. 181 – 187.

การกระทำความผิดที่ศาลเห็นว่ามีความร้ายแรงที่สูงเป็นพิเศษ ได้แก่¹⁶

1. การฆ่าผู้อื่นตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยการฆ่าในแต่ละครั้งนั้นมีลักษณะดังต่อไปนี้
- 1.1 มีลักษณะเป็นการวางแผนหรือเป็นการไตร่ตรอง
 - 1.2 มีการลักพาตัวเหยื่อ
 - 1.3 มีลักษณะที่เกี่ยวข้องทางเพศหรือพฤติกรรมที่ทารุณทางเพศ
2. การฆ่าเด็กที่เกี่ยวข้องกับการลักพาตัวหรือเกี่ยวกับความทารุณทางเพศ
3. การฆ่าโดยมีวัตถุประสงค์ให้เกิดการขับเคลื่อนทางการเมือง ศาสนา หรือทางอุดมการณ์
4. การฆ่าผู้อื่น โดยผู้กระทำความผิดที่เคยถูกศาลตัดสินว่าได้กระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่น

¹⁶ Schedule 21 Determination of minimum term in relation to mandatory life sentence

“4 (1) If—

(a) the court considers that the seriousness of the offence (or the combination of the offence and one or more offences associated with it) is exceptionally high, and

(b) the offender was aged 21 or over when he committed the offence, the appropriate starting point is a whole life order.

(2) Cases that would normally fall within sub-paragraph (1)(a) include—

(a) the murder of two or more persons, where each murder involves any of the following—

(i) a substantial degree of premeditation or planning,

(ii) the abduction of the victim, or

(iii) sexual or sadistic conduct,

(b) the murder of a child if involving the abduction of the child or sexual or sadistic motivation,

(c) a murder done for the purpose of advancing a political, religious or ideological cause, or

(d) a murder by an offender previously convicted of murder.”

ใน Criminal Justice Act 2003 Schedule 21 นี้เป็นการกำหนดจุดเริ่มต้นในการกำหนดโทษจำคุกที่มีความหลากหลาย ตั้งแต่โทษที่มีความรุนแรงที่สุดคือโทษจำคุกตลอดชีวิตที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น โทษจำคุก 30 ปี และลดหลั่นลงไปเรื่อย ๆ ตามความร้ายแรงและอายุของผู้กระทำความผิด จนถึงโทษจำคุกที่ต่ำที่สุด คือ 12 ปี ตาม Paragraph 7 ใน Schedule 21 การกำหนดขั้นต่ำการลงโทษไว้เช่นนี้เป็นเหมือนแนวทางในการกำหนดโทษ (sentencing guideline) ที่ผู้พิพากษาควรคำนึงถึงเมื่อมีการลงโทษจำคุกขั้นต่ำสำหรับผู้กระทำความผิดฐานฆาตกรรม ซึ่งพระราชบัญญัตินี้เป็นบทบัญญัติที่ถือว่ามีความเข้มงวดกับการจัดการผู้กระทำความผิดที่มีความร้ายแรง¹⁷

นอกจากนี้ ประเทศอังกฤษยังได้มีแนวทางมาตรการในการลงโทษสมัยใหม่ที่เป็นการลงโทษนอกเหนือไปจากการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดเพียงอย่างเดียว เช่น¹⁸

1) การลงโทษโดยสังคม (Customised Community Sentence)

การลงโทษประเภทนี้ ผู้กระทำความผิดจะถูกกำหนดโทษโดยสังคม โดยสังคมแต่ละสังคมที่มีอยู่ทั้งหมดสามารถร่วมกันกำหนดโทษใหม่ ๆ ขึ้นได้ เพื่อใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่มีความเหมาะสมต่อผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล เช่น มาตรการบำบัดผู้ติดยาเสพติด (Drug Treatment and Testing Orders : DTTOs) ที่ใช้ในการจัดการกับปัญหาที่อยู่เบื้องหลังของพฤติกรรมผู้ติดยาเสพติดอย่างเฉพาะเจาะจง แต่อย่างไรก็ดีการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดยังคงเป็นเรื่องที่ยากสำหรับสำหรับชุมชนหรือสังคม รัฐบาลจึงได้มีการกำหนดทางเลือกของการลงโทษทางสังคม เพื่อให้สังคมเลือกใช้โทษที่มีความเหมาะสมต่อผู้กระทำความผิด เช่น การให้ทำงานโดยไม่ค่าตอบแทน การเข้าโปรแกรมปรับพฤติกรรม การศึกษาหรือการฝึกทักษะขั้นพื้นฐาน การให้อยู่ในความดูแลของสังคมอย่างเข้มข้น การใช้มาตรการฉุกเฉินหรือใช้ข้อยกเว้นพิเศษ การควบคุมผู้กระทำความผิดด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) หรือการเข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) เป็นต้น

¹⁷ Andrew Ashworth and Elaine Player, “Criminal Justice Act 2003 : The Sentencing Provisions,” Retrieved on June 4, 2021, from <https://www.jstor.org/stable/3699059>, pp. 836.

¹⁸ Secretary of State for the Home Department, *Justice for All*, (UK : The Stationery Office, 2002), pp. 91 – 95, Retrieved on March 2, 2021, from <https://brdo.com.ua/wp-content/uploads/2016/01/Justice-for-All-WPUK.pdf>.

2) มาตรการลงโทษแบบ Custody Plus

มาตรการนี้เป็นการลงโทษจำคุกกระยะสั้นไม่เกิน 3 เดือน และภายหลังจากที่ผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุกกระยะสั้นแล้วจะต้องรับมาตรการลงโทษทางสังคมต่อ โดยผู้กระทำความผิดจะถูกลงโทษทางสังคมอีก สูงสุดไม่เกิน 12 เดือน แต่หากผู้กระทำความผิดนั้นได้ออกอาชญากรรมมาแล้วหลายครั้งระยะเวลาดังกล่าวอาจขยายได้เป็นโทษจำคุกสูงสุด 6 เดือน และรับโทษทางสังคมต่ออีกไม่เกิน 15 เดือน ซึ่งระยะเวลาที่ผู้กระทำความผิดได้รับโทษทางสังคมนั้น ผู้กระทำความผิดจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่เข้มงวดเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้นั้นกลับไปก่ออาชญากรรมอีก หากผู้กระทำความผิดไม่สามารถผ่านเงื่อนไขของการลงโทษทางสังคมได้ ผู้กระทำความผิดจะต้องกลับไปรับโทษจำคุกเช่นเดิม โดยมาตรการ Custody Plus นี้ จะมีรายงานที่เรียกว่า The Pre-Sentence Report ในการกำหนดสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้กระทำความผิด เพื่อให้มั่นใจว่าโทษทางสังคมที่กำหนดนั้นเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน

3) มาตรการลงโทษแบบ Custody Minus

เป็นมาตรการที่โทษจำคุกกระยะสั้นนั้นจะถูกพักหรือระงับไว้ โดยผู้กระทำความผิดไม่ต้องถูกจำคุก แต่ผู้กระทำความผิดนั้นจะต้องรับโทษทางสังคม โดยมาตรการนี้จะสามารถใช้ได้เฉพาะโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 2 ปีเท่านั้น และหากผู้กระทำความผิดกระทำการละเมิดหรือฝ่าฝืนข้อบังคับหรือเงื่อนไขการลงโทษทางสังคม ผู้กระทำความผิดนั้นจะถูกส่งตัวไปจำคุกโดยทันที

4) มาตรการลงโทษแบบไม่ต่อเนื่อง (Intermittent Custody)

การลงโทษตามมาตรการนี้ เป็นการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดเพียงแค่ช่วงวันสุดสัปดาห์เท่านั้น ส่วนระยะเวลาระหว่างสัปดาห์ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษทางสังคมควบคู่ไปด้วย ซึ่งมาตรการนี้มีข้อดีตรงที่ว่า ผู้กระทำความผิดยังคงสามารถทำงานได้ตามปกติและสามารถรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ของตนเองได้ในระหว่างที่ต้องมีการรับโทษจำคุกจริง โดยมาตรการนี้เหมาะสำหรับผู้ที่ได้รับโทษกระยะสั้นและไม่เป็นอันตรายต่อสังคม เช่น หญิงที่ได้กระทำความผิดเพียงเล็กน้อยและมีภาระต้องเลี้ยงดูลูก

5) มาตรการสำหรับการลงโทษมากกว่า 12 เดือนขึ้นไป

ซึ่งมาตรการนี้จะใช้สำหรับการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษจำคุกตั้งแต่ 12 เดือนขึ้นไปและเป็นผู้ที่มีได้เป็นอันตรายต่อสังคม โดยศาลอาจสั่งให้ผู้นั้นรับโทษจำคุกครั้งหนึ่งของโทษที่ได้รับและรับโทษทางสังคมต่ออีกครั้งหนึ่งได้ตามมาตรการนี้

นอกจากประเทศอังกฤษที่ได้ยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตแล้ว ยังมีประเทศอื่น ๆ ที่ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตเช่นเดียวกัน โดยในปัจจุบันมีประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ที่มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิต จำนวนทั้งสิ้น 142 ประเทศ ซึ่งสามารถจำแนกออกได้ดังนี้¹⁹

1) ประเทศซึ่งได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตกับความผิดอาญาทุกประเภท

โดยประเทศดังจะกล่าวต่อไปนี้ ไม่มีกฎหมายที่อนุญาตให้ลงโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาญาทุกฐานความผิด แม้จะเป็นความผิดที่เป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่สุดก็ตาม มีจำนวนทั้งสิ้น 106 ประเทศ ได้แก่

(ก) **ทวีปยุโรป ได้แก่** แอลเบเนีย, อังดอร์รา, ออสเตรีย, เบลเยียม, บัลแกเรีย, บอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา, โครเอเชีย, สาธารณรัฐเช็ก, เดนมาร์ก, เอสโตเนีย, ฟินแลนด์, ฝรั่งเศส, เยอรมนี, กรีซ, นครรัฐวาติกัน, ฮังการี, ไอซ์แลนด์, ไอร์แลนด์, อิตาลี, ลัตเวีย, ลิกเตนสไตน์, ลิทัวเนีย, ลักเซมเบิร์ก, มาซิโดเนียเหนือ, มอลโดวา, โมนาโก, มอลตา, มอนเตเนโกร, เนเธอร์แลนด์, นอร์เวย์, โปแลนด์, โปรตุเกส, โรมาเนีย, ซานมารีโน, เซอร์เบีย (รวมทั้งคอซอวอ), สโลวาเกีย, สโลวีเนีย, สเปน, สวีเดน, สวิตเซอร์แลนด์, สหราชอาณาจักร, ยูเครน

(ข) **ทวีปเอเชีย ได้แก่** อาร์เมเนีย, อาเซอร์ไบจาน, ภูฏาน, กัมพูชา, ไซปรัส, จอร์เจีย, คีร์กีซสถาน, มองโกเลีย, เนปาล, ตีมอร์-เลสเต, เตร์กเมนิสถาน, อุซเบกิสถาน, ตุรกี, ฟิลิปปินส์

(ค) **ทวีปออสเตรเลียและหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก (ภูมิภาคโอเชียเนีย) ได้แก่** ออสเตรเลีย, ฟิจิ, คิริบาส, หมู่เกาะมาร์แชลล์, ไมโครนีเชีย, นาอูรู, นิวซีแลนด์, ปาเลา, ซามัว, หมู่เกาะโซโลมอน, ตูวาลู, วานูอาตู

(ง) **ทวีปแอฟริกา ได้แก่** แองโกลา, เบนิน, บุรุนดี, กาบุงเวร์ดี, โกตดิวัวร์, คองโก (สาธารณรัฐ), จิบูตี, แอฟริกาใต้, กาบอง, กินี, กินีบิสเซา, มาดากัสการ์, มอริเชียส, โมซัมบิก, นามิเบีย, รวันดา, เซาตูเมและปรินซิปี, เซเนกัล, เซเชลส์, โตโก

(จ) **ทวีปอเมริกาเหนือ ได้แก่** แคนาดา, คอสตาริกา, สาธารณรัฐโดมินิกัน, ฮอนดูรัส, เม็กซิโก, นิการากัว, ปานามา, เฮติ

¹⁹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “สถานการณ์โทษประหารชีวิต และการประหารชีวิตในปี 2562,” สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2563, จาก

<https://www.amnesty.org/download/Documents/ACT5018472020THAI.PDF>, น. 69 -70.

(ฉ) ทวีปอเมริกาใต้ ได้แก่ อาร์เจนตินา, โบลิเวีย, โคลอมเบีย, เอกวาดอร์, ปารากวัย, ซูรินาเม, อุรุกวัย, เวเนซุเอลา

(ช) ดินแดน ได้แก่ หมู่เกาะคุก, นิวเว

2) ประเทศซึ่งยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาญาทั่วไป

ประเทศดังจะกล่าวต่อไปนี้ยังคงมีโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาญาบางประเภทที่มีความร้ายแรง มีจำนวน 8 ประเทศ ได้แก่

(ก) ทวีปเอเชีย ได้แก่ อิสราเอล, คาซัคสถาน

(ข) ทวีปแอฟริกา ได้แก่ บูร์กินาฟาโซ

(ค) ทวีปอเมริกาเหนือ ได้แก่ เอลซัลวาดอร์, กัวเตมาลา

(ง) ทวีปอเมริกาใต้ ได้แก่ บราซิล, ชิลี, เปรู

3) ประเทศซึ่งยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ

ประเทศดังจะกล่าวต่อไปนี้ยังคงมีโทษประหารชีวิตบัญญัติไว้ในกฎหมาย แต่มิได้ใช้โทษประหารชีวิตมาเป็นระยะเวลา 10 ปี มีจำนวน 28 ประเทศ ได้แก่

(ก) ทวีปยุโรป ได้แก่ สหพันธรัฐรัสเซีย

(ข) ทวีปเอเชีย ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม, ลาว, มัลดีฟส์, เมียนมา, ทาจิกิสถาน, เกาหลีใต้ (สาธารณรัฐเกาหลี), ศรีลังกา

(ค) ทวีปออสเตรเลียและหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก (ภูมิภาคโอเชียเนีย) ได้แก่ ปาปัวนิวกินี, ตองกา

(ง) ทวีปแอฟริกา ได้แก่ แอลจีเรีย, แคเมอรูน, สาธารณรัฐแอฟริกากลาง, เจริเทรีย, เอสวาตินี (อดีตสวาซีแลนด์), เคนยา, ไลบีเรีย, มาลาวี, มาลี, มอริเตเนีย, เซียร์ราลีโอน, โมร็อกโค/ซาฮาราตะวันตก, ไนเจอร์, แทนซาเนีย, ตูนิเซีย, แซมเบีย, กานา

(จ) ทวีปอเมริกาเหนือ ได้แก่ เกรนาดา

3.2 ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศต่อมาที่จะขอกล่าวถึงคือประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากในปัจจุบันประเทศญี่ปุ่นยังคงมีและใช้โทษประหารชีวิตอยู่ ซึ่งในสมัยก่อนนั้นประเทศญี่ปุ่นได้มีการประหารชีวิตด้วยวิธีที่หลากหลาย เช่น การตัดหัว การบังคับให้ฆ่าตัวตาย เป็นต้น แต่เมื่อภายหลังการปกครองของ Tokugawa ในช่วงราชวงศ์เมจิ ประเทศญี่ปุ่นได้ถูกบีบบังคับให้มีการเปิดประเทศ จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการประหารชีวิตให้เป็นไปตามแบบตะวันตก นั่นคือการประหารชีวิตโดยใช้วิธีการแขวนคอกนักโทษ ซึ่งวิธีการประหารโดยการแขวนคอกนี้เป็นวิธีการลงโทษที่ปรากฏอยู่ในมาตรา 11 แห่งประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่นในปัจจุบัน และนอกจากนี้ ในช่วงภายหลังการปกครองดังกล่าวได้มีการเปลี่ยนแปลงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิตอื่น ๆ อีกด้วย เช่น²⁰

- 1) เปลี่ยนแปลงความผิดทางอาญาที่มีโทษประหารชีวิต โดยให้โทษประหารชีวิตมีได้เฉพาะคดีที่มีความร้ายแรงเท่านั้น
- 2) มีการยกเลิกเหตุการณ์ที่ทำให้ผู้กระทำความผิดรับโทษเพิ่มขึ้นถึงขั้นประหารชีวิต
- 3) ห้ามมิให้มีการลงโทษประหารชีวิตนักโทษในที่สาธารณะ
- 4) ทำให้นักโทษถึงแก่ความตายอย่างรวดเร็วและทรมานน้อยที่สุด โดยมีการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วย
- 5) มีการยอมรับและผลักดันให้มีการแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับโทษประหารชีวิตมากขึ้น
- 6) มีการพัฒนาวิธีพิจารณาความให้มีความเป็นมาตรฐานตามหลักสากล เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดทางกระบวนการยุติธรรม
- 7) มีการลดลงของการนำโทษประหารชีวิตมาบังคับใช้

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญ ค.ศ.1946 ของประเทศญี่ปุ่น ก็ได้มีการบัญญัติห้ามการลงโทษประหารชีวิตไว้ มีแต่เพียงการกล่าวถึงสิทธิในชีวิตเท่านั้นที่ถูกระบุอยู่ใน มาตรา 13 ที่ว่า “บุคคลทุกคนย่อมได้รับการเคารพในฐานะปัจเจกชน มีสิทธิในชีวิต เสรีภาพ และการแสวงหาความสุขภายในขอบเขตที่ไม่ขัดต่อประโยชน์สุขร่วมกันของสาธารณะ และจะต้องได้รับการคำนึงอย่างสูงสุดในการ

²⁰ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และ มหาวิทยาลัยมหิดล, เอกสารทางวิชาการประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ “โทษประหารชีวิตยังจำเป็นต่อสังคมไทยหรือไม่”, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2557), น. 22, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2564, จาก <https://abolitionofdeathpenalty.files.wordpress.com/2018/08/document-death-penalty-questionnaire.pdf>.

ออกกฎหมายหรือในการอื่นใดที่เกี่ยวกับการปกครองประเทศของรัฐ”²¹ และมาตรา 31 ความว่า “บุคคลจะไม่ถูกลิดรอนชีวิตหรือเสรีภาพ และจะไม่ถูกลงโทษทางอาญาอื่นใด ยกเว้นตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนด”²² จะเห็นได้ว่าในประเทศญี่ปุ่นนั้นอนุญาตให้มีการใช้โทษประหารชีวิตได้ หากมีกฎหมายให้อำนาจในการลงโทษประหารชีวิต และการลงโทษประหารชีวิตของประเทศญี่ปุ่นนั้น ไม่ถือเป็นการลงโทษที่ขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศอีกด้วย

ประเทศญี่ปุ่นนั้น ถือเป็นประเทศแรก ๆ ที่ได้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิต โดยโทษประหารชีวิตในประเทศญี่ปุ่นได้มีการพักการใช้ครั้งแรกในช่วงช่วงปี ค.ศ.810 – ค.ศ.1156 และได้นำกลับมาใช้อีกครั้ง ต่อมาประเทศญี่ปุ่นได้มีการประกาศพักใช้ (suspension) โทษประหารชีวิตโดยพฤตินัยครั้งที่ 2 ระหว่างปี ค.ศ.1989 - ค.ศ.1993²³ แต่ท้ายที่สุดก็ได้นำโทษประหารชีวิตกลับมาใช้อีกครั้งจนถึงปัจจุบัน โดยรัฐบาลได้ทำการสำรวจว่าประชาชนยังคงต้องการให้มีโทษประหารชีวิตหรือไม่ เนื่องจากประเทศในทวีปยุโรปได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตเกือบทั้งหมดแล้ว ผลการสำรวจปรากฏว่า ร้อยละ 80 ยังคงต้องการให้มีโทษประหารชีวิตเช่นเดิม²⁴

²¹ Japan's Constitution of 1946 Article 13

“All of the people shall be respected as individuals. Their right to life, liberty, and the pursuit of happiness shall, to the extent that it does not interfere with the public welfare, be the supreme consideration in legislation and in other governmental affairs.”

²² Japan's Constitution of 1946 Article 31

“No person shall be deprived of life or liberty, nor shall any other criminal penalty be imposed, except according to procedure established by law.”

²³ Japan Federation of Bar Associations, “Recommendations on the Capital Punishment System,” Retrieved on May 14, 2020, from https://www.nichibenren.or.jp/library/en/document/data/INT03_10_PS.pdf, pp. 4.

²⁴ กองการต่างประเทศ สำนักงานศาลยุติธรรม, “กฎหมายอาญาของประเทศญี่ปุ่น กฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่น Study visit at Osaka Summery Court,” สืบค้นเมื่อ 14 พฤษภาคม 2563, จาก

<https://oia.coj.go.th/th/file/get/file/20180925e7b95182087ba98e834e736b16f72fbc194900.pdf>, น. 13.

ความผิดที่มีระวางโทษถึงขั้นประหารชีวิต ถูกกำหนดอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น โดยสามารถจำแนกระวางโทษที่มีโทษประหารชีวิตได้ดังนี้²⁵

1. โทษประหารชีวิต ได้แก่ ฐานสมคบกับรัฐต่างประเทศเพื่อการรบกับประเทศญี่ปุ่น
2. โทษประหารชีวิตหรือโทษจำคุกโดยบังคับใช้แรงงานตลอดชีวิต ได้แก่ ฐานเป็นหัวหน้ากบฏ ฐานทำลายรถไฟหรือรถไฟฟ้าเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ฐานกระทำต่อรางรถไฟหรือรถไฟฟ้างานน่าจะเป็นอันตรายและมีผลให้รถไฟหรือรถไฟฟ้าเป็นอันตราย ฐานชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตราย ฐานชิงทรัพย์และข่มขืนกระทำชำเราและเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย
3. โทษประหารชีวิตหรือโทษจำคุกโดยบังคับใช้แรงงานตลอดชีวิต หรือจำคุกโดยบังคับใช้แรงงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี ได้แก่ ฐานวางเพลิงเผาทรัพย์ ฐานนำยาพิษผสมลงในน้ำที่ประชาชนใช้ดื่มหรือผสมยาพิษลงในแหล่งผลิตน้ำหรือก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำจนก่อให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพของประชาชน ฐานติดสินบนเจ้าพนักงาน และฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา
4. โทษประหารชีวิตหรือโทษจำคุกโดยบังคับใช้แรงงานตลอดชีวิต หรือจำคุกโดยบังคับใช้แรงงานไม่ต่ำกว่า 3 ปี ได้แก่ ฐานก่อให้เกิดอุกภัยเป็นเหตุให้เป็นอันตรายต่อบ้านเรือนรถไฟ หรือรถโดยสาร
5. โทษประหารชีวิตหรือโทษจำคุกโดยบังคับใช้แรงงานตลอดชีวิต หรือจำคุกโดยบังคับใช้แรงงานไม่ต่ำกว่า 2 ปี ได้แก่ ฐานเข้าเป็นทหารให้กับชาติที่รบกับประเทศญี่ปุ่น

แต่อย่างไรก็ดี แม้ประเทศญี่ปุ่นจะมีความผิดที่มีระวางโทษถึงขั้นประหารชีวิตอยู่หลายฐานความผิดก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติก็พบว่ามีความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิตบางฐานไม่เคยถูกใช้ ถูกนำมาพิจารณาหรือใช้บังคับจริง โดยส่วนใหญ่จะใช้โทษประหารชีวิตกับความผิดร้ายแรงเท่านั้น เช่น การฆ่ากรรม

การลงโทษประหารชีวิตในประเทศญี่ปุ่นนั้น เมื่อศาลได้พิจารณาและมีคำพิพากษาให้ลงโทษผู้กระทำความผิดโดยการประหารชีวิตแล้ว ผู้ที่ต้องโทษประหารชีวิตนั้นสามารถอุทธรณ์คำพิพากษาต่อศาลที่สูงกว่าได้ และในระหว่างนั้นผู้ต้องโทษประหารชีวิตจะถูกแยกขังเดี่ยวในเรือนจำ จนกว่าจะมีการลงโทษ และห้ามมิให้ญาติหรือทนายเข้าพบด้วยเหตุผลที่ว่าต้องการให้นักโทษอยู่ในสภาวะความสงบเพื่อที่จะได้เตรียมตัวเตรียมใจในการรับโทษประหารชีวิต และแม้ในประเทศญี่ปุ่นนั้น จะเปิดโอกาสให้ผู้ที่ต้องโทษประหารชีวิตมีสิทธิที่จะขอภัยโทษได้แต่ในความเป็นจริงแล้วนั้น มักจะถูกปฏิเสธคำร้องขอ ซึ่งจะเห็นได้จากมีจำนวนผู้ต้องโทษประหารชีวิตเพียง 3 คนเท่านั้น ที่ได้รับการอภัยโทษนับตั้งแต่ปี ค.ศ.1945²⁶ ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองได้สิ้นสุดลง จนถึง

²⁵ ณรงค์ ใจหาญ และ ปกป้องศรีสนิท, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 12*, น. 13.

²⁶ ณัฐพร นครอินทร์, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 11*, น. 82.

ค.ศ.2004 และในการอภัยโทษครั้งล่าสุดที่ผ่านมาในปี ค.ศ.2019 รัฐบาลญี่ปุ่นได้ประกาศให้อภัยโทษผู้ก่อเหตุอาชญากรรมราว 550,000 คน เนื่องในวโรกาสที่พระจักรพรรดินารูฮิโตะเสด็จขึ้นครองราชย์ โดยรัฐบาลญี่ปุ่นได้ระบุว่า การอภัยโทษครั้งนี้ไม่มีการปล่อยอาชญากรออกจากเรือนจำ และนักโทษส่วนใหญ่ที่ได้รับการอภัยโทษเป็นผู้กระทำความผิดที่ไม่มีความร้ายแรง²⁷ เช่น ผู้ทำความผิดตามกฎหมายจราจร ผู้บกพร่องต่อวิชาชีพอจนทำให้มีผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิต เป็นต้น จะเห็นได้ว่ามิได้มีการอภัยโทษให้แก่นักโทษที่ถูกพิพากษาให้ถูกประหารชีวิตคนใดเลย

หากความปรากฏว่าผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้ยื่นคำร้องขอพระราชทานอภัยโทษ และผลออกมาเป็นที่สุดแล้ว คำร้องนั้นถูกปฏิเสธมิให้รับพระราชทานอภัยโทษ กฎหมายของประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมดำเนินกระบวนการประหารนักโทษภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่มิคาพิพากษาถึงที่สุด โดยการประหารชีวิตนักโทษในแต่ละครั้งนั้นจะต้องกระทำต่อหน้าพนักงานอัยการ ผู้ช่วยพนักงานอัยการ และผู้คุมเรือนจำ โดยวิธีการดำเนินการประหารชีวิตนั้นจะมีการออกหมายเรียกผู้ต้องโทษประหารชีวิตก่อนเวลาทำการประหารชีวิตประมาณ 1 ชั่วโมง และจะพานักโทษไปยังลานประหารทันทีโดยมิได้เปิดให้โอกาสให้ผู้ต้องโทษทราบบ่วงหน้าในการเตรียมตัวเตรียมใจหรือล่าลาครอบครัว และนอกจากนี้การประหารชีวิตในประเทศญี่ปุ่นนั้นยังเป็นการดำเนินการประหารชีวิตแบบลับ กล่าวคือ จะไม่เปิดให้ประชาชนหรือสื่อมวลชนรับทราบถึงการประหารชีวิตในแต่ละครั้ง และผู้ที่อยู่ร่วมเป็นสักขีพยานในการประหารชีวิตนั้นก็จะถูกกฎหมายบังคับไม่ให้เปิดเผยเรื่องราวหรือวิธีการในการประหารชีวิตนักโทษ ซึ่งถึงอย่างนั้นก็ดี เคยมีข้าราชการในประเทศญี่ปุ่นคนหนึ่งที่เคยเป็นสักขีพยานในการประหารชีวิตนักโทษ ได้ออกมาเปิดเผยถึงข้อมูลและวิธีการประหารชีวิตของประเทศญี่ปุ่น โดยมีเจตนาเพื่อที่จะให้ประชาชนรับทราบถึงวิธีการที่นักโทษประหารชีวิตของประเทศญี่ปุ่นต้องพบเจอในการถูกประหารชีวิต โดยได้อธิบายว่าการประหารชีวิตนั้นจะมีข้าราชการ 4 คนนั่งเป็นพยานอยู่แถวหลังกระจกใส่ที่กันขึ้นไปจนติดเพดาน โดยมองทะลุผ่านกระจกออกไปคือสถานที่ประหาร ซึ่งเป็นห้องว่างโล่ง ไฟสว่าง กำแพงสีขาว มีพื้นที่ประมาณ 18 ตารางฟุต พื้นเป็นไม้ไผ่ปรืดของญี่ปุ่น จากเพดานมีเชือกเป็นห่วงสำหรับคล้องคอ ห้อยยาวลงมา มีเสียงสวดเบา ๆ จากเครื่องเล่นเสียง โดยวิธีการจะมีเจ้าหน้าที่ 2 คนนำตัวนักโทษที่มีผ้าปิดตาและถูกมัดมือทั้งสองข้างไพล่หลังไว้ เดินเท้าเปล่าอยู่ในชุดผ้าฝ้ายสีขาว เข้ามาในห้องและถูกนำตัวไปยืนตรงจุดกึ่งกลางของห้องที่มีจุดกากบาทเตรียมไว้ เจ้าหน้าที่คนหนึ่งจะนำห่วงเชือกที่ห้อยลงมาคล้องกับคอนักโทษไว้ จากนั้นเจ้าหน้าที่จะถอยออกไป ทิ้งให้นักโทษอยู่ในห้องคนเดียว

²⁷ ผู้จัดการออนไลน์, “อภัยโทษ” ฉลองจักรพรรดิญี่ปุ่นครองราชย์ : คินคนสู่สังคม VS ล้างอาญาคนบาป,” สืบค้นเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2563, จาก <https://mgronline.com/japan/detail/9620000102706>.

ในสภาพที่ถูกห้วงเชือกคล้องคอ แล้วหลังจากนั้นพื้นไม้ที่นักโทษยืนอยู่ก็จะเปิดออกแบบไม่ให้มีการตั้งตัวก่อน โดยตัวของนักโทษจะตกหายไปในพื้นที่เปิดออก คอของนักโทษหักในทันทีจากการถูกรั้งของเชือก ตัวของนักโทษจะห้อยอยู่ข้างล่างพื้นไม้นั้น และเมื่อเวลาผ่านไป 30 นาทีผู้ที่เป็นพยานก็จะเข้าไปดูศพเพื่อทำหน้าที่ยืนยันว่าผู้ที่ถูกประหารนั้นเสียชีวิตแล้วหรือไม่ ซึ่งในการประหารชีวิตนักโทษในประเทศญี่ปุ่นนั้นจะมีผู้ที่ทำหน้าที่ประหารชีวิต 5 คน โดยจะกดสวิทช์ไฟพร้อมกันโดยที่สวิทช์ไฟที่ทำหน้าที่ในการเปิดประตูไม้ตรงพื้นออกนั้นจะมีเพียงปุ่มเดียวและไม่มีผู้ใดรู้ว่าสวิทช์ตัวใดเป็นของจริง เป็นการลดสถานะความตึงเครียดและความรู้สึกผิดของผู้ที่ทำหน้าที่ในการประหารชีวิตนักโทษ และนอกจากนั้นแล้ว ในประเทศญี่ปุ่นนั้นก็มีกฎหมายว่าด้วยการชดเชยค่าตอบแทนในคดีอาญา (The Criminal Compensation act) ที่ได้รับรองรับความเสียหายที่เกิดขึ้นในกรณีที่มีการประหารชีวิตเกิดความผิดพลาด โดยกำหนดให้รัฐจ่ายค่าชดเชยให้กับญาติของนักโทษที่ถูกประหารชีวิตเป็นจำนวนไม่เกิน 30 ล้านเยน และในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สิน รัฐจะจ่ายค่าชดเชยเพิ่มเติมอีกเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 30 ล้านเยน²⁸ ซึ่งหลักกฎหมายดังกล่าวนี้้อาจจะทำให้กล่าวได้ว่าประเทศญี่ปุ่นนั้นยังคงให้การยอมรับว่าในกระบวนการยุติธรรมของประเทศตนเองอาจจะมี ความผิดพลาดเกิดขึ้นได้ จึงได้บัญญัติกฎหมายไว้เพื่อเป็นการรองรับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

ในประเทศญี่ปุ่น นอกจากโทษประหารชีวิตแล้ว ยังมีโทษอื่น ๆ ที่ใช้สำหรับลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งความรุนแรงของโทษแต่ละสถานนั้น จะแปรผันตามแต่พฤติการณ์ในการกระทำความผิด โดยสามารถจำแนกโทษตามประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่นได้ดังนี้

1) โทษจำคุกโดยบังคับใช้แรงงาน โดยมาตรา 12 อธิบายไว้ว่า การลงโทษจำคุกโดยการบังคับใช้แรงงานนั้น มิได้ทั้งการจำคุกตลอดชีวิตหรือการจำคุกแบบมีกำหนดระยะเวลาก็ได้ แต่การลงโทษจำคุกโดยบังคับใช้แรงงานแบบมีระยะเวลานั้น จะต้องไม่น้อยกว่า 1 เดือน และต้องไม่เกิน 20 ปี

2) โทษจำคุกโดยไม่บังคับใช้แรงงาน ซึ่งอยู่ในมาตรา 13 ได้อธิบายในทำนองเดียวกันกับการจำคุกโดยการบังคับใช้แรงงาน กล่าวคือ โทษจำคุกโดยไม่บังคับใช้แรงงาน มิได้ทั้งการจำคุกตลอดชีวิตหรือการจำคุกแบบมีกำหนดระยะเวลาก็ได้ แต่การลงโทษจำคุกโดยไม่บังคับใช้แรงงานแบบมีระยะเวลานั้น จะต้องไม่น้อยกว่า 1 เดือน และต้องไม่เกิน 20 ปี

3) โทษปรับ เป็นโทษที่ปรับเกิน 10,000 เยน แต่มีบางกรณีที่สามารลดโทษปรับให้ต่ำกว่า 10,000 เยน ได้ตามมาตรา 15

4) โทษกักขังในสถานกักขังที่กำหนด โดยโทษนี้จะต้องมีกำหนดระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 วัน ต้องไม่เกิน 30 วัน ตามมาตรา 16

²⁸ ญัตพร นครินทร์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 11*, น. 83.

5) โทษปรับเล็กน้อย ตามมาตรา 17 กำหนดไว้ว่าเป็นโทษที่มีค่าปรับไม่น้อย 1,000 เยน แต่ต้องไม่มากกว่า 10,000 เยน

6) โทษริบทรัพย์ตามมาตรา 19 โดยทรัพย์ที่อาจถูกริบได้มีดังนี้

ก) ทรัพย์ที่เป็นส่วนหนึ่งในการกระทำความผิดทางอาญา

ข) ทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดทางอาญา

ค) ทรัพย์ที่เกิดขึ้นหรือได้รับมาจากการกระทำความผิดทางอาญา หรือเป็นทรัพย์ที่ได้มาเป็นรางวัลจากการกระทำความผิดทางอาญา

ง) ทรัพย์ที่ได้มาจากการแลกเปลี่ยนทรัพย์ตาม ก) ข) และ ค)

นอกจากประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศที่ยังคงมิได้ยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตแล้ว ยังมีประเทศอื่น ๆ ที่ยังคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิตเช่นเดียวกัน โดยในปัจจุบันมีประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ที่มีได้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิต จำนวนทั้งสิ้น 56 ประเทศ ดังนี้²⁹

(ก) ทวีปยุโรป ได้แก่ เบลารุส

(ข) ทวีปเอเชีย ได้แก่ อัฟกานิสถาน, บารเรน, บังกลาเทศ, อินเดีย, อินโดนีเซีย, อิหร่าน, อิรัก, จีน, จอร์แดน, คูเวต, เลบานอน, มาเลเซีย, สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์, ปากีสถาน, เกาหลีเหนือ (สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี), โอมาน, ปาเลสไตน์ (รัฐ), กาตาร์, ซาอุดีอาระเบีย, สิงคโปร์, ซีเรีย, ไทย, เวียดนาม, เยเมน, ญี่ปุ่น

(ค) ทวีปแอฟริกา ได้แก่ บอตสวานา, ชาด, โคมโรวอส, อิควทอเรียลกินี, อียิปต์, สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก, เอธิโอเปีย, แกมเบีย, เลโซโท, ลิเบีย, ไนจีเรีย, โซมาเลีย, ซูดานใต้, ซูดาน, ยูกันดา, ซิมบับเว

(ง) ทวีปอเมริกาเหนือ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา, แอนติกาและบาร์บูดา, บาฮามาส, บาร์เบโดส, เบลีซ, คิวบา, โดมินีกา, เซนต์คิตส์และเนวิส, เซนต์ลูเชีย, เซนต์วินเซนต์และเกรนาดีนส์, จาเมกา

(จ) ทวีปอเมริกาใต้ ได้แก่ กายอานา, ตรินิแดดและโตเบโก

(ฉ) ดินแดน ได้แก่ ใต้หวัน

²⁹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 19*, น. 70.

3.3 ประเทศฟิลิปปินส์

การประหารชีวิตในประเทศฟิลิปปินส์มีมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2475 ซึ่งการลงโทษประหารชีวิต ถูกกำหนดให้เป็นบทลงโทษที่สูงที่สุดตามกฎหมายอาญาของประเทศฟิลิปปินส์ แต่อย่างไรก็ดี ประเทศฟิลิปปินส์ถือเป็นประเทศแรกในเอเชียที่มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต ในปี พ.ศ.2530³⁰ โดยเป็นแนวคิดที่มาจากความต้องการของผู้นำประเทศฟิลิปปินส์ในช่วงเวลานั้น ซึ่งคือประธานาธิบดี Carazon Aquino โดย Carazon ได้ทำการแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (Constitutional Commission : CONCOM) ที่มาจากการแต่งตั้งฝ่ายการเมือง โดยคัดเลือกนักวิชาการ และนักกฎหมายที่มีความสามารถและมีแนวคิดที่ต้องการให้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิต เพื่อผลักดันให้ประเทศฟิลิปปินส์มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต โดยมีหลักการที่สำคัญคือการเคารพต่อสิทธิในชีวิตและนำแนวคิดเรื่องแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเข้ามาใช้ในกระบวนการยุติธรรม³¹ โดยการยกเลิกโทษประหารชีวิตนี้ได้ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศฟิลิปปินส์ พ.ศ.2530 มาตรา 3 ย่อหน้าที่ 19 (1) ที่มีความส่วนหนึ่งว่า “โทษประหารชีวิตจะไม่ถูกนำมาบังคับใช้ เว้นแต่เป็นอาชญากรรมที่มีความร้ายแรงตามที่สภาองเกรสจะได้อำนาจไว้ และโทษประหารชีวิตที่เคยได้พิพากษาลงโทษไปนั้น ให้ลดโทษดังกล่าวลงเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต”³² ซึ่งการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญของประเทศฟิลิปปินส์นี้ เป็นการยกเลิกโทษประหารชีวิตแบบมีเงื่อนไข กล่าวคือ รัฐสภามีอำนาจที่จะพิจารณากำหนดโทษให้มีการใช้โทษประหารชีวิตได้ แต่จะสามารถกำหนดได้เฉพาะกรณีที่เป็นความผิดร้ายแรงเท่านั้น

ในเวลาต่อมา ภายหลังจากที่ได้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตในปี พ.ศ.2530 เพียง 6 ปี ในยุคสมัยของ Fidel Ramos ประธานาธิบดีคนที่ 12 ของประเทศฟิลิปปินส์ ก็ได้มีการนำโทษประหารชีวิตกลับมาใช้อีกครั้งเพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เพิ่มสูงขึ้น โดยได้บัญญัติอยู่ในกฎหมายที่เรียกว่า “The Heinous Law”³³ ซึ่งในกฎหมายดังกล่าวได้เพิ่มประเภทความผิดที่มีโทษ

³⁰ ณัชพล จิตติรัตน์, “ยกเลิก ‘โทษประหารชีวิต’ ไทยพร้อมหรือยัง,” สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2563, จาก <https://www.chula.ac.th/cuinside/10666/>.

³¹ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และ มหาวิทยาลัยมหิดล, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 20*, น. 21.

³² Philippines's Constitution of 1987, Article III : Bill of Rights, Sec 19

“1. Excessive fines shall not be imposed, nor cruel, degrading or inhuman punishment inflicted. Neither shall death penalty be imposed, unless, for compelling reasons involving heinous crimes, the Congress hereafter provides for it. Any death penalty already imposed shall be reduced to reclusion perpetua.”

³³ กิตติพงษ์ ศุภพงศกร, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 8*, น. 54.

ประหารชีวิตถึง 52 ฐานความผิด โดยแบ่งเป็น 32 ฐานความผิดที่มีกำหนดโทษประหารชีวิตสถานเดียว และอีก 20 ฐานความผิดที่มีบทกำหนดโทษอย่างสูงถึงขั้นประหารชีวิต ซึ่งการเพิ่มประเภทความผิดที่มีโทษประหารชีวิตนี้ ส่งผลให้ประเทศฟิลิปปินส์ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเป็นประเทศที่ถือว่ามีนักโทษประหารชีวิตมากที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง โดยในปี พ.ศ.2542 เพียงปีเดียวมีการประหารชีวิตนักโทษถึง 7 ราย แต่ตัวเลขการก่ออาชญากรรมกลับสูงถึง 15.3% จึงเกิดคำถามถึงประสิทธิภาพของโทษประหารชีวิตว่าสามารถป้องกันอาชญากรรมได้จริงหรือไม่ ด้วยเหตุนี้ประเทศฟิลิปปินส์จึงได้มีการพักการใช้โทษประหารชีวิตในปี พ.ศ.2543 ซึ่งเป็นปีเดียวกันกับที่สหประชาชาติประกาศให้มีการพักการใช้โทษประหารชีวิต จนในสมัยประธานาธิบดี Gloria Macapagal Arroyo ของประเทศฟิลิปปินส์ ณ ขณะนั้น ถูกสังคมนิยมเรียกร้องให้มีการนำโทษประหารชีวิตกลับมาบังคับใช้อีกครั้งหนึ่ง แต่ได้เกิดเหตุการณ์สำคัญในประเทศฟิลิปปินส์ขึ้นก่อนที่จะมีการนำโทษประหารชีวิตกลับมาใช้บังคับอีกครั้ง นั่นคือ เหตุการณ์ที่ศาลสูงสุดได้มีคำสั่งให้รื้อฟื้นคดีลาร่าและลียานขึ้นพิจารณาใหม่เนื่องจากเกิดความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมขึ้นในคดี ส่งผลให้ประชาชนตระหนักถึงความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ในกระบวนการยุติธรรมจนอาจนำไปสู่การประหารชีวิตผู้บริสุทธิ์ได้³⁴ จึงทำให้ประเทศฟิลิปปินส์ยังคงพักการใช้โทษประหารชีวิตอยู่เรื่อยมา

จนกระทั่งในปี พ.ศ.2549 ได้มีการลงนามโดยนาง Gloria Macapagal Arroyo ในกฎหมายที่มีชื่อว่า “รัฐบัญญัติที่ 9346 (Republic Act No. 9346)” เพื่อยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตและกำหนดให้โทษจำคุกตลอดชีวิตโดยไม่มีการนิรโทษกรรมเป็นโทษสูงสุดแทนการใช้โทษประหารชีวิต ซึ่งคะแนนเสียงในการตัดสินใจเรื่องการยกเลิกโทษประหารชีวิตของสภาผู้แทนราษฎรนั้น มีมติให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างเอกฉันท์ด้วยคะแนนเสียง 120 : 20 ในรัฐสภา และ 16 : 0 ในวุฒิสภา โดยการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตในครั้งนี้ มีอัยการสูงสุดเป็นผู้สนับสนุนให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างเด็ดขาด และมีองค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ เช่น คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป ที่มีบทบาทสำคัญในการคอยให้คำปรึกษาและการรณรงค์ให้คนในสังคมมีความเข้าใจเกี่ยวกับการยกเลิกโทษประหารชีวิต³⁵ และเมื่อได้ประกาศใช้กฎหมายดังกล่าวในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2549 นักโทษกว่า 1,200 คน ถูกถอดชื่อออกจากรายชื่อ

³⁴ วิชัย ศรีรัตน์, “การศึกษาความเป็นไปได้ในการเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับฉบับที่สองของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเพื่อการยกเลิกโทษประหารชีวิต,” วารสารนิติศาสตร์, ฉบับที่ 3, ปีที่ 46, น. 761 – 762 (กันยายน 2560).

³⁵ เฟิงอ้วง.

นักโทษที่ได้รับโทษประหารชีวิต จนองค์การนิรโทษกรรมสากลกล่าวว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตที่ยิ่งใหญ่ที่สุดเท่าที่เคยมีมา³⁶

โดยข้อกำหนดทางศีลธรรมที่ทำให้ประเทศฟิลิปปินส์ยกเลิกโทษประหารชีวิตในช่วงระยะเวลาดังกล่าว คือ³⁷

ก. การยอมรับว่าโทษประหารชีวิตนั้นเป็นการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม
ข. ความผิดพลาดทางกระบวนการยุติธรรมนั้นอาจเกิดขึ้นได้ กล่าวคือ หากลงโทษประหารชีวิตผู้กระทำความผิดไปแล้ว และภายหลังพบว่าผู้นั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ ก็ไม่สามารถกลับไปแก้ไขความผิดพลาดนั้นได้

ค. โทษประหารชีวิตทำให้เกิดความรุนแรงในการกระทำความผิดมากขึ้น กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดยอมเกรงกลับต่อโทษจึงใช้วิธีการที่จะปิดปากเหยื่อเพื่อให้รอดจากการถูกจับกุม ดีกว่าปล่อยให้เหยื่อมีชีวิตต่อไป

ง. การบังคับใช้โทษประหารชีวิตเป็นสิ่งที่ไม่มีความยุติธรรมต่อคนจน กล่าวคือ คนที่ไม่มีฐานะทางเศรษฐกิจมักจะถูกลงโทษประหารชีวิต เนื่องจากไม่มีกำลังทรัพย์เพื่อใช้ในการต่อสู้คดี

จ. โทษประหารชีวิตเป็นสิ่งที่ขัดกับสิทธิในการมีชีวิต

และเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ประเทศฟิลิปปินส์ได้ให้สัตยาบันพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่มีเป้าหมายในการยกเลิกโทษประหารชีวิต ซึ่งเป็นเทศฟิลิปปินส์เป็นประเทศแรกในประชาคมอาเซียนเป็นเข้าเป็นรัฐภาคีของพิธีสารดังกล่าว

แต่มีข้อที่น่าสังเกตอย่างยิ่ง กล่าวคือ ประเทศฟิลิปปินส์ที่ได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้วแต่กลับมีแนวโน้มและการพยายามในการนำโทษประหารชีวิตกลับมาใช้ใหม่อีกครั้ง หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำและสถานการณ์ทางการเมืองที่เปลี่ยนไป โดยภายหลังการเลือกตั้งกลางเทอมเมื่อเดือน พฤษภาคม พ.ศ.2562 ประเทศฟิลิปปินส์ภายใต้รัฐบาลพรรคพีดีพี – ลาบัน กลายเป็นพรรคที่ครองเสียงข้างมากอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน ทั้งในสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา โดยประธานาธิบดี โรดริโก ดูเตอร์ต ได้ประกาศที่จะรื้อฟื้นการใช้โทษประหารชีวิตสำหรับ

³⁶ International Bar Association, “Philippine President and politicians push for return of death penalty amid ‘war on drugs’,” Retrieved on March 5, 2021, from <https://www.ibanet.org/Article/NewDetail.aspx?ArticleUid=B041B93E-63C5-4361-8997-3D83C10E22FB>.

³⁷ กิตติพงษ์ ศุภพงศกร, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 8*, น. 55.

“อาชญากรรมป่าเถื่อนที่เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดและการปล้นสะดม” ในระหว่างการปราศรัยต่อรัฐสภาประจำปีครั้งที่ 4 จนระยะเวลาล่วงเลยมาถึงสิ้นปี พ.ศ.2562 ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติ 10 ฉบับ ต่อวุฒิสภา และ 13 ฉบับ ต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อรื้อฟื้นโทษประหารชีวิต ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ เป็นการขัดต่อพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่มีเป้าหมายยกเลิกโทษประหารชีวิต ที่ประเทศฟิลิปปินส์เป็นรัฐภาคี³⁸

ร่างพระราชบัญญัติรื้อฟื้นการใช้โทษประหารชีวิตนี้ ในวาระแรกได้มีการระบุโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดใน 21 คดี ซึ่งรวมถึง การปล้น การข่มขืน และการกบฏ แต่ในการพิจารณาครั้งที่ 2 ที่ประชุมสภาได้เห็นพ้องให้งดเว้นโทษประหารชีวิตต่อคดีที่เกี่ยวข้องกับการปล้น การข่มขืน และการกบฏ โดยให้ผู้ที่ทำความผิดในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเท่านั้นที่จะถูกประหารชีวิต³⁹ ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ของสภาผู้แทนราษฎรฟิลิปปินส์อนุมัติผ่านร่างกฎหมายวาระที่สอง เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ.2562 เป็นการเบิกทางไปสู่แผนการที่วางไว้ว่าจะนำโทษประหารกลับมาใช้ ส่วนในด้านฝ่ายค้านได้แสดงความโกรธเคืองออกมาในกรณีฟิลิปปินส์จะนำโทษประหารกลับมาใช้ หลังจากที่ได้ยกเลิกไป เป็นเวลาถึง 11 ปี ซึ่งสิ่งที่ประชาชนจำนวนมากเป็นกังวล คือระบบยุติธรรมที่เสื่อมทรามลงอันจะส่งผลให้นำไปสู่การประหารชีวิตผู้บริสุทธิ์ในที่สุด⁴⁰

นับตั้งแต่ที่นาย โรดริโก ดูเตอร์เต ได้เข้ามามีอำนาจและได้รับการสนับสนุนจากหลาย ๆ ฝ่าย นายโรดริโก ดูเตอร์เต ได้ผลักดันให้มีการรื้อฟื้นการใช้โทษประหารชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งถึงแม้ในขณะนี้ในประเทศฟิลิปปินส์จะยังไม่ได้มีการนำโทษประหารชีวิตกลับมาบังคับใช้กับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่นาย โรดริโก ดูเตอร์เต กลับใช้วิธีที่รุนแรงในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กล่าวคือ ใช้การฆ่านอกกฎหมาย (Extrajudicial Executions) ซึ่งถือได้ว่าเป็นการประหารชีวิตโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการยุติธรรมแม้แต่เพียงขั้นตอนเดียว เช่นการออกคำสั่ง “Shoot to kill” ทำให้เกิดการฆ่าสังหารยาเสพติดขึ้นในประเทศฟิลิปปินส์ โดยเมื่อเดือน กรกฎาคม พ.ศ.2562 รัฐบาลฟิลิปปินส์ได้ออกมายอมรับว่าได้มีการสังหารประชาชนโดยตำรวจไปไม่น้อยกว่า 6,600 ราย ซึ่งตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งไม่ต้องมีความรับผิดชอบ

³⁸ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 19*, น. 37.

³⁹ ธนตร, “ฟิลิปปินส์นำโทษประหารมาใช้ ‘คดียาเสพติด’,” สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2563, จาก https://news.mthai.com/world-news/552892.html?utm_source=line&utm_medium=feed&utm_campaign=news.

⁴⁰ มติชนออนไลน์, “ฟิลิปปินส์ไถ่โทษประหารกลับมาใช้สำเร็จหลังโหวตในสภาผ่าน 2 วาระ,” สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2563, จาก https://www.matichon.co.th/foreign/news_482350.

กฎหมายแต่อย่างใด ทั้งที่มีการสังหารประชาชนจากพื้นที่ต่าง ๆ รวมถึงบุคคลที่มีชื่อปรากฏอยู่ในบัญชีผู้ต้องสงสัยด้านยาเสพติดที่ถูกจัดทำขึ้นเองนอกกระบวนการตามกฎหมาย และเหตุอันนำไปสู่การสังหารประชาชนอาจเป็นเพียงการกล่าวหาอย่างไม่มีหลักฐานว่าใครคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ซื้อ ผู้ขาย หรือเป็นผู้ใช้ยาเสพติดก็ได้ จากการกระทำดังกล่าวในการปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาลประเทศฟิลิปปินส์ที่นำโดยนาย โรดริโก ดูเตอร์เต พบว่ามีลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำ มีความไม่น่าเชื่อถือ และขาดความชอบธรรมในกระบวนการยุติธรรม แต่นาย โรดริโก ดูเตอร์เต กลับได้ให้เหตุผลในทางตรงกันข้ามกับความจริงที่ปรากฏต่อสังคมโลก เพื่อสนับสนุนวิธีการปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาล โดยเห็นว่าคนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นอาชญากร และการสังหารอาชญากรถือว่าการลงโทษที่ชอบด้วยเหตุผล⁴¹

เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ.2563 ถือเป็นวันต่อต้านการประหารชีวิตครั้งที่ 18 โดยในวันดังกล่าวได้มีการออกแถลงการณ์ร่วมถึงประเทศฟิลิปปินส์ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์ให้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตได้แก่

- 1) ADPAN – Anti-Death Penalty Asia Network
- 2) Amnesty International
- 3) CAAPR – Colegio de Abogados y Abogadas de Puerto Rico
- 4) Capital Punishment Justice Project
- 5) FIDH – International Federation for Human Rights
- 6) Harm Reduction International
- 7) MADPET – Malaysians Against Death Penalty & Torture
- 8) World Coalition Against the Death Penalty

โดยแถลงการณ์ร่วมนี้ได้กล่าวถึงความกังวลต่อการเสนอมาตรการทางกฎหมายของสภานิติบัญญัติในประเทศฟิลิปปินส์ที่จะรื้อฟื้นโทษประหารชีวิตและนำกลับมาบังคับใช้ใหม่ นอกจากนี้ยังได้เรียกร้องต่อสภาองเกรสของประเทศฟิลิปปินส์ให้มีการสนับสนุนให้ปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศและไม่รับร่างมาตรการทางกฎหมายดังกล่าว เนื่องจากนับตั้งแต่ที่ประเทศฟิลิปปินส์ได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตครั้งที่สอง ในปี พ.ศ.2549 ในปีถัดมาประเทศฟิลิปปินส์ได้ให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่ห้ามมิให้มีการประหารชีวิตและประเทศที่เป็นภาคีจะต้องดำเนินการยกเลิกโทษ

⁴¹ Amnesty International, “‘They just kill’: Ongoing extrajudicial executions and other violations in the Philippines’ ‘war on drugs’,” Retrieved on March 6, 2021, from <https://www.amnesty.org/download/Documents/ASA3505782019ENGLISH.PDF>.

ประหารชีวิตที่บังคับใช้ในประเทศของตน⁴² ซึ่งการผูกพันตามพันธกรณีดังกล่าวนี้ไม่สามารถที่จะขอ ถอดถอนในเวลาใดก็ได้ ดังที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้มีความเห็นว่า รัฐที่เป็นภาคีจะต้องไม่เปลี่ยนแปลงความผิดที่ไม่ได้รับโทษประหารชีวิตเป็นการมีโทษประหารชีวิต ในความผิดนั้น ไม่ว่าจะอยู่ในช่วงเวลาที่ได้ให้สัตยาบันในพิธีสารหรือเมื่อใดก็ตามภายหลังจากนั้น⁴³

นอกจากนี้แถลงการณ์ร่วมดังกล่าวยังได้แสดงถึงข้อกังวลในเรื่องมาตรการทางกฎหมาย ในส่วนของความผิดที่จะทำให้กลับมาใช้โทษประหารอีกครั้งหนึ่ง เช่น โทษเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด ซึ่งความผิดดังกล่าวนี้มีได้เป็นไปตามนิยามของคำว่าความผิดร้ายแรงที่สุด (the most serious crimes) ที่มีขึ้นเพื่อจำกัดการใช้โทษประหารชีวิตให้อยู่ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศสำหรับ ประเทศที่ยังมิได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต⁴⁴

⁴² Amnesty International, “The Philippines: on World Day Against the Death Penalty, Congress encouraged to reject attempts to reintroduce death penalty,” Retrieved on November 17, 2020, from <https://www.amnesty.org/download/Documents/ACT5032012020ENGLISH.pdf>.

⁴³ UN Human Rights Committee, “CCPR General Comment no.36 : article 6 of the International Covenant on Civil and Political Rights (the right to life),” Retrieved on November 17, 2020, from [⁴⁴ Amnesty International, *supra note 41*.](http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6QkG1d%2fPPRiCAqhKb7yhsrdB0H1L5979OVGGB%2bWPAXhNI9e0rX3cJImWwe%2fGBLmVrGmT01On6KBQgqm xPNljrLLdefuuQjjN19BgOr%2fS93rKPWbCbgoJ4dRgDoh%2fXgwn, para 34.</p>
</div>
<div data-bbox=)

บทที่ 4

การยกเลิกโทษประหารชีวิตและมาตรการทดแทนในประเทศไทย

เมื่อได้ศึกษาความแตกต่างของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิตและการบังคับใช้โทษประหารชีวิตของต่างประเทศมาแล้วในบทที่ 2 ในส่วนของบทนี้จะทำการศึกษาเกี่ยวกับการใช้โทษประหารชีวิตในประเทศไทย รวมไปถึงจนถึงหลักเกณฑ์และวิธีการในการประหารชีวิตนักโทษ โดยจะทำการศึกษาโทษประหารชีวิตของประเทศไทยตั้งแต่สมัยแรกเริ่มที่มีการปรากฏให้เห็นการใช้โทษประหารชีวิตจนถึงการบังคับใช้โทษประหารชีวิตในปัจจุบัน เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการใช้โทษประหารชีวิตมาอย่างยาวนาน และในปัจจุบันนี้ก็ยังคงมีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตอยู่ นอกจากนี้จะได้ทำการศึกษาถึงพัฒนาการทางด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ว่ามีการพัฒนาการคุ้มครองสิทธิในชีวิตที่เกิดจากการใช้โทษประหารชีวิตอันเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2563 มาตรา 13 (1) ที่ได้แสดงให้เห็นถึงนโยบายทางอาญา (Criminal Policy) ที่เกี่ยวกับการพระราชทานอภัยโทษนักโทษเด็ดขาดซึ่งมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในอดีต และท้ายที่สุดของบทนี้ จะทำการพิจารณาวิเคราะห์ว่าประเทศไทยจะมีทางออกในเรื่องการใช้โทษประหารชีวิตอย่างไรหากประเทศไทยยังคงมีไว้ซึ่งโทษประหารชีวิต และหากประเทศไทยจะมีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิต ประเทศไทยควรจะมีหลักเกณฑ์หรือขั้นตอนอย่างไรเพื่อให้การยกเลิกโทษประหารชีวิตนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และจะมีมาตรการการลงโทษไปในแนวทางใดเพื่อมาทดแทนการใช้โทษประหารชีวิตโดยการลงมาตรการการลงโทษที่นำมาทดแทนการใช้โทษประหารชีวิตนั้นจะต้องบรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้อย่างแท้จริงและมีความรุนแรงที่สามารถเทียบเท่าได้กับการลงโทษประหารชีวิต เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนผู้ที่อยู่ในสังคมมั่นใจได้ว่า ผู้กระทำความผิดเมื่อได้รับโทษดังกล่าวแล้ว โทษที่ผู้นั้นได้รับจะต้องมีความรุนแรงที่เหมาะสมกับการกระทำความผิด และโทษนั้นจะต้องเป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมในระยะเวลาที่ยาวนานพอที่จะไม่ทำให้ผู้นั้นหวนกลับคืนเข้าสู่สังคมเร็วเกินกว่าที่ควรจะเป็น เมื่อเปรียบเทียบกับโทษที่ผู้กระทำความผิดนั้นควรจะได้รับจริง

4.1 การใช้โทษประหารชีวิตในประเทศไทย

โทษประหารชีวิตในประเทศไทยนั้นปรากฏให้เห็นตั้งแต่ประมาณสมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยสมเด็จพระบรมราชาธิบดีที่ 1 หรือ พระเจ้าอู่ทอง ได้กำหนดให้การประหารชีวิตเป็นบทลงโทษของผู้ต้องโทษพระราชอาญาร้ายแรง โดยปรากฏอยู่ในพระไอยการอาญาหลวง (กฎหมายลักษณะอาญาหลวง) โดยมีการกำหนดวิธีการลงโทษไว้ 10 สถาน คือ¹

- 1) ให้ฟันคอ ธิบเรื่อน ธิบราชบาทว์ เอาลูกเมีย ข้าคนเป็นจรรยาบทว์ ทรัพย์สินของเอาเข้าพระคลังจณสิ้น
- 2) ให้ใส่มือ ใส่เท้า ใส่ตรูไว้
- 3) ทวนด้วยหนัง ไม้ หวาย ยกหนึ่ง สองยก สามยก และประจานจำตรูไว้หนึ่งเดือน สองเดือน สามเดือน
- 4) ให้ไหมจตุรคุณแล้วเอาตัวลงหย้าข้าง
- 5) ให้ไหมตรีคุณ แล้วเอาตัวออกจากราชการ
- 6) ให้ไหมทวิคุณ แล้วประจานสามวันเจ็ดวัน ให้พ้นโทษ
- 7) ให้ไหมลาหนึ่ง แล้วให้ใช้ของเขา
- 8) ให้ตัดปาก แหวะปาก เอามะพร้าวหัวยัดปาก
- 9) ให้ภาคทัณฑ์ไว้
- 10) ให้กตอเบกษา

ต่อมาโทษประหารชีวิตได้ถูกจารึกอยู่ในพระอัยการขบถศึก ที่ถูกตราขึ้นในสมัยสมเด็จพระบรมราชาธิราช 2 ซึ่งได้บันทึกและอธิบายถึงวิธีการลงโทษประหารชีวิตไว้อย่างละเอียดและชัดเจน โดยวิธีการประหารชีวิตมีอยู่ 21 วิธี หรือ 21 สถาน² ดังนี้

สถาน 1 คือ ให้ต่อยกระบานศีศะ (กบาลศีรชะ) เลิกออก (เปิดออก) เสียแล้ว เอาคิมคิปก้อนเหล็กแดงใหญ่ใส่ลงไปโนมนสะหมอง (มันสมอง) ศีศะพลุงฟูขึ้นตั้งม่อ (หม้อ) เคียวน้ำส้มพะอุม

สถาน 2 คือ ให้ตัดแต่หนังจ่าระ (จาก) เบื้องหน้าถึงไพรปากเบื้องบนทั้งสองข้างเป็นกำหนด ถึงหมวกหู (ใบหู) ทั้งสองข้างเป็นกำหนด ถึงเกลียวคอชายผมเบื้องหลังเป็นกำหนด (หนังบริเวณคอกถึงท้ายทอย) แล้วให้มุ่นกระหมวดผมเข้าทั้งสิ้น (ม้วนเข้าหากัน) เอาท่อนไม้สอดเข้า

¹ พเยาว์ ศรีแสงทอง, โทษประหารชีวิต, (กรุงเทพฯ : กองบริการการศึกษา งานส่งเสริมและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), น. 7.

² นิจ อักษรา, ย้อนตำนานโทษประหารชีวิตจากอดีตถึงปัจจุบัน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ก้าวแรก, 2556), น. 29 - 30.

ข้างละคน โยกลอนสั้นเพิกหนึ่งทั้งผมนั้นออกเสียแล้วเอากรวดทรายหยาบขัดกระบานศีระ (กบาลศีระ) ขำระให้ขาวเหมือนพรรณศรีสังข์

สถาน 3 คือ ให้เอาขอเกี่ยวปากให้อ้าไว้ แล้วให้ตามประทีบ (ดวงไฟ) ไว้ในปาก โนยหนึ่ง (นัยหนึ่ง) เอาปากสิวอันคมนั้นแสะแหวะผ่าปากจนหมวกหู (ใบหู) ทั้งสองข้าง แล้วเอาขอเกี่ยวให้อ้าปากไว้ให้โลหิตไหลออกเต็มปาก

สถาน 4 คือ เอาผ้าชุบน้ำมันพันให้ทั่วร่างกายแล้วเอาเพลิงจุด

สถาน 5 คือ เอาผ้าชุบน้ำมันพันนิ้วทั้งสิบนิ้วแล้วเอาเพลิงจุด

สถาน 6 คือ เชือดเนื้อให้เป็นแรงเป็นรื้ออย่าให้ขาดจากกัน ตั้งแต่ใต้คอลงไปถึงข้อเท้าแล้วเอาเชือกผูกจำ ให้เดินเหยียบรื้อเนื้อรื้อหนังแห่งตน ให้จุดคร่าตีจำให้เดินไปกว่าจะตาย

สถาน 7 คือ เชือดเนื้อให้เนื่องด้วยหนังเป็นแรงเป็นรื้อ ตั้งแต่ใต้คอลงมาถึงเอว และให้เชือดตั้งแต่เอวให้เนื่องด้วยหนังเป็นแรงเป็นรื้อลงมาถึงข้อเท้ากระทำหนังเบื้องบนให้คลุมลงมาเหมือนนุ่งผ้า

สถาน 8 คือ ให้เอาห่วงเหล็กสวมข้อศอกทั้งสองข้าง ข้อเข่าทั้งสองข้างให้มันแล้วเอาหลักสอดในวงเหล็กแยงชิงตรึงลงไว้กับแผ่นดินอย่าให้ไหวตัวได้ แล้วเอาเพลิงรณ (ลน) ให้รอบตัว จนกว่าจะตาย

สถาน 9 คือ ให้เอาเบ็ดใหญ่ที่มีคมสองข้างเกี่ยวทั่วร่างเพิก (เปิด) หนังเนื้อและเอ็นน้อยใหญ่ให้หลุดขาดออกมาจนกว่าจะตาย

สถาน 10 คือ ให้เอามีดที่คมเชือดเนื้อให้ตกออกจากกายแต่ที่ละตำลึง (นำเนื้อมาชั่งให้ได้น้ำหนักหนึ่งตำลึง : มาตราวัดสมัยโบราณ) จนกว่าจะสิ้นมังสา (เนื้อ)

สถาน 11 คือ ให้แล่สับทั่วร่างแล้ว เอาแปรงหรือชุบน้ำแสบกรีดคอ รูดชุดเสาะหนัง และเนื้อแลเอ็นน้อยใหญ่ให้ลอกออกให้สิ้นให้อยู่แต่ร่างกระดูก

สถาน 12 คือ ให้นอนลงโดยข้าง ๆ หนึ่งแล้วให้เอาหลาวเหล็กตอกลงไปโดยช่องหูให้แน่นกับแผ่นดินแล้วจับขาทั้งสองข้างหมุนเวียนไปดั่งบุคคลทำบังเวียน (เวียนเทียน)

สถาน 13 คือ ทำมิให้หนังพังหนังขาด แล้วเอาลูกสีลา (ลูกหิน) บดทุบกระดูกให้แหลกย่อย แล้วรวบผมเข้าทั้งสิ้น ยกขึ้นหย่อนลงกระทำให้น้ำเป็นกองเป็นลอม แล้วพับห่อเนื้อหนังกับทั้งกระดูกนั้นทอดวางไว้ตั้งตั้งอันทำด้วยฟางซึ่งเอาไว้เช็ดเท้า

สถาน 14 คือ ให้เคี้ยวน้ำมันให้เดือดพลุ่งพล่าน แล้วลาดสาตลงมาแต่ศีระ (ศีระ) จนกว่าจะตาย

สถาน 15 คือ ให้กักขังสุนัขร้ายทั้งหลายไว้ อดอาหารหลายวันให้เต็มอยากแล้วปล่อยให้กัดทั้งเนื้อหนังกินให้เหลือแต่ร่างกระดูกเปล่า

สถาน 16 คือ ให้เอาขวานผ่าอกทั้งเป็นแหกออกตั้งโครงเนื้อ

สถาน 17 คือ ให้แทงด้วยหอกทีละน้อย ๆ จนกว่าจะตาย

สถาน 18 คือ ให้ขุดหลุมฝังเพียงแหว แล้วเอาฟางปกคลุมร่างก่อนคลอกด้วยเพลิง พอหนังไหม้แล้วไถด้วยไถเหล็ก ให้เป็นท่อนน้อยท่อนใหญ่เป็นริ้วน้อยริ้วใหญ่

สถาน 19 คือ ให้เชือดเนื้อล่าออกทอดด้วยน้ำมันเหมือนทอดขนม ให้กินเนื้อตัวเอง จนกว่าจะตาย

สถาน 20 คือ ให้ตีด้วยตะบองสั้นตะบองยาวจนกว่าจะตาย

สถาน 21 คือ ตีด้วยหวายที่มีหนามจนกว่าจะตาย

แม้จะมีการบันทึกถึงวิธีประหารชีวิต 21 สถานในพระอัยการขบถศึก ที่กล่าวมาแล้วนั้น แต่ก็ยังไม่พบหลักฐานในทางประวัติศาสตร์ว่าได้มีการใช้วิธีประหารชีวิตแล้วทุก ๆ สถาน แต่เท่าที่ปรากฏหลักฐานที่สามารถสันนิษฐานได้ไว้มีการใช้วิธีการประหารนั้นจริง คือ เบ็ดหรือขอเกี่ยวปาก ตามวิธีการลงโทษสถานที่ 3 ที่ทางพิพิธภัณฑกรมราชทัณฑ์เก็บรักษาไว้ และตามจดหมายเหตุจมีนเก่ง ศิลป์ที่เขียนไว้ว่า เมื่อปี พ.ศ.2414 สมเด็จพระเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ได้ขึ้นไปปราบโจรผู้ร้ายในเขตกรุงเก่า แล้วจับโจรผู้ร้ายได้สมเด็จพระเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ได้มีรับสั่งให้ ตัดศีรษะ ผ่าอก และตัดลำตัวออกเป็นสองท่อน³

วิธีการใช้โทษประหารชีวิตในสมัยกรุงศรีอยุธยาดังกล่าวยังคงมีการใช้อยู่เรื่อยมาในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เกิดการปฏิรูประบบกฎหมายไทย โดยการร่างประมวลกฎหมายฉบับแรก คือ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งแนวความคิดของการลงโทษประหารชีวิตได้เปลี่ยนแปลงไปโดยได้รับอิทธิพลมาจากต่างประเทศ ส่งผลให้วิธีการประหารชีวิตต่อผู้กระทำความผิดลดลงจนเหลือเพียงการประหารชีวิตโดยการตัดศีรษะเพียงวิธีเดียว ดังที่มาตรา 13 ของกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ลงอาญาประหารชีวิต ท่านให้เอามันไปตัดศีรษะเสีย” การประหารชีวิตด้วยการตัดศีรษะนั้นมีการบังคับใช้เรื่อยมา จนถึงวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ.2477 ซึ่งเป็นวันที่มีการประหารชีวิตด้วยการตัดศีรษะเป็นครั้งสุดท้าย⁴ และนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการประหารชีวิตโดยการตัดศีรษะเป็นการยิงเป้า โดยการแก้ไขกฎหมายลักษณะอาญา เมื่อปี พ.ศ.2477 ในมาตรา 13 บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้เอาไปยิงเสียให้ตาย”

³ พเยาว์ ศรีแสงทอง, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น. 9.

⁴ THE STANDARD TEAM, “20 สิงหาคม 2447 – ประหารนักโทษหญิงรายสุดท้ายโดยการตัดหัว,” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2563, จาก <https://thestandard.co/onthisday20aug2447/>.

เป็นระยะเวลาเกือบ 70 ปี ที่ประเทศไทยได้ใช้วิธีการประหารชีวิตโดยการยิงเป้า ซึ่งในระยะเวลาต่อมาประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการลงโทษประหารชีวิตอีกครั้ง เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ.2546 โดยการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ฉบับที่ 16⁵ เพื่อให้ประเทศไทยมีการปรับตัวเข้ากับสภาพของสังคมโลกที่มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา และเพื่อรับรองสิทธิมนุษยชนอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล โดยมาตรา 19 ได้กำหนดให้ใช้วิธีประหารชีวิตโดยการฉีดยาพิษให้ตายแทนการยิงเป้า และวิธีการประหารชีวิตโดยการฉีดยาพิษนี้ยังคงเป็นวิธีประหารชีวิตที่ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน

4.1.1 หลักเกณฑ์และวิธีการประหารประหารชีวิต

ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตผู้กระทำความผิดแล้ว จะดำเนินการประหารชีวิตผู้ต้องโทษในทันทีมิได้ ผู้ต้องโทษมีสิทธิในการที่จะขอพระราชทานอภัยโทษ เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 247 กำหนดห้ามมิให้ประหารชีวิตจนกว่า จะได้มีการปฏิบัติตาม มาตรา 261⁶ และมาตรา 262⁷ ว่าด้วยเรื่องอภัยโทษ กล่าวคือ ในกรณีที่มีการ

⁵ สมุนทิพย์ จิตสว่าง, โทษประหารชีวิต, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561), น. 94.

⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 261 บัญญัติว่า

“รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีหน้าที่ถวายเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์พร้อมทั้งถวายความเห็นว่าการพระราชทานอภัยโทษหรือไม่

ในกรณีที่ไม่มีผู้ใดถวายเรื่องราว ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเห็นเป็นการสมควรจะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ขอให้พระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องคำพิพากษานั้นก็ได้”

⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 262 บัญญัติว่า

“ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 247 และ 248 เมื่อคดีถึงที่สุดผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิต ให้เจ้าหน้าที่นำตัวผู้นั้นไปประหารชีวิตเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันฟังคำพิพากษา เว้นแต่ในกรณีที่มีการถวายเรื่องราวหรือคำแนะนำขอให้พระราชทานอภัยโทษ ตามมาตรา 261 ก็ให้ทุเลาการประหารชีวิตไว้จนกว่าจะพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมถวายเรื่องราวหรือคำแนะนำขึ้นไปนั้น แต่ถ้าทรงยกเรื่องราวขึ้นเสีย ก็ให้จัดการประหารชีวิตก่อนกำหนดนี้ได้

เรื่องราวหรือคำแนะนำขอพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตให้ถวายได้แต่ครั้งเดียวเท่านั้น”

ถวายเรื่องราวหรือคำแนะนำขอให้พระราชทานอภัยโทษ ให้ทุเลาการประหารชีวิตไว้จนกว่าจะพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมถวายเรื่องราวหรือคำแนะนำ

และนอกจากนี้ยังมีระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิตนักโทษ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดถึงหลักเกณฑ์ที่เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อนักโทษประหาร ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ให้มีการถ่ายรูปและบันทึกอัตลักษณ์ของผู้ต้องโทษประหารชีวิตอย่างครบถ้วนเพื่อใช้ในการตรวจสอบยืนยันว่าได้ประหารถูกคนตามคำพิพากษาของศาล

2) ให้เรือนจำจัดให้มีการตรวจสุขภาพจิตของจำเลยที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ประหารชีวิตทุกราย หากเป็นหญิงให้เพิ่มการตรวจการตั้งครรภ์ด้วย และให้แจ้งสิทธิการถวายเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษให้จำเลยทราบ และสอบถามว่ามีความประสงค์จะใช้สิทธิถวายเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษหรือไม่ ถ้าประสงค์จะใช้สิทธิดังกล่าว ให้เรือนจำช่วยเป็นธุระจัดการตามสมควรไม่ว่านักโทษจะถวายเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ก็ตาม

3) ให้งดทำการประหารชีวิตในวันหยุดราชการ วันหยุดนักขัตฤกษ์ วันพระ และวันสำคัญทางศาสนาของนักโทษผู้ที่จะถูกประหารชีวิตนั้น

4) ให้เรือนจำสอบถามนักโทษที่จะถูกประหารชีวิตถึงการจัดการทรัพย์สิน ความประสงค์ในการติดต่อกับญาติหรือผู้ใด และให้เรือนจำสอบถามนักโทษถึงอาหารมื้อสุดท้าย โดยหากไม่เป็นการเหลียวซ้ายให้เรือนจำจัดให้ตามสมควรและตามความเหมาะสม

5) ก่อนจะนำตัวไปประหารชีวิต ให้ให้นักโทษได้มีโอกาสประกอบพิธีกรรมทางศาสนาหรือลัทธิ ตามความเชื่อของตนในเวลาที่เหมาะสม

6) ให้ดำเนินการประหารชีวิตตามวิธีที่กำหนด

7) หลังจากเสร็จสิ้นการประหารชีวิตให้เรือนจำจัดเก็บศพของนักโทษที่ถูกประหารชีวิตไว้ในเรือนจำเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 12 ชั่วโมง เมื่อล่วงเลยระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ให้แพทย์ของทางราชการร่วมกับผู้บัญชาการเรือนจำตรวจสอบโดยทำบันทึกยืนยันการตายอีกครั้งหนึ่ง

ซึ่งวิธีการประหารชีวิตโดยการฉีดยานั้น จะเริ่มในเวลา 18:00 น. โดยเจ้าหน้าที่จะจัดอาหารมื้อสุดท้ายให้นักโทษรับประทาน และเมื่อถึงเวลา 22:00 น. ผู้สื่อข่าวและพยานจะได้รับอนุญาตให้เข้าเรือนจำ และได้รับการชี้แจงจากเจ้าหน้าที่ถึงขั้นตอนการประหาร ต่อมาในเวลา 23.30 น. จึงได้เริ่มดำเนินการเพื่อเตรียมการประหารซึ่งจะเริ่มขึ้นในเวลา 24.00 น. เมื่อใกล้ถึงเวลาประหาร เจ้าหน้าที่จะนำตัวนักโทษประหารจากห้องขังไปยังห้องประหาร เมื่อถึงแล้วก็จัดให้นักโทษนอนบนเตียงประหารและตัวนักโทษจะถูกตรึงด้วยสายหนัง ทั้งขา ลำตัว และแขนทั้งสองข้างซึ่งอยู่ในลักษณะที่กางออก ทำให้ไม่สามารถดิ้นหรือขยับขึ้นได้ หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จะติดเครื่องวัด

อัตราการเต้นของหัวใจกับตัวนักโทษ เพื่อตรวจสอบถึงการเสียชีวิตของนักโทษภายหลังการฉีดยา โดยจะมีกรรมการจากภายนอกเห็นการเต้นอัตราของหัวใจด้วย หลังจากนั้นเข้าสู่กระบวนการแทงเข็มเข้าเส้นเลือดใหญ่หรือบริเวณหลังมือทั้งสองข้าง โดยข้างหนึ่งเป็นเข็มที่ใช้จริง อีกด้านหนึ่งเป็นเข็มสำรองเพื่อใช้ในกรณีที่เข็มแรกมีปัญหาหรือเกิดความขัดข้อง หรือบางกรณีอาจจะใช้การแทงที่แขนเพียงเข็มเดียว จากนั้นจึงนำท่อที่โยงมาจากเครื่องฉีดยาเข้ามาต่อกับเข็ม เมื่อถึงเวลาเจ้าหน้าที่จะให้สัญญาณในการดำเนินการ ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่เพชฆฆฆฆฆ 2 คน จะอยู่ในห้องฉีดยา โดยในห้องนั้นจะมีสวิทช์ 2 ปุ่ม ให้เจ้าหน้าที่เพชฆฆฆฆฆกดคนละปุ่ม แต่จะมีเพียงปุ่มเดียวเท่านั้นที่ทำหน้าที่เปิดระบบปล่อยยาเข้าสู่ร่างกายของนักโทษ เพราะฉะนั้นเจ้าหน้าที่ทั้งสองคนจะไม่มีผู้ใดทราบเลยว่าปุ่มใดเป็นกลุ่มที่ปล่อยยาเข้าสู่ร่างกายของนักโทษ เพื่อเป็นการป้องกันความเครียดและความรู้สึกผิดของเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่เป็นเพชฆฆฆฆฆเหมือนดังเช่นประเทศญี่ปุ่น หลังจากนั้นเมื่อนักโทษแน่นิ่งไม่แสดงอาการใด ๆ แล้ว ผู้บัญชาการเรือนจำจะขอให้นายแพทย์ของเรือนจำเข้าตรวจยืนยันการตายของผู้ต้องขังและประกาศเวลาตายต่อหน้าพยาน ซึ่งขั้นตอนกระบวนการทั้งหมดจะใช้เวลาประมาณ 20 ถึง 30 นาที⁸

โดยยาที่ใช้ฉีดเข้าสู่ร่างกายของนักโทษนั้น จะใช้ โซเดียม เพนโททาล (Sodium Pentothal) 20 – 25 cc ทำให้นักโทษหลับ หลังจากนั้นจะฉีด เพนคูโรเนียม โบไมด์ (Pancuronium bromide) 50 cc และ โปตัสเซียมคลอไรด์ (Potassium Chloride) 50 cc ตามลำดับ เพื่อให้ให้นักโทษเสียชีวิต โดยตัวยาดังกล่าวนี้ มหาวิทยาลัยเท็กซัสโดยคณะเภสัชศาสตร์ ได้วิจัยออกมาแล้วว่าจะให้ผลอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด และยาที่ใช้ฉีดเข้าสู่ร่างกายนักโทษมิใช่ยาพิษ แต่เป็นยาทั่วไปซึ่งถ้าให้เกินขนาดก็จะมีผลทำให้เสียชีวิตได้ โดยจะต้องมีปริมาณที่มากพอและต้องค่อย ๆ ปล่อยเข้าไปในเส้นเลือด⁹

นับตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มใช้วิธีการประหารชีวิตโดยการฉีดยานักโทษจนถึงปัจจุบัน มีนักโทษที่ถูกประหารชีวิตโดยการฉีดยาทั้งหมด 7 ราย โดย

- 1) เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ.2546 จำนวน 4 ราย โดย 3 ราย เป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และ อีก 1 รายเป็นความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรอง
- 2) เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2552 จำนวน 2 ราย ในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- 3) เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ.2561 จำนวน 1 ราย ในความผิดฐานชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

⁸ นิจ อักษรา, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 2*, น. 25 -26.

⁹ สุมนทิพย์ จิตสว่าง, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 5*, น. 96.

4.1.2 ฐานความผิดที่กำหนดโทษประหารชีวิตในประเทศไทย

ปัจจุบันนี้มีความผิดทางอาญาที่มีโทษสูงสุดถึงขั้นประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา และตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่ได้ออกมาบังคับใช้ ทั้งหมด 62 ฐานความผิด ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา

ลำดับที่	ฐานความผิด	มาตรา
1.	ฐานปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์	107, 111
2.	ฐานประทุษร้ายต่อพระมหากษัตริย์	108, 111
3.	ฐานปลงพระชนม์พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทน	109, 111
4.	ฐานประทุษร้ายต่อพระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทน โดยการกระทำนั้นมีลักษณะเป็นอันตรายต่อพระชนม์หรือชีวิต	110, 111
5.	ฐานความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร หรือ ความผิดฐานเป็นกบฏ	113
6.	ฐานกระทำให้ส่วนหนึ่งส่วนใดของราชอาณาจักรหรือทั้งหมด ตกอยู่ใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐต่างประเทศ	119, 128, 129
7.	ฐานเป็นคนไทยกระทำการรบหรือเข้าร่วมเป็นข้าศึกต่อประเทศ	121, 128, 129
8.	ฐานกระทำการการใด ๆ เพื่อเป็นการอุปการะแก่การดำเนินการรบ หรือการเตรียมการรบของข้าศึก	122, 128, 129
9.	ฐานกระทำการใด ๆ เพื่อให้รัฐต่างประเทศล่วงรู้และได้ประโยชน์ ซึ่งข้อความ เอกสารอันปกปิดไว้เป็นความลับสำหรับความปลอดภัย ของประเทศ	124, 128, 129
10.	ฐานกระทำด้วยประการใด ๆ ให้เกิดเหตุร้ายขึ้นแก่ประเทศจาก ภายนอก	127, 128, 129
11.	ฐานฆ่าหรือพยายามฆ่าราชาธิบดี ราชาินี ราชสามี รัชทายาทหรือ ประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ซึ่งมีสัมพันธไมตรี หรือผู้แทนต่างประเทศ ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาสู่พระราชสำนัก	132
12.	ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย	135/1

ลำดับที่	ฐานความผิด	มาตรา
13.	ฐานเจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ ข่มขืนใจ หรือจู่ใจ เพื่อให้บุคคลใดมอบให้ซึ่งทรัพย์สินหรือ ประโยชน์อื่นใดแก่ตนหรือผู้อื่น	148
14.	ฐานเจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติ แห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการ หรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่	149
15.	ฐานเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี หรือ พนักงานสอบสวน เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่	201
16.	ฐานเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี หรือ พนักงานสอบสวน กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ ในตำแหน่ง โดยเห็นแก่ประโยชน์หรือทรัพย์สิน ซึ่งตนได้เรียก รับ หรือ ยอมจะรับก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น	202
17.	ฐานวางเพลิงเผาทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด	218
18.	ฐานกระทำให้เกิดเพลิงไหม้แก่วัตถุใด ๆ แม้เป็นของตนเอง เป็นเหตุให้เกิดเพลิงไหม้แก่ทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด	220
19.	ฐานกระทำให้เกิดระเบิดจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด	222
20.	ฐานวางเพลิงเผาทรัพย์สิน หรือกระทำให้เกิดระเบิด เป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด เป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย หรือได้รับอันตรายสาหัส	224
21.	ฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 15 ปี หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 13 ปี จนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย	277 ทวิ

ลำดับที่	ฐานความผิด	มาตรา
22.	ฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 15 ปี หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 13 ปี โดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการรวมโจรกรรม จนเป็นเหตุให้ผู้นั้นได้รับอันตรายสาหัส	277 ตรี (1)
23.	ฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 15 ปี หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 13 ปี โดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการรวมโจรกรรม จนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย	277 ตรี (2)
24.	ฐานกระทำอนาจารผู้อื่น โดยขู่เข็ญหรือใช้กำลังประทุษร้าย หรือเด็กที่มีอายุไม่เกิน 15 ปี ไม่ว่าเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม จนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย	280
25.	ฐานเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารแก่เด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 15 ปี โดยใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญ ใช้กำลังประทุษร้าย เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น	283, 285
26.	ฐานฆ่าผู้อื่น	288
27.	ฐานฆ่าผู้อื่นที่กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษหนักขึ้น	289
28.	ฐานหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นให้ปราศจากเสรีภาพในร่างกาย หรือการเอาคนลงเป็นทาส เพื่อซื้อขาย จำหน่าย รับ ไม่ว่าจะนำเข้าไปหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร จนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย	312 ทวิ
29.	ฐานลักพาตัวผู้อื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งค่าไถ่	313, 314
30.	ฐานชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย	339
31.	ฐานชิงทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุทางศาสนาอันเป็นที่สักการบูชาของประชาชนหรือได้กระทำในวัด หรือสถานอันเป็นที่เคารพทางศาสนา จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย	339 ทวิ
32.	ฐานปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย	340
33.	การปล้นทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุทางศาสนาอันเป็นที่สักการบูชาของประชาชนหรือได้กระทำในวัด หรือสถานอันเป็นที่เคารพทางศาสนา จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย	340 ทวิ

ตารางที่ 4.2 ความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร

ลำดับที่	ฐานความผิด	มาตรา
1.	ขลยศึกที่เสียสัตย์ว่า เมื่อได้รับการปล่อยตัวแล้วให้สัตย์ว่าจะไม่ทำการรบต่อประเทศไทยตลอดเวลาสงคราม	13
2.	การลักลอบสอดแนม โดยเข้าไปในป้อม ค่าย เรือรบ หรือสถานที่ใดๆ อันเป็นของทหาร	14
3.	การให้ความช่วยเหลือหรือปิดบังผู้ลักลอบสอดแนม โดยที่รู้อยู่แล้วว่าเป็นศัตรู	15
4.	ทหารที่กระทำการเกลี้ยกล่อมให้ผู้อื่นกลายเป็นพวกของศัตรู	16
5.	นายทหารที่บังคับกองทหาร ป้อม ค่าย เรือรบ หรือ สถานที่ใด ๆ ถ้ายังไม่สิ้นกำลังและยังสามารถต่อสู้ศัตรูอยู่ได้ หากยอมแพ้ให้แก่ศัตรู	17
6.	การยุยง หรือข่มขืนใจ นายทหารบังคับกองทหาร ป้อม ค่าย เรือรบ หรือสถานที่ใด ๆ ให้ยอมแพ้แก่ข้าศึก	18
7.	นายทหารเรือซึ่งมีหน้าที่ควบคุมเรือของทหารได้ถอยเรือออกจากสถานที่รบในขณะรบ โดยไม่มีเหตุอันสมควร	19
8.	นายทหารที่ได้บังอาจทำลายหรือละทิ้งเครื่องศาสตราวุธ กระสุนดินปืน หรือเครื่องยุทโธปกรณ์ใด ๆ โดยไม่มีเหตุอันสมควร ซึ่งได้กระทำต่อหน้าศัตรู	27 (1)
9.	ทหารที่ได้รับมอบหมายให้อยู่ยามรักษาการณ์ หากละทิ้งหน้าที่หรือไปเสียจากหน้าที่โดยมิได้รับอนุญาต ซึ่งได้กระทำต่อหน้าศัตรู	29 (1)
10.	ทหารที่ขัดขืนหรือละเลยไม่ได้กระทำตามคำสั่งอย่างใด ๆ ซึ่งได้กระทำต่อหน้าศัตรู	30 (1)
11.	ทหารที่ขัดขืนไม่ได้กระทำตามคำสั่งอย่างใด ๆ โดยการแสดงความขัดขืนด้วยกิริยา หรือวาจาอาจต่อหน้าทหารถืออาวุธ ซึ่งได้กระทำต่อหน้าศัตรู	31 (1)

ลำดับที่	ฐานความผิด	มาตรา
12.	การใช้กำลังทำร้ายทหารยามรักษาการณ์ หรือทหารอยู่ยามประจำหน้าที่ ซึ่งได้กระทำต่อหน้าศัตรู	36 (1)
13.	ทหารซึ่งได้ใช้กำลังประทุษร้ายด้วยกำลังแก้มือมีอำนาจบังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไป ซึ่งได้กระทำต่อหน้าศัตรู	38 (1)
14.	ทหารได้ทำการมั่วสุม ณ สถานที่ใด ๆ ตั้งแต่ 5 คน ขึ้นไป ใช้กำลังทำร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะทำร้าย หรือ กระทำการใด ๆ ให้มีความวุ่นวายเกิดขึ้นในบ้านเมือง ซึ่งได้กระทำต่อหน้าศัตรู	42 (1)
15.	ทหารได้ทำการมั่วสุม ณ สถานที่ใด ๆ ตั้งแต่ 5 คน ขึ้นไป ใช้กำลังทำร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะทำร้าย หรือ กระทำการใด ๆ ให้มีความวุ่นวายเกิดขึ้นในบ้านเมือง ซึ่งได้กระทำต่อหน้าศัตรู และปรากฏว่ามีทหารตั้งแต่คนหนึ่งขึ้นไปมีอาวุธ	43 (1)
16.	ความผิดฐานหนีราชการและเป็นการหนีเข้าไปอยู่กับพวกศัตรู	46 (1)
17.	การกระทำด้วยความประสงค์ที่จะบ่อนทำลายให้สมรรถภาพของกรมกองทหารเสื่อมทรามลง อันเป็นส่วนหนึ่งของแผนที่จะล้มล้างรัฐบาลหรือเพื่อให้เปลี่ยนแปลงประเพณีทางการเมืองหรือเศรษฐกิจของทหาร	52

ตารางที่ 4.3 ความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามพระราชบัญญัติ อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490

ลำดับที่	ฐานความผิด	มาตรา
1.	การใช้อาวุธปืน เครื่องกระสุน หรือวัตถุระเบิด นอกจากที่กำหนดในกฎกระทรวงที่อนุญาตให้ออกได้ นำไปใช้ในการกระทำผิด ได้แก่ ฆ่าผู้อื่น เรียกค่าไถ่ กรรโชกทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์	78

ตารางที่ 4.4 ความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม
การค้าประเวณี พ.ศ.2539

ลำดับที่	ฐานความผิด	มาตรา
1.	การหน่วงเหนี่ยว กักขัง กระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกายหรือทำร้ายร่างกาย หรือขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ ว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายผู้อื่น เพื่อข่มขืนใจให้ผู้อื่นนั้นกระทำการค้าประเวณี	12

ตารางที่ 4.5 ความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม
การค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2558

ลำดับที่	ฐานความผิด	มาตรา
1.	ถ้าการกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตาย	53/1 (2)

ตารางที่ 4.6 ความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการ
ต่อการเดินอากาศ พ.ศ.2558

ลำดับที่	ฐานความผิด	มาตรา
1.	ผู้อยู่ในอากาศยานในระหว่างการบินผู้ใดฆ่าผู้อื่น ถ้าการกระทำนั้นน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยของอากาศยาน	16
2.	ผู้อยู่ในอากาศยานในระหว่างการบินผู้ใดยึดหรือเข้าควบคุมอากาศยานโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่ว่าจะกระทำอันตรายต่ออากาศยานนั้น	17
3.	ผู้ใดทำลายอากาศยานระหว่างบริการ ทำให้อากาศยานเสียหายจนเป็นเหตุให้ไม่สามารถทำการบินได้ หรือน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยของอากาศยาน	18

ลำดับที่	ฐานความผิด	มาตรา
4.	ผู้ใดใช้อาวุธหรือวัสดุอื่นใดกระทำการอย่างใดที่นำจะเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของท่าอากาศยาน	19
5.	ผู้ใดใช้อาวุธหรือวัสดุอื่นใดฆ่าผู้อื่นในท่าอากาศยาน ถ้าการกระทำนั้นเป็นอันตรายหรือนำจะเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของท่าอากาศยาน	20
6	ผู้ใดทำลายหรือทำให้เสียหายแก่เครื่องอำนวยความสะดวกในการเดินอากาศตามกฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศ หรือทำให้การทำงานของเครื่องอำนวยความสะดวกดังกล่าวขัดข้อง ถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยของท่าอากาศยานระหว่างการบิน	21

ตารางที่ 4.7 ความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522
(แก้ไขฉบับที่ 6 พ.ศ.2560)

ลำดับที่	ฐานความผิด	มาตรา
1.	การผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภทที่ 1 เพื่อจำหน่าย	65
2.	ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 โดยมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกิน 20 กรัมขึ้นไป	66
3.	การใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำ ผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด ให้ผู้อื่นเสพเฮโรอีน โดยเป็นการกระทำต่อผู้หญิงหรือต่อบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเป็นการกระทำเพื่อจูงใจให้ผู้อื่นกระทำความผิดทางอาญา หรือเพื่อประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่นในการกระทำความผิดทางอาญา	93

4.2 แนวทางการพัฒนาเรื่องการใช้โทษประหารชีวิตในประเทศไทย

ประเทศไทยยังคงเป็นประเทศส่วนน้อยที่ยังไม่มีการพัฒนาการในเรื่องของสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิตเมื่อเปรียบเทียบกับประชาคมโลก กล่าวคือ ประเทศไทยยังคงมีการใช้โทษประหารชีวิตอยู่นั่นเอง แต่อย่างไรก็ดีหากพิจารณาในเรื่องเรื่องสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิตเฉพาะแต่ภายในประเทศไทยแล้ว ประเทศไทยก็ได้มีการพัฒนาการในเรื่องนี้เรื่อยมา ซึ่งในบางเรื่องประเทศไทยก็ได้มีพัฒนาการให้เห็นอย่างชัดเจน เช่น ในเรื่องของโทษประหารชีวิตในพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ แต่ในบางเรื่องก็ยังคงไม่มีการพัฒนาให้เห็นได้ชัดเจนมากนัก เช่น แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ผู้เขียนจึงเห็นว่ามีความจำเป็นที่ต้องศึกษาถึงพัฒนาการเรื่องการใช้โทษประหารชีวิตในประเทศไทย เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบและเป็นแนวทางในการพัฒนาเกี่ยวกับการใช้โทษประหารชีวิตในประเทศไทย ดังนี้

4.2.1 ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้ยื่นเรื่องข้อเสนอนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตและหลักสิทธิมนุษยชน ที่ สม 00004/35¹⁰ ลงวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ.2558 ต่อนายกรัฐมนตรี โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นควรถึงเรื่องการศึกษาแนวทางของโทษประหารชีวิตว่าประเทศไทยควรมีแนวทางในเรื่องดังกล่าวอย่างไร และหากมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในประเทศไทยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการเตรียมความพร้อมหรือไม่อย่างไร และจัดทำข้อเสนอทางด้านนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติและคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยในข้อเสนอที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้เสนอต่อนายกรัฐมนตรีนั้นได้อ้างถึงเกี่ยวกับเรื่องที่ว่าโทษประหารชีวิตนั้นไม่ได้ทำให้การกระทำความผิดลดลงแต่กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าโทษประหารชีวิตนั้นไม่ได้มีประสิทธิภาพในการป้องปรามอาชญากรรมในการกระทำความผิดได้ ดังนั้นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะทางนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายและที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้เสนอนั้น แบ่งออกเป็น 4 ประการดังนี้

¹⁰ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, “ข้อเสนอนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตและหลักสิทธิมนุษยชน,” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2563, จาก <http://www.nhrc.or.th/getattachment/baca57d1-00b2-49fb-9b0b-0efc278f7582/หนังสือประธาน-กสม-กราบเรียน-นายกรัฐมนตรี-ที่-สม-00.aspx>.

1) คณะรัฐมนตรีควรพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาบางมาตราที่มีโทษประหารชีวิตบางฐานความผิดก่อน โดยเฉพาะฐานความผิดที่ผู้กระทำความผิดไม่ได้มุ่งประสงค์ต่อชีวิตของผู้เสียหายหรือไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตของบุคคลอื่น เช่น มาตรา 148 มาตรา 149 มาตรา 201 มาตรา 202 มาตรา 218 มาตรา 220 มาตรา 222 มาตรา 131 และ มาตรา 134 เป็นต้น

2) คณะรัฐมนตรีไม่ควรกำหนดให้มีโทษประหารชีวิตไว้ในกฎหมาย ในกรณีที่จะมีการตรากฎหมายขึ้นใหม่

3) คณะรัฐมนตรีควรพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่มีบทลงโทษกำหนดโทษประหารชีวิตไว้สถานเดียว เป็นโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตหรือโทษอื่นตามที่เห็นสมควร ในกรณีเห็นว่าความผิดฐานนั้นยังไม่สามารถยกเลิกโทษประหารชีวิตได้ เพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษได้กว้างขึ้น แทนการใช้โทษประหารชีวิตเพียงอย่างเดียว เช่น มาตรา 65 และ มาตรา 93 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เป็นต้น

4) คณะรัฐมนตรีควรแก้ไขกฎหมายยกเลิกโทษประหารชีวิตทุกฐานความผิดเมื่อสังคมมีความเข้าใจและความพร้อมในการยกเลิกโทษประหารชีวิตต่อไป เพื่อให้สอดคล้องกับสิทธิในการดำรงชีวิตซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

หลังจากที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เสนอนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตและหลักสิทธิมนุษยชนต่อให้คณะรัฐมนตรีแล้วนั้น ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบและมอบหมายให้กระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลักในการรับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไปพิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยความเห็นต่อข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการยกเลิกโทษประหารชีวิตและหลักสิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามที่กระทรวงยุติธรรมพิจารณาและเสนอต่อสำนักเลขาธิการรัฐมนตรี มีประเด็นที่น่าสนใจคือ กระทรวงยุติธรรมเห็นว่าโทษประหารชีวิตเป็นบทลงโทษที่อยู่คู่กับสังคมไทยมานาน การดำเนินการในเชิงนโยบายและการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับโทษประหารชีวิตเป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อน ซับซ้อน กระทบต่อหน่วยงานหลายฝ่าย และกระทบต่อความรู้สึกของสาธารณชน ทั้งนี้การดำเนินงานขององค์กรสิทธิและเสรีภาพที่ผ่านมาซึ่งไม่มีผลชัดเจนเพียงพอที่จะสนับสนุนหรือคัดค้านการคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิต แต่อย่างไรก็ดียังมีประเด็นที่กระทรวงยุติธรรมมีความเห็นสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเกี่ยวกับข้อเสนอแนะทางด้านกฎหมาย คือ การทบทวนบทบัญญัติของกฎหมายในปัจจุบันว่ามีฐานความผิดใดที่มีโทษประหารชีวิตเพียงอย่างเดียว และดำเนินการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ทางเลือกเพิ่มเติมนอกเหนือจากโทษประหารชีวิต แต่อย่างไรก็ดี การทบทวนฐานความผิดควรพิจารณายกเลิกโทษประหารชีวิตบางฐานความผิดก่อน โดยเฉพาะฐาน

ความผิดที่ผู้กระทำไม่ได้มุ่งประสงค์ต่อชีวิตผู้เสียหาย เช่น มาตรา 148 มาตรา 149 มาตรา 201 มาตรา 202 มาตรา 218 มาตรา 220 มาตรา 222 มาตรา 131 และ มาตรา 134 เป็นต้น¹¹

4.2.2 แผนสิทธิมนุษยชน ฉบับที่ 3 และ ฉบับที่ 4

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาในเรื่องของแผนสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยที่ได้จัดทำขึ้นโดย กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ โดยจะทำการศึกษาแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ 2 ฉบับ ได้แก่ แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2557-2561) ที่เพิ่งหมดวาระไปเมื่อปี พ.ศ 2561 และแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2562 - 2565) ที่นำมาใช้เป็นแนวทางดำเนินการด้าน สิทธิมนุษยชนแทนแผนสิทธิมนุษยชนฉบับเดิม โดยจะศึกษาถึงการผลักดันเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโทษประหาร ชีวิตว่าได้มีการดำเนินการหรือมีการพัฒนาตามแผนที่ได้วางไว้อย่างไรบ้าง และมีความสอดคล้องกับ ความก้าวหน้าของประชาคมโลกในด้านการยกเลิกโทษประหารชีวิตหรือไม่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2557-2561)

แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2557-2561) ที่ได้หมดวาระไปแล้วนั้น ได้มีการกล่าวถึงการใช้โทษประหารชีวิตในประเทศซึ่งอยู่ในส่วนของแผนสิทธิมนุษยชนด้าน กระบวนการยุติธรรม โดยเห็นว่าการยุติการประหารชีวิตมิได้เป็นการยกเลิกหรือสนับสนุน ให้คนกระทำความผิด ไม่รับโทษ แต่เห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่คุ้มค่า ไม่สมเหตุผล ผล เป็นการลงโทษ ที่โหดร้าย ลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อีกทั้งสภาพความเป็นจริงแล้วยังคงมีความเสี่ยง ที่จะประหารชีวิตผู้บริสุทธิ์จากการจับผิดตัวหรือตัดสิน ผิดพลาด เนื่องจากนักโทษประหารส่วนใหญ่ เป็นคนจนและด้อยโอกาสในการต่อสู้ให้ชนะคดี อีกทั้งการประหารชีวิตไม่ได้เป็นแนวทางที่ช่วยยับยั้ง การเกิดอาชญากรรมในสังคมหรือทำให้คนเกรงกลัวไม่กล้าที่จะกระทำความผิดได้จริง

ซึ่งแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 นี้ ได้มีการเสนอแนะให้มีการเปลี่ยนแปลง โทษประหารชีวิตให้เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต เพื่อสานต่อวัตถุประสงค์

¹¹ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, “สรุปสาระสำคัญของหนังสือสำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๓/๑๙๙๘๐ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ เรื่อง รายงานผลการ ดำเนินการตามข้อเสนอแนะนโยบายและการปรับปรุงกฎหมาย เกี่ยวกับโทษประหารชีวิต,” สืบค้น เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2563, จาก <http://www.nhrc.or.th/getattachment/d4031a89-b074-4748-a386-1bffb633b28c/9353.aspx>.

ในการยกระดับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนภายในประเทศให้สอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากล โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้¹²

1.1) เผยแพร่ให้ความรู้ด้านกฎหมายสิทธิมนุษยชนแก่บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและประชาชน โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิในการมีชีวิตซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน

1.2) พยายามดำเนินการเพื่อประกาศพักการประหารชีวิตในทางปฏิบัติอย่างเป็นทางการทันที และสนับสนุนมติพักการใช้โทษประหารชีวิตของที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ โดยมีเจตจำนงที่จะออกกฎหมายให้เปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตในท้ายที่สุด

1.3) เสนอแก้ไขกฎหมายเพื่อลดจำนวนความผิดทางอาญาที่มีบทลงโทษประหารชีวิต โดยเฉพาะอาชญากรรมที่ไม่ถือเป็นอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด ตามข้อบทที่ 6 วรรคสองของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เช่น ความผิดเกี่ยวกับการวางเพลิง การก่อการร้าย

1.4) ลงนามและให้สัตยาบันรับรองพิธีสารเลือกรับ ฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เรื่องมุ่งยกเลิกโทษประหารชีวิต

2) แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2562 - 2565)

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้จัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อเป็นกรอบทิศทางการดำเนินงานของประเทศสำหรับหน่วยงานถือปฏิบัติในการดำเนินการ เพื่อร่วมกันพัฒนาและยกระดับสิทธิมนุษยชนในภาพรวมของประเทศให้มีมาตรฐานทัดเทียมระดับสากล ซึ่งในการจัดทำได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลแนวคิดและมาตรฐานการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในบริบทภายในประเทศและบริบทระหว่างประเทศมาเป็นกรอบในการจัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ดังนี้¹³

¹² กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, “แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2557-2561),” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2563, จาก http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/rlpd_1/2556/thaigov_Plan3/4plan3.pdf, น. 37 – 38.

¹³ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, “แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2562-2565),” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2563, จาก http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/rlpd_16/plan4/plan4_-_final.pdf, น. 52.

1) บริบทภายในประเทศ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) การประกาศวาระแห่งชาติ สิทธิมนุษยชนร่วมขับเคลื่อน Thailand 4.0 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือนโยบายด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญและรัฐบาลให้ความสนใจ เช่น การค้ามนุษย์ การใช้แรงงานที่ผิดกฎหมาย รายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ซึ่งจัดทำโดย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมทั้งการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนและสถานการณ์ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย อาทิ ด้านประชากร ด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา เป็นต้น ตลอดจนประเด็นที่ยังไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุได้ตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฉบับที่ผ่านมา รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนเพื่อเพิ่มเติมให้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีความครบถ้วนสมบูรณ์

2) บริบทระหว่างประเทศ ได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน สนธิสัญญาหลัก ด้านสิทธิมนุษยชน กระบวนการรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (Universal Periodic Review : UPR) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals–SDGs) ประเด็นสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ อาทิ ประเด็นธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ประเด็นความหลากหลายทางเพศ และประเด็นนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น

โดยที่กล่าวมานี้มีเป้าหมายหลักคือการทำให้การละเมิดสิทธิมนุษยชนลดลง แต่อย่างไรก็ดี ในเรื่องของโทษประหารชีวิตนั้นมิได้มีการกล่าวถึงในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 เลย คงปรากฏให้เห็นแต่เพียงในร่างแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อร่วมกำหนดทิศทางแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 โดยหน่วยงานระดับนโยบาย) ซึ่งในร่างฉบับนี้ได้มีการกล่าวถึงโทษประหารชีวิตไว้ว่า กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยควรจะมีการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิด้านกระบวนการยุติธรรม เช่น การทบทวนการใช้โทษประหารชีวิตในฐานความผิดด้านยาเสพติด และการพิจารณาดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตในฐานความผิดต่าง ๆ โดยให้เหตุผลว่าโทษประหารชีวิตนั้นเป็นโทษที่ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งในร่างดังกล่าวนี้ได้ยกตัวอย่างสภาพปัญหาที่โทษล้นคุกเพราะนโยบายยาเสพติดของรัฐบาล โดยร้อยละ 70 ของนักโทษในเรือนจำเป็นนักโทษเด็ดขาดคดียาเสพติด และนักโทษในกลุ่มนี้จำนวนหลายร้อยคนอยู่ในความดูแลเพื่อรอโทษประหารชีวิต ซึ่งเป็นภาระกักขังประมาทของรัฐ เนื่องจากเรือนจำต้องดูแลเรื่องอาหาร ความเป็นอยู่ของนักโทษ

จนกว่าจะสิ้นสุดการลงโทษประหารชีวิต ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะรอผลฎีกาจนกว่าจะมีการประหารชีวิตจริง¹⁴

นอกจากนี้ยังมีสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 อีกประการหนึ่ง กล่าวคือ ในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ได้มีการกล่าวถึงการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 จากตัวชี้วัดด้านสิทธิมนุษยชน (Human Rights Indicator) ของสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) ปรากฏว่า ไม่ว่าจะเป็นการประเมินผลในมิติการวัดด้านโครงสร้าง (Structural Indicator) มิติการวัดด้านกระบวนการ (Process Indicator) หรือมิติการวัดด้านผลลัพธ์ (Out Indicator) มิได้มีการแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการเรื่องสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิตซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับชีวิตที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนควรได้รับ¹⁵

4.2.3 ความเปลี่ยนแปลงของโทษประหารชีวิตในพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ

การอภัยโทษ (pardon) เป็นการผ่อนปรนการลงโทษให้กับผู้ที่ได้รับโทษในลักษณะของการยกเว้นการลงโทษ การลดโทษ หรือเป็นการผ่อนโทษหนักให้เป็นเบาแล้วแต่กรณี การอภัยโทษนี้ถือเป็นหลักที่สืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์โดยพระมหากษัตริย์ทรงให้ความเมตตาแก่ผู้กระทำความผิดที่ถูกพิพากษาลงโทษ ซึ่งการพระราชทานอภัยโทษนี้เป็นพระราชอำนาจโดยเด็ดขาดของพระมหากษัตริย์ และพระราชอำนาจดังกล่าวนี้มีขอบเขตการใช้ที่กว้างขวาง กล่าวคือ พระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษของพระมหากษัตริย์สามารถจะทำก่อนหรือหลังมีคำพิพากษาของศาลก็ได้ อาจกล่าวได้ว่า การอภัยโทษในประเทศไทย หมายถึง พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ไทยที่ทรงพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานอภัยโทษปล่อยตัว ลดโทษ หรือเปลี่ยนโทษหนักเป็นเบาให้แก่ผู้กระทำความผิดในทางอาญา เพื่อให้บุคคลที่กระทำความผิดได้มีโอกาสที่

¹⁴ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, “ร่างแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อร่วมกำหนดทิศทางแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 โดยหน่วยงานระดับนโยบาย),” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2563, จาก http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/rlpd_16/plan/plan4edit.pdf.

¹⁵ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 13*, น. 44 - 46.

จะกลับเข้าคืนสู่สังคมได้เร็วขึ้นกว่ากำหนดโทษเดิมที่ได้รับ¹⁶

การพระราชทานอภัยโทษต้องดำเนินการตามกฎหมายหลายฉบับ ตลอดจนพระราชประเพณีนิยมในการพระราชทานอภัยโทษ พระราชดำริหรือพระประสงค์ของพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้อำนาจในการพระราชทานอภัยโทษได้มีกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยในปัจจุบันนี้ ถูกกำหนดไว้ในมาตรา 179 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีความว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ” และนอกจากนี้ยังมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีความเกี่ยวข้องกับ การพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งได้บัญญัติไว้ใน ภาค 7 ว่าด้วยอภัยโทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบา และลดโทษ โดยการอภัยโทษมิได้หมายความว่าความถึงเฉพาะแต่โทษทางอาญาหรือโทษคำพิพากษาของศาลเท่านั้น แต่หมายความรวมถึงโทษทุกประเภทที่ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษ เช่น โทษทางวินัย¹⁷

การอภัยโทษมีผลเพียงให้ผู้ที่ได้รับการอภัยโทษนั้นไม่ต้องรับโทษหรือได้รับโทษน้อยลง แต่สภาพของการเป็นผู้เคยต้องโทษจำคุกยังคงมีอยู่ต่อไป ผู้ได้รับการปล่อยตัวยังคงถูกจำกัดสิทธิอยู่ บางประการ เช่น การเข้ารับราชการ การประกอบวิชาชีพบางวิชาชีพ¹⁸

รูปแบบของการอภัยโทษอาจจำแนกได้ออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

1) การอภัยโทษเป็นรายบุคคล (Individual Pardon)

การอภัยโทษเป็นรายบุคคล หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการเฉพาะราย เป็นการอภัยโทษอย่างแท้จริงและเป็นไปตามหลักการทั่วไปซึ่งเป็นการพิจารณาจากตัวผู้ต้องโทษ เป็นรายบุคคล (Individualization) โดยการได้รับอภัยโทษในลักษณะนี้จะตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการอภัยโทษ กล่าวคือ ทำให้ผู้ต้องโทษมีความประพฤติที่ดีขึ้นและก็ได้แสดงให้เห็นถึงความเมตตา พระมหากษัตริย์ที่มีต่อผู้ต้องโทษรายนั้น ๆ ไปในขณะเดียวกันด้วย¹⁹ ซึ่งการอภัยโทษเป็นรายบุคคลนี้ได้ถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 259 ที่บัญญัติว่า “ผู้ต้อง

¹⁶ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “นิรโทษกรรม อภัยโทษ ล้างมลทิน ความร่วมมือระหว่างประเทศในกระบวนการยุติธรรม สัญชาติ องค์การระหว่างประเทศ,” กฎหมายไทย, เล่มที่ 54, สืบค้นเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2563, จาก

<https://www.krisdika.go.th/data/ebook/thailand/thailand54.pdf>, น .5 – 6.

¹⁷ สมบูรณ์ เตชะวงศ์, พระราชทานอภัยโทษ, (กรุงเทพฯ : อนิเมทกรุ๊ป, 2555), น. 11.

¹⁸ สุตรไพศาล, พระราชบัญญัติพระราชทานอภัยโทษ นิรโทษกรรม และล้างมลทินฯ, (กรุงเทพฯ : สุตรไพศาล), น. 49.

¹⁹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, พระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ, (กรุงเทพฯ : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), น. 4.

คำพิพากษาให้รับโทษอย่างไร ๑ หรือผู้ที่มีประโยชน์เกี่ยวข้อง เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ถ้าจะทูลเกล้าฯ ถวายเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์ขอรับพระราชทานอภัยโทษ จะยื่นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมก็ได้”

ในการยื่นเรื่องราวทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาพระราชทานอภัยโทษนั้น รัฐมนตรีจะถวายเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์พร้อมทั้งถวายความเห็นว่าจะพระราชทานอภัยโทษให้หรือไม่ เมื่อความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้วจะทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยว่ามีความสมควรพระราชทานอภัยโทษให้หรือไม่ประการใด หากมีการพระราชทานอภัยโทษให้แก่ผู้ต้องโทษ อาจจะเป็นกรณีที่เป็น การพระราชทานอภัยโทษให้ทั้งหมดแล้วปล่อยตัวไป หรือจะเป็นการพระราชทานอภัยโทษให้บางส่วนก็ได้ เช่น การลดโทษประหารชีวิตเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือลดโทษจำคุกจากกำหนดระยะเวลาเดิม ทำให้รับโทษได้น้อยลง จึงเป็นการเพิ่มโอกาสให้ผู้ต้องโทษกลับคืนสู่สังคมและกลับตนเป็นคนดี ซึ่งในการพระราชทานอภัยโทษนี้จะมีพระบรมราชโองการพระราชทานอภัยโทษลงมาเป็นการเฉพาะ และมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ²⁰

2) การอภัยโทษเป็นการทั่วไป (General Pardon)

การพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไป หมายถึง การพระราชทานอภัยโทษแก่นักโทษเด็ดขาดทุกคน ซึ่งอาจจะมีข้อยกเว้นความผิดลักษณะที่เห็นว่าเป็นภัยต่อสังคมอย่างร้ายแรง การพระราชทานอภัยโทษในลักษณะนี้ จะดำเนินการโดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษตามคำถวายคำแนะนำของรัฐมนตรี ตามที่ได้กำหนดไว้อยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 261 ทวิ ที่บัญญัติว่า

“ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นเป็นการสมควรจะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ขอให้พระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษก็ได้

การพระราชทานอภัยโทษตามวรรคหนึ่ง ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา”

แต่อย่างไรก็ดี การที่คณะรัฐมนตรีจะกราบบังคมทูลฯ ขอพระราชทานอภัยโทษให้เป็นการทั่วไปนั้น จะต้องเป็นกรณีมีเหตุสมควร เช่น เกี่ยวเนื่องกับพระราชประเพณีสำคัญ เช่น เนื่องในงานฉลองสิริราชสมบัติ เนื่องในโอกาสแรกนับแต่ขึ้นทรงราชย์สืบราชสันตติวงศ์ เป็นต้น หรือมีวาระสำคัญต่อเหตุการณ์บ้านเมืองหรือเหตุผลในทางราชทัณฑ์²¹

²⁰ ส่วนอภัยโทษ สำนักทัณฑ์ปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์, คู่มือการขอพระราชทานอภัยโทษ, พิมพ์ครั้งที่ 2, แก้ไขและเพิ่มเติม (นนทบุรี : ส่วน, 2552), น. 9.

²¹ เพิ่งอ้าง, น. 15.

ส่วนหลักเกณฑ์ที่นักโทษเด็ดขาดผู้ใดจะได้รับพระราชทานอภัยโทษเท่าใดอย่างไร จะกำหนดรายละเอียดไว้ในพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษที่ตราขึ้นในแต่ละครั้ง ซึ่งในนี้ จะขอกล่าวถึงหลักเกณฑ์ที่มีความเปลี่ยนแปลงไปของการพระราชทานอภัยโทษสำหรับนักโทษเด็ดขาดที่มีคำพิพากษาให้ประหารชีวิต ดังนี้

1) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษเนื่องในโอกาสแรกนับแต่ขึ้นทรงราชย์สืบราชสันตติวงศ์ พ.ศ. 2559

มาตรา 12 “นักโทษเด็ดขาดดังต่อไปนี้ไม่อยู่ในข่ายได้รับพระราชทานอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกานี้

(1) ผู้ต้องโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเกินแปดปี จำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต ภายหลังจากวันที่พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2559 ใช้บังคับในความผิดฐานผลิต นำเข้า หรือส่งออก หรือผลิต นำเข้า หรือส่งออกเพื่อจำหน่าย หรือจำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ กฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

(2) ผู้ซึ่งถูกศาลพิพากษาให้เพิ่มโทษฐานกระทำความผิดอีกตามมาตรา 92 หรือมาตรา 93 แห่งประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น และมีโทษชั้นเยี่ยม

(3) นักโทษเด็ดขาดชั้นกลาง ชั้นเลว หรือชั้นเลวมาก”

มาตรา 14 “นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษในความผิดตามมาตรา 276 วรรคสาม มาตรา 277 มาตรา 277 ทวิ มาตรา 277 ตริ มาตรา 280 มาตรา 285 และมาตรา 343 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ไม่อยู่ในข่ายได้รับพระราชทานอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกานี้”

2) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2562

มาตรา 13 “ภายใต้บังคับมาตรา 15 นักโทษเด็ดขาดดังต่อไปนี้ไม่อยู่ในข่ายได้รับพระราชทานอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกานี้

(1) นักโทษเด็ดขาดที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตที่เคยได้รับพระราชทานอภัยโทษแล้ว

(2) ผู้ต้องโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเกินแปดปี หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต ภายหลังจากวันที่พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษเนื่องในโอกาสแรกนับแต่ขึ้นทรงราชย์สืบราชสันตติวงศ์ พ.ศ.2559 ใช้บังคับ ในความผิดฐานผลิต นำเข้า หรือส่งออก หรือผลิต นำเข้า หรือส่งออกเพื่อจำหน่าย หรือจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ตามกฎหมาย

ว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ กฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

(3) ผู้กระทำความผิดซ้ำ และมีใช้นักโทษเด็ดขาดชั้นเยี่ยม

(4) นักโทษเด็ดขาดชั้นเลวหรือชั้นเลวมาก

(5) นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษในความผิดตามมาตรา 276 วรรคสาม มาตรา 277 มาตรา 277 ทวิ มาตรา 277 ตริ มาตรา 280 มาตรา 285 และมาตรา 343 แห่งประมวลกฎหมายอาญา”

3) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2563

มาตรา 13 “ภายใต้บังคับมาตรา 15 นักโทษเด็ดขาดดังต่อไปนี้ไม่อยู่ในข่ายได้รับพระราชทานอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกานี้

(1) นักโทษเด็ดขาดซึ่งมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตที่เคยได้รับพระราชทานอภัยโทษแล้ว

(2) ผู้ต้องโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเกินแปดปี หรือจำคุกตลอดชีวิต ภายหลังจากวันที่พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2562 ใช้บังคับในความผิดฐานผลิต นำเข้า หรือส่งออก หรือผลิต นำเข้า หรือส่งออกเพื่อจำหน่าย หรือจำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่ายตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ กฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

(3) ผู้กระทำความผิดซ้ำและมีใช้นักโทษเด็ดขาดชั้นเยี่ยม

(4) นักโทษเด็ดขาดชั้นต้องปรับปรุงหรือชั้นต้องปรับปรุงมาก

(5) นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษในความผิดตามมาตรา 276 วรรคสองหรือวรรคสาม มาตรา 277 มาตรา 277 ทวิ มาตรา 277 ตริ มาตรา 280 มาตรา 285 มาตรา 289 และมาตรา 343 แห่งประมวลกฎหมายอาญา”

จากที่ได้แสดงให้เห็นถึงตัวบทมาตราในพระราชกฤษฎีกาทั้งสามฉบับดังกล่าว ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเปลี่ยนแปลงในเรื่องนโยบายเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต โดยจะเห็นได้ว่า นับตั้งแต่ปี 2562 เป็นต้นมานั้น เริ่มได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต กล่าวคือ ในมาตรา 13 ของพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2562 ได้มีการเพิ่มเงื่อนไขของนักโทษเด็ดขาดที่จะไม่อยู่ในข่ายการได้รับพระราชทานอภัยโทษไว้ในอนุมาตรา 1 ที่ว่า “นักโทษเด็ดขาดซึ่งมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตที่เคยได้รับพระราชทานอภัยโทษแล้ว” และในปีต่อมาก็ได้มีพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2563 ในมาตรา 13 (1) ก็ยังคงหลักการและเงื่อนไขของนักโทษเด็ดขาดที่จะไม่อยู่ในข่ายการได้รับพระราชทานอภัยโทษไว้เหมือนกับพระราชกฤษฎีกา

พระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2562 ซึ่งในเงื่อนไขตามมาตรา 13 (1) นี้ หากพิจารณาจากพระราชกฤษฎีกาในปีก่อนหน้าที่จะมีพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2562 แล้ว จะพบว่าไม่เคยปรากฏหลักการหรือเงื่อนไขดังกล่าวในทางนโยบายที่เกี่ยวกับผู้ต้องโทษประหารชีวิตเช่นนี้มาก่อน และในพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นฉบับล่าสุด ก็ได้มีการบัญญัติถึงมาตรา 13 (1) ไว้เช่นกัน

เงื่อนไขตามมาตรา 13 (1) นี้สามารถอธิบายได้ว่า นักโทษที่ได้กระทำความผิดและศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตแล้ว หากนักโทษคนดังกล่าวเคยได้รับพระราชทานอภัยโทษมาแล้วครั้งหนึ่ง ก็จะไม่สามารถได้รับการพระราชทานอภัยโทษได้อีกเป็นครั้งที่สอง กล่าวคือ หากนักโทษที่ถูกศาลพิพากษาให้ประหารชีวิตและต่อมาได้รับการพระราชทานอภัยโทษโดยการลดโทษ โทษที่นักโทษผู้นั้นจะได้รับจากเดิมที่เป็นโทษประหารชีวิตจะกลายเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตตามมาตรา 15 แห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2563²² เมื่อนักโทษผู้นั้นได้รับการอภัยโทษโดยการลดโทษเหลือโทษจำคุกตลอดชีวิตแล้วหนึ่งครั้ง ก็จะไม่สามารถได้รับการอภัยโทษโดยการลดโทษลงให้น้อยกว่าการจำคุกตลอดชีวิตได้อีกตามมาตรา 13 (1)

นับได้ว่าเป็นการพัฒนาในทางด้านนโยบายของประเทศไทยที่มีต่อการยกเลิกโทษประหารชีวิตและได้มีการใช้มาตรการอื่นที่มีความรุนแรงเกือบจะเทียบเท่ากับการใช้โทษประหารชีวิตเข้ามาทดแทน โดยที่ไม่เป็นการละเมิดสิทธิในชีวิตซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ยังทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษอย่างเหมาะสมกับการกระทำความผิด และจะไม่เกิดกรณีที่ผู้ต้องโทษเด็ดขาดให้ประหารชีวิตได้รับโทษเพียงไม่กี่ปีก็สามารถออกมาใช้ชีวิตได้ตามปกติ เช่น กรณีของนายแพทย์ วิสุทธิ์ บุญเกษมสันติ ที่ถูกฟ้องในคดีอาญาตามคำพิพากษาฎีกาที่ 2236 - 2237/2550 เกี่ยวกับความผิดฐานปลอมเอกสาร ใช้หรืออ้างเอกสารปลอม ฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขัง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 264 วรรคแรก มาตรา 268 มาตรา 289 (4) และมาตรา 310 วรรคแรก ซึ่งศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต โดยต่อมาทั้งศาลอุทธรณ์และศาลฎีกามีคำพิพากษายืนตามศาลชั้นต้นให้ลงโทษประหารชีวิต แต่ในระหว่างที่นายแพทย์ วิสุทธิ์ บุญเกษมสันติ รับโทษจำคุกอยู่ในเรือนจำนั้น ได้มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษหลายฉบับ ได้แก่

²² พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2563 มาตรา 15

“นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิต ให้ได้รับพระราชทานอภัยโทษลดโทษ ลงเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต”

1. พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ซึ่งประกาศใช้ในวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2550
2. พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีบรมราชาภิเษกปีที่ 60 ซึ่งประกาศใช้ในวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ได้รับการลดโทษจาก
3. พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ ซึ่งประกาศใช้ในวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2554
4. พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา 12 สิงหาคม 2555 ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ 28 กรกฎาคม 2555 ของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร ซึ่งประกาศใช้ในวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2555

ด้วยเหตุที่มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษที่ยังคงใช้หลักเกณฑ์เดิมในการพระราชทานอภัยโทษให้แก่นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิตถึง 4 ฉบับ ในระหว่างที่นายแพทย์ วิสุทธิ์ บุญเกษมสันติ ถูกจำคุกอยู่นั้น ส่งผลให้ นายแพทย์ วิสุทธิ์ บุญเกษมสันติ จากเดิมที่ต้องโทษประหารชีวิตตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดแล้วนั้น ได้รับการพระราชทานอภัยโทษโดยการลดโทษเรื่อยมา จากโทษประหารชีวิตเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต และจากโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุก 50 ปี และได้รับการลดวันต้องโทษจากการพระราชทานอภัยโทษเรื่อยมา จนในที่สุดนายแพทย์ วิสุทธิ์ บุญเกษมสันติ ได้รับการอนุมัติจากกรมราชทัณฑ์ให้พักการลงโทษและถูกปล่อยตัวในวันที่ 4 สิงหาคม 2557 โดยถูกจำคุกเป็นระยะเวลาทั้งหมดเพียง 10 ปี 9 เดือน

กรณีมีปัญหาที่น่าพิจารณาต่อไปว่าหากผู้ที่ได้กระทำความผิดในความผิดฐานใดฐานหนึ่งที่มีโทษประหารชีวิต และศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตผู้กระทำความผิดนั้น ต่อมาผู้กระทำความผิดได้รับการพระราชทานอภัยโทษครั้งแรกโดยลดโทษจากโทษประหารชีวิตเหลือเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตตามมาตรา 15 แห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2563 และเมื่อผู้กระทำความผิดได้รับการพระราชทานอภัยโทษไปแล้วครั้งหนึ่งย่อมจะไม่ได้การรับพระราชทานอภัยโทษอีกเป็นครั้งที่สองตามมาตรา 13 (1) แห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2563 ดังที่ได้อ้างไปแล้วนั้น ผู้กระทำความผิดหรือนักโทษเด็ดขาดที่ยังคงเหลือโทษจำคุกตลอดชีวิตอยู่เนี่ยังจะอยู่ในข่ายการได้รับประโยชน์จากการลดวันต้องโทษหรือการพักโทษจากกรมราชทัณฑ์หรือไม่ ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

แต่อย่างไรก็ดีเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 ได้มีการออกพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษในโอกาสวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร วันชาติ และวันพ่อแห่งชาติ พ.ศ. 2563

ซึ่งยังคงไว้ในหลักการของมาตรา 13 (1) ตามพระราชกฤษฎีกาทั้งสองฉบับก่อนหน้า อันได้แก่พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2562 และพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.2563 แต่ต่อมาได้มีการออกพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษในโอกาสวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร วันชาติ และวันพ่อแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563 โดยให้มีผลบังคับให้ในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2563 ซึ่งมีสาระสำคัญอยู่ที่มาตรา 3 ที่ได้บัญญัติไว้ว่า “ให้ยกเลิก (1) ของมาตรา 13 แห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ ในโอกาสวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร วันชาติ และวันพ่อแห่งชาติ พ.ศ. 2563” โดยได้มีการให้เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ว่า เพื่อเป็นการให้โอกาสนักโทษเด็ดขาดซึ่งมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตที่เคยได้รับพระราชทานอภัยโทษแล้วกลับประพฤติดันเป็นพลเมืองดี อันจะเป็นคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติสืบไป ซึ่งผู้เขียนจะขออธิบายและขอให้ความเห็นไว้ในหัวข้อที่ 4.3.1

4.2.4 การให้ประโยชน์ตอบแทนความประพฤติของผู้ต้องขังในกรณีพักการลงโทษ และการลดวันต้องโทษ

การให้ประโยชน์ตอบแทนความประพฤติที่ดีของผู้ต้องขัง มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อส่งเสริมให้ผู้ต้องขังเอาใจใส่ในการศึกษา การอบรมแก้ไขความประพฤติ การพัฒนาดตนเอง และการให้ความร่วมมือเจ้าหน้าที่ในการรักษาระเบียบวินัย ซึ่งถือเป็นหลักที่สอดคล้องกับข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขัง ฉบับใหม่ (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners 2015) หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ข้อกำหนดแมนเดลลา (the Mandela Rules) ข้อที่ 95 ในส่วนของประโยชน์ตอบแทน²³ ที่ได้นำมาใช้แทนฉบับก่อนหน้านี

²³ United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners Rule 95

“Systems of privileges appropriate for the different classes of prisoners and the different

methods of treatment shall be established at every prison, in order to encourage good conduct, develop a

sense of responsibility and secure the interest and cooperation of prisoners in their treatment.”

ในปี 1995²⁴ ในที่นี้จะขอกล่าวถึงประโยชน์ตอบแทนในส่วนของมาตรการพักการลงโทษและมาตรการลดวันต้องโทษเท่านั้น

1) การพักการลงโทษ (parole) มาจากภาษาฝรั่งเศส หมายความว่าถึงคำมั่นสัญญาของผู้กระทำความผิดให้ไว้ว่าจะไม่กระทำความผิดเมื่อออกไปจากเรือนจำ²⁵

การพักการลงโทษในประเทศไทยนั้น เป็นส่วนหนึ่งแห่งมาตรการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง โดยเป็นการตอบแทนความประพฤติดีของนักโทษ เป็นวิธีจูงใจผู้ต้องขังให้แข่งขันกันทำความดี และไม่ประพฤตินในทางที่มีแต่จะก่อให้เกิดปัญหา เนื่องจากว่า นักโทษเด็ดขาดคนใดแสดงให้เห็นว่า มีความประพฤติดี มีความอดุสาหะ ความก้าวหน้าในการศึกษา และทำการงานเกิดผลดี หรือทำความชอบแก่ทางราชการเป็นพิเศษ อาจได้รับประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งหนึ่งในประโยชน์ที่นักโทษได้รับคือการพักการลงโทษของกำหนดโทษเดิมที่ได้รับ ถือเป็นความช่วยเหลือให้นักโทษให้นักโทษได้กลับคืนสู่สังคมก่อนกำหนด อาจกล่าวได้ว่า การพักการลงโทษเป็นการปล่อยผู้ต้องขังออกจากเรือนจำก่อนครบกำหนดโทษจำคุกที่ได้รับ โดยมีเงื่อนไขที่ผู้ต้องขังจะต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด หากมีการปฏิบัติผิดเงื่อนไขหรือการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข ก็จะถูกควบคุมตัวกลับมารับโทษตามเดิม การพักการลงโทษจึงเท่ากับเป็นการช่วยผู้ต้องขังให้มีโอกาสกลับคืนสู่ฐานะของบุคคลธรรมดาและใช้ชีวิตอย่างปกติได้เร็วขึ้นนั่นเอง²⁶

2) การลดวันต้องโทษจำคุก (Remission of Sentence)

การลดวันต้องโทษจำคุก หมายถึง การลดวันต้องโทษจำคุกให้แก่ นักโทษเด็ดขาดที่ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีเพื่อให้นักโทษเด็ดขาดได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำก่อนครบกำหนดโทษ โดยการได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกมากหรือน้อยนั้น จะแตกต่างกันไปตามระดับความประพฤติ เมื่อนักโทษผู้ใดได้รับการปล่อยตัวแล้วจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติตามที่ทางราชการกำหนดจนกว่าจะครบกำหนดระยะเวลาโทษที่ได้รับตามคำพิพากษา อย่างไรก็ตามการที่นักโทษไปรับการปล่อยตัว นักโทษยังคงมีสถานะเป็นผู้ต้องขังอยู่จนกว่าจะครบกำหนดระยะเวลาต้องโทษตามคำพิพากษา หากในระหว่างระยะเวลาที่ได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำเพื่อการคุมประพฤติ

²⁴ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกับข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ (Standard minimum rules for the treatment of prisoners and related recommendations 1995).

²⁵ นवलจันทร์ ทศนชัยกุล, การคุมประพฤติและการพักโทษ, (กรุงเทพฯ : นิติบรรณการ, 2532), น. 373.

²⁶ ประเสริฐ เมฆมณี, หลักทัณฑ์วิทยา, (กรุงเทพฯ : บพิตรการพิมพ์, 2523), น. 525 – 526.

นักโทษได้มีการฝ่าฝืนเงื่อนไข ทางราชการสามารถติดตามเพื่อนำตัวนักโทษคนดังกล่าวกลับมาคุมขังในเรือนจำได้เช่นเดิม²⁷

เมื่อได้ทราบถึงความหมายของการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษแล้ว ต่อไปผู้เขียนจะขอกล่าวถึงปัญหาที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อก่อนหน้านี้ที่ว่า หากผู้ที่ได้กระทำความผิดในความผิดฐานใดฐานหนึ่งที่มีโทษประหารชีวิต และศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตผู้กระทำความผิดนั้น ต่อมาผู้กระทำความผิดได้รับการพระราชทานอภัยโทษครั้งแรกโดยลดโทษจากโทษประหารชีวิตเหลือเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตตามมาตรา 15 แห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2563 และเมื่อผู้กระทำความผิดได้รับการพระราชทานอภัยโทษไปแล้วครั้งหนึ่ง ย่อมจะไม่ได้การรับพระราชทานอภัยโทษอีกเป็นครั้งที่สองตามมาตรา 13 (1) แห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2563 ผู้กระทำความผิดที่ยังคงเหลือโทษจำคุกตลอดชีวิตอยู่นี้ ยังจะอยู่ในข่ายการได้รับประโยชน์จากการลดวันต้องโทษหรือการพักโทษจากกรมราชทัณฑ์หรือไม่ ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษที่ต้องนำมาพิจารณาดังนี้

1) พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560

มาตรา 52 (5) และ (7) “นักโทษเด็ดขาดคนใดแสดงให้เห็นว่ามีความประพฤติดี มีความอดสาหัส ความก้าวหน้าในการศึกษา และทำกรางานเกิดผลดี หรือทำความชอบแก่ทางราชการเป็นพิเศษ อาจได้รับประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(5) ลดวันต้องโทษจำคุกให้เดือนละไม่เกินห้าวัน แต่การลดวันต้องโทษจำคุกจะพึงกระทำได้ต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นแล้วแต่อย่างไรจะมากกว่า หรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยลดวันต้องโทษจำคุก

(7) พักการลงโทษเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือนหรือหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นแล้วแต่อย่างไรจะมากกว่า หรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา และกำหนดระยะเวลาที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขให้กำหนดเท่ากับกำหนดโทษที่ยังเหลืออยู่ ทั้งนี้ ในการคำนวณระยะเวลาการพักการลงโทษ ถ้ามีวันลดวันต้องโทษจำคุกตาม (๖)ให้นำมารวมกับ

²⁷ ดาริน ทุนเรียนงาม, “การลดวันต้องโทษจำคุก : ศึกษาเปรียบเทียบในระบบกฎหมายไทย กับฝรั่งเศส,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2556), น. 25.

ระยะเวลาในการพักการลงโทษด้วยโดยในการพักการลงโทษ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยการพักการลงโทษ”

2) กฎกระทรวง กำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาดและเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือการพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2562 ที่ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2563

ข้อ 26 “นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือนหรือหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นแล้วแต่อย่างไรจะมากกว่าหรือน้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา อาจได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกตามชั้นและตามจำนวนวัน ดังต่อไปนี้

- (1) ชั้นเยี่ยม เดือนละห้าวัน
- (2) ชั้นดีมาก เดือนละสี่วัน
- (3) ชั้นดี เดือนละสามวัน

นักโทษเด็ดขาดซึ่งกระทำผิดวินัยจะไม่ได้รับประโยชน์จากการสะสมวันลดวันต้องโทษจำคุกตามชั้นเฉพาะเดือนที่กระทำผิดวินัย”

ข้อ 40 “นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นแล้วแต่อย่างไรจะมากกว่าหรือน้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา อาจได้รับการพักการลงโทษ”

หากพิจารณาตามบทบัญญัติในข้างต้นที่ได้กล่าวไปนั้น ผู้กระทำความผิดที่ถูกศาลพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตที่ไปแล้วครั้งหนึ่งย่อมจะไม่ได้การรับพระราชทานอภัยโทษอีกเป็นครั้งที่สองตามมาตรา 13 (1) แห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2563 ทำให้ผู้นั้นยังต้องคงรับโทษจำคุกตลอดชีวิตและไม่สามารถได้รับการอภัยโทษอีก แต่อย่างไรก็ดีการไม่ได้รับการอภัยโทษที่กล่าวมานี้ คงเป็นเพียงการไม่ได้รับการพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไปเท่านั้น แต่การอภัยโทษเป็นการเฉพาะรายยังคงสามารถขอพระราชทานอภัยโทษได้อยู่ กล่าวคือ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้เปิดโอกาสในการขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะรายกรณีที่มีโทษประหารชีวิตได้ไม่จำกัดครั้ง เพียงแต่หากถูกยกไปแล้วหนหนึ่งจะห้ามมิให้ยื่นขอพระราชทานอภัยโทษใหม่ภายในสองปีตามมาตรา 264 เท่านั้น ดังนั้น เมื่อนักโทษเด็ดขาดที่ถูกพิพากษาให้ประหารชีวิตได้รับการพระราชทานอภัยโทษไปแล้วครั้งหนึ่งและยังคงเหลือโทษจำคุกตลอดชีวิตอยู่นี้ ก็ยังอาจจะอยู่ในข่ายการได้รับประโยชน์จากการลดวันต้องโทษหรือการพักโทษจากกรมราชทัณฑ์ หากนักโทษเด็ดขาดนั้นได้รับการพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะรายลดโทษจำคุก

จากการจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุก 50 ปี เนื่องจากการได้รับประโยชน์จากการลดวันต้องโทษหรือการพักโทษนั้นจะรับได้ก็ต่อเมื่อกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดระยะเวลา ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 และกฎกระทรวงกำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาดและเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือการพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2562 ที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นนโยบายทางอาญาในการพระราชทานอภัยโทษ ตามมาตรา 13 (1) แห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2563 คงไม่สามารถบังคับเป็นการทั่วไปได้ ย่อมเท่ากับว่าอาจเกิดกรณีที่ผู้ที่ถูกศาลพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตมีโอกาสที่จะไม่ต้องรับโทษประหารชีวิตและได้ออกจากเรือนจำเร็วกว่ากำหนดดังเช่นเดิมที่เคยเป็นมา

4.3 ข้อวิเคราะห์โทษประหารชีวิตในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในส่วนน้อยที่ยังคงมีได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต อีกทั้งยังมีฐานความผิดที่มีโทษประหารชีวิตมากถึง 62 ฐานความผิด ดังที่ผู้เขียนได้แยกประเภทฐานความผิดที่มีโทษประหารชีวิตไว้แล้วในหัวข้อ 4.1.2 นั้น ซึ่งฐานความผิดบางฐานก็ไม่สมควรมีโทษถึงขั้นประหารชีวิตตามหลักทฤษฎีการลงโทษที่เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิด (Individualization) และหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ (Principle of proportionality) เนื่องจาก การกระทำความผิดบางฐานความผิดมิได้มีความเสียหายถึงชีวิต เช่น กรณีความผิดฐานลักพาตัวผู้อื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งค่าไถ่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 313 และมาตรา 314 หรือกรณีความผิดตามกฎหมายอาญาทหาร เช่น กรณีความผิดฐานทหารที่กระทำการเกลี้ยกล่อมให้ผู้อื่นกลายเป็นพวกของศัตรู ตามมาตรา 16 ดังนี้จะเห็นได้ว่าเมื่อนำความเสียหายที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นได้มาเทียบกับโทษประหารชีวิตที่ผู้กระทำความผิดได้รับ ย่อมไม่มีความได้สัดส่วนกัน อีกทั้งความผิดบางกรณี ผู้กระทำความผิดมิได้มีเจตนาก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น เพียงแต่ผู้นั้นขาดความระมัดระวังตามสมควร เช่น กรณีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 220 กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดนั้นเพียงแค่มิเจตนากระทำให้เกิดเพลิงไหม้ต่อทรัพย์สินของตนเองเท่านั้น แต่ทว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นไปเกิดแก่ทรัพย์สินตามที่ระบุไว้ในมาตรา 218 โดยบุคคลนั้นมีเจตนา และแม้จะไม่มี ความเสียหายถึงขั้นชีวิตเกิดขึ้น ผู้นั้นก็ถูกระวางโทษประหารชีวิตไปแล้วโดยกฎหมาย จึงเป็นการลงโทษที่ไม่มีความเหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดเลย เพราะผู้นั้นมิได้มีเจตนาร้ายเพียงแต่ขาดความระมัดระวัง และผู้นั้นมิได้มีนิสัยเป็นอาชญากรโดยลักษณะนิสัยที่จะก่อให้เกิดอาชญากรรมได้ จึงเห็นว่าการลงโทษถึงขั้นประหารชีวิตเป็นการลงโทษที่เกินสมควรและไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องลงโทษถึงขั้นประหารชีวิต

ในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีการประหารชีวิตนักโทษเพียงคนเดียว นั่นคือการประหารชีวิตผู้กระทำความผิดฐานชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตามประมวล

กฎหมายอาญา มาตรา 339 วรรคท้าย ในวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ.2561 โดยวิธีการการฉีดยา ซึ่งเป็น การประหารชีวิตในรอบ 9 ปี นับจากการประหารชีวิตครั้งก่อนในวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ.2552 ที่ได้ลงโทษโดยการประหารชีวิตโดยการฉีดยากับนักโทษคดีค้ายาเสพติดจำนวน 2 ราย หากพิจารณา ตามสถิติของกรมราชทัณฑ์ ณ เดือนเมษายน พ.ศ.2563²⁸ ซึ่งมีนักโทษที่ต้องโทษประหารชีวิตจำนวน ทั้งสิ้น 337 คน โดยนักโทษเด็ดขาดมีจำนวน 89 คน และเกินกว่าครึ่งเป็นนักโทษคดียาเสพติดซึ่งเป็น ความผิดที่ไม่ร้ายแรงถึงขั้นเป็นความผิดที่มีลักษณะอุกฉกรรจ์ที่สุด หากเทียบเป็นอัตราส่วนของผู้ที่ ถูกลงโทษประหารชีวิตจริงกับผู้ที่ถูกพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตแต่ไม่ได้ถูกดำเนินการประหาร ชีวิตจริง โดยอ้างอิงจากสถิตินักโทษของกรมราชทัณฑ์ที่เพิ่งกล่าวมานั้น จะอยู่ที่อัตราส่วน 1 : 337 และหากเทียบกับอัตรานักโทษเด็ดขาดจะอยู่ที่ 1 : 89 อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ ที่นักโทษจะถูกประหารชีวิตจริง ซึ่งมีความเป็นไปได้น้อยมากที่ผู้นั้นจะถูกประหารชีวิต โดยนักโทษ ที่ถูกพิพากษาให้ประหารชีวิตส่วนใหญ่แล้ว จะได้รับการลดวันต้องโทษหรือลดโทษจากการได้รับการ อภัยโทษ หรือได้รับการพักการลงโทษแล้วแต่กรณี ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดเหล่านี้ถูกจองจำ ในเรือนจำเพียงไม่กี่ปีก็พ้นโทษ ซึ่งเรื่องราวดังกล่าวนี้มีใช่เรื่องราวที่เกิดขึ้นได้ยากนัก แต่กลับมีให้เห็น เป็นเป็นระยะ ๆ อยู่ตลอด เช่น กรณีของ นายแพทย์ วิสุทธิ์ บุญเกษมสันติ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2236 - 2237/2550 ศาลได้มีคำพิพากษาว่า “การกระทำของจำเลยเป็นการกระทำความผิดฐาน หน่วงเหนี่ยวกักขังทำให้ผู้ตายปราศจากเสรีภาพในร่างกายและฐานฆ่าผู้ตายโดยไตร่ตรองไว้ก่อน” โดยศาลฎีกาได้พิพากษาขึ้นตามศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ที่ให้ลงโทษประหารชีวิตสถานเดียว แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่าระหว่างที่นายแพทย์ วิสุทธิ์ บุญเกษมสันติ รับโทษอยู่ในเรือนจำนั้น ได้รับการ พระราชทานอภัยโทษโดยการลดโทษครั้งแรก เมื่อปี 2550 จากโทษประหารชีวิตเหลือเป็นโทษจำคุก ตลอดชีวิต และหลังจากนั้นก็ได้รับการพระราชทานอภัยโทษอีกหลายครั้ง จนในที่สุดกรมราชทัณฑ์ ได้อนุมัติให้ นายแพทย์วิสุทธิ์ บุญเกษมสันติ ได้รับการพักการลงโทษ ในวันที่ 4 สิงหาคม 2557 โดยถูกจำคุกเป็นระยะเวลาทั้งหมด 10 ปี 9 เดือน หรือในกรณีของ พ.ต.เฉลิมชัย มัจฉากล่ำ หรือผู้พันตั้ง ที่ต้องโทษคดีสังหาร นายปรีณะ ลีพัฒนพันธ์ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดยโสธร ศาลฎีกา ตัดสินให้มีโทษประหารชีวิตไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5953/2549 แต่ต่อมาระหว่างที่ถูกจำคุกได้รับการ พระราชทานอภัยโทษถึง 4 ครั้ง จนกระทั่งได้รับการพักการลงโทษตามเงื่อนไขเนื่องจากรับโทษ มาแล้ว 2 ใน 3 เป็นผลให้ พ.ต.เฉลิมชัย มัจฉากล่ำ รับโทษจำคุกทั้งหมดเพียง 14 ปีเท่านั้น²⁹

²⁸ กรมราชทัณฑ์, “รายงานสถิตินักโทษประหารชีวิตกรมราชทัณฑ์,” สืบค้นเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2563, จาก <http://www.correct.go.th/executed/index.php>.

²⁹ ปกป้อง ศรีสนิท, “จำคุกตลอดชีวิต ติดคุกจริงกี่ปี?,” สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2563, จาก <https://www.the101.world/blind-spot-of-thai-penitentiary-system/>.

จะเห็นได้ว่าการที่มีโทษประหารชีวิตแต่นักโทษที่ถูกต้องโทษประหารชีวิตมิได้ถูกประหารชีวิต ทำให้ผู้ที่กระทำผิดมิได้เกิดความกลัวแม้จะถูกต้องโทษประหารชีวิตเนื่องจากติดคุกเพียงไม่กี่ปีก็พ้นโทษและสามารถกลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติ อาจกล่าวได้ว่าการประหารชีวิตในประเทศไทยมิได้มีผลเป็นการยับยั้งป้องปรามอาชญากรรมตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่หรือยับยั้ง (Deterrence) เลย

ทั้งนี้ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) โดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2539 และมีผลใช้บังคับกับไทยเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2540 จนถึงตอนนี้ก็เป็นเวลากว่า 23 ปีแล้วที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีของกติกาดังกล่าวแต่ประเทศไทยก็มิได้แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการยกเลิกโทษประหารชีวิตที่เป็นการเคารพสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและการปฏิบัติตามพันธกรณีของกติกาดังกล่าว แต่กลับยังมีการประหารชีวิตขึ้นให้เห็นอยู่ อีกทั้งความผิดต่าง ๆ ในกฎหมายไทยที่กำหนดโทษถึงขั้นประหารชีวิตก็มิได้มีความสอดคล้องกับหลักการสากลที่อนุโลมให้สามารถมีการประหารชีวิตได้ในกรณีความผิดที่อุกฉกรรจ์ที่สุดเท่านั้น กล่าวคือ การกระทำผิดที่มีเจตนาในการทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต ตามที่องค์กรสหประชาชาติได้ให้คำแนะนำไว้ และนอกจากนี้การที่ประเทศไทยมิได้เข้าลงนามใน พิธีสารเลือกรับของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ฉบับที่ 2 เพื่อการกำจัดการประหารชีวิต (Second Optional Protocol to the ICCPR, aiming at the abolition of death penalty) ที่มีความประสงค์ให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างจริงจัง จึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงจุดยืนที่ไม่แนชัดที่เกี่ยวกับโทษประหารชีวิต และจากความเห็นต่อข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของกระทรวงยุติธรรมที่มีหน้าที่เกี่ยวกับความยุติธรรม ก็ยังมิได้เห็นด้วยกับการยกเลิกการประหารชีวิตเท่าไรนัก

4.3.1 กรณีที่ประเทศไทยยังคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิต

หากประเทศไทยยังคงมีและใช้โทษประหารชีวิตอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้และไม่มีที่ท่าว่าจะดำเนินการอย่างไร ๆ เพื่อยกเลิกโทษประหารชีวิตเพื่อให้เป็นไปตามข้อเรียกร้องทางสิทธิมนุษยชนตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ที่ประเทศไทยเป็นภาคีแล้วนั้น อย่างน้อยที่สุดประเทศไทยจะต้องมีการยอมรับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) อันเป็นรากฐานของสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์

โดยประเทศไทยอาจกำหนดให้มีโทษทางอาญาที่ร้ายแรงที่สุดโดยการประหารชีวิตอยู่ได้เช่นเดิม แต่จะต้องมีกลไกทางกฎหมายที่ทำให้ผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ประหารชีวิตมิได้ถูกบังคับให้ประหารชีวิตและที่สำคัญที่สุดคือจะต้องเป็นที่แน่ใจได้ว่ามิได้มีการปล่อยให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษน้อยกว่าความผิดที่ผู้นั้นได้กระทำความผิด ไม่ว่าจะจากการที่ผู้กระทำความผิดได้รับการพระราชทาน

อภัยโทษ การลดวันต้องโทษหรือการพักการลงโทษก็ตาม กล่าวคือ การมีโทษประหารชีวิตบัญญัติในกฎหมายนั้น จะต้องเป็นไปเพื่อการข่มขู่ (Intimidation) มิให้ผู้ใดกล้ากระทำความผิดได้เท่านั้น

ซึ่งการแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ อาจจะทำได้โดยการแก้ไข ปรับปรุง หรือเพิ่มเติมกฎหมายในลักษณะที่ว่า กรณีของผู้ที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตที่เคยได้รับการพระราชทานอภัยโทษโดยการลดโทษเหลือโทษจำคุกตลอดชีวิตแล้ว หากได้รับการพระราชทานอภัยโทษอีก ไม่ว่าจะการอภัยโทษที่ได้รับนั้นจะเป็นการทั่วไปหรือเป็นการการเฉพาะราย เมื่อรวมระยะเวลาที่ได้รับการลดวันต้องโทษหรือการพักการลงโทษแล้ว ระยะเวลาของโทษจำคุกที่เหลือจะต้องไม่น้อยกว่ายี่สิบปี ที่ต้องมีการแก้ไขเช่นนี้เนื่องจาก เมื่อผู้กระทำความผิดถูกศาลพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิต ต่อมาผู้กระทำความผิดได้รับการพระราชทานอภัยโทษ ไม่ว่าจะด้วยการพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 261 ทวิ หรือเป็นการพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะราย ตามมาตรา 259 ผู้กระทำความผิดจะได้รับการลดโทษจากโทษประหารชีวิตเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต โดยหากผู้กระทำความผิดได้รับการพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไปหรือเป็นการเฉพาะรายโดยการลดโทษครั้งที่สองอีก จากเดิมที่ได้รับโทษจำคุกตลอดชีวิตก็จะเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกมีกำหนดระยะเวลา 50 ปี และเมื่อโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดได้รับเป็นโทษจำคุกที่มีกำหนดระยะเวลา ก็ย่อมสามารถได้รับประโยชน์จากการลดวันต้องโทษหรือและการพักการลงโทษจากกรมราชทัณฑ์ได้ ตามตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 และกฎกระทรวง กำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาดและเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือการพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2562 ดังนั้นหากมีการแก้ไขกฎหมาย ตามที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น ก็จะเป็นหลักประกันได้ว่าผู้กระทำความผิดจะไม่สามารถออกจากเรือนจำได้เร็วกว่ากำหนด โดยอย่างน้อยจะต้องถูกจำคุกให้สาสมกับความผิดและความเสียหายที่ตนได้ก่อให้เกิดขึ้น ซึ่งระยะเวลาการต้องโทษจำคุกนี้ เมื่อนับระยะเวลาที่ผู้กระทำความผิดได้รับการลดวันต้องโทษหรือการพักการลงโทษแล้ว จะต้องไม่น้อยกว่ายี่สิบปี

แต่อย่างไรก็ดี เมื่อไม่นานมานี้มีการออกพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษในโอกาสวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร วันชาติ และวันพ่อแห่งชาติ พ.ศ. 2563 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563 ที่ให้มีการยกเลิก (1) ของมาตรา 13 แห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ ในโอกาสวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร วันชาติ และวันพ่อแห่งชาติ พ.ศ. 2563 ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้อีกแล้ว

ซึ่งการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษในโอกาสวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร วันชาติ และวันพ่อแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2563 นี้ ส่งผลให้แนวทางและหลักเกณฑ์ในการพระราชทานอภัยโทษให้แก่นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิตนั้นกลับไปสู่แนวทางเดิมอย่างเช่นที่เคยผ่านมา กล่าวคือ นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิตที่ถึงแม้จะเคยได้รับการพระราชทานอภัยโทษไปแล้วครั้งหนึ่ง ก็ยังสามารถมีโอกาสที่จะได้รับการพระราชทานอภัยโทษในครั้งต่อ ๆ ไปได้ ยิ่งไปกว่านั้นหากนักโทษที่ต้องโทษประหารชีวิตได้รับการพระราชทานอภัยโทษบ่อยครั้งตามที่ได้ใช้แนวทางเดิม และยังได้รับประโยชน์ตอบแทนความประพฤดีของผู้ต้องขัง ไม่ว่าจะเป็นการพักการลงโทษหรือการลดวันต้องโทษเนื่องจากนักโทษดังกล่าวเข้ามีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 หรือ กฎกระทรวง กำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาดและเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือการพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2562 ก็ตาม จะทำให้ในท้ายที่สุดนักโทษเด็ดขาดที่ต้องโทษประหารชีวิตได้รับโทษจำคุกเพียงไม่กี่ปีเท่านั้นก็สามารถออกมาใช้ชีวิตปกตินอกเรือนจำได้ ทั้ง ๆ ที่นักโทษดังกล่าวถูกศาลพิพากษาถึงขั้นลงโทษประหารชีวิต

ซึ่งในส่วนนี้ ผู้เขียนมีความเห็นไปในทางเดียวกันกับการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพระราชทานอภัยโทษให้แก่นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิต ตามมาตรา 13 (1) ของพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2562 และพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2563 ซึ่งถึงแม้จะมีช่องทางให้นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิตที่เคยได้รับการพระราชทานอภัยโทษไปแล้วครั้งหนึ่งสามารถขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะรายได้ตามมาตรา 259 ประกอบมาตรา 264 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อันจะทำให้ นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิตมีโอกาสที่จะออกจากเรือนจำเร็วขึ้นได้หากได้รับการพระราชทานเป็นการเฉพาะราย และยิ่งหากนักโทษนั้นได้รับประโยชน์ตอบแทนความประพฤดีของผู้ต้องขังก็จะยิ่งทำให้นักโทษนั้นได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำเร็วขึ้นก็ตาม แต่หากได้ยึดแนวทางนโยบายทางอาญาและหลักเกณฑ์ตามมาตรา 13 (1) ของพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2562 และพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2563 และมีการแก้ไขกฎหมายดังที่ได้อธิบายไปแล้วในข้างต้น ก็จะเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนว่านักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิตจะไม่สามารถออกจากเรือนจำได้เร็วกว่ากำหนดโทษที่ได้รับ เพื่อปกป้องสังคมจากผู้กระทำความผิด และเพื่อให้นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิตได้รับโทษที่เหมาะสมกับความผิดที่ตนได้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นนั้น

4.3.2 กรณีที่ประเทศไทยมีการยกเลิกโทษประหารชีวิต

การลงโทษประหารชีวิตยังคงเป็นที่ถกเถียงกันอย่างมากในทางวิชาการที่ต่างฝ่ายต่างเสนอความเห็นสนับสนุนความเห็นของตน เป็นการถกเถียงที่ถกเถียงกันมาอย่างยาวนานและไม่มีทีท่าว่าจะสิ้นสุดในเร็ววัน トラบใดก็ตามที่ยังคงมีโทษประหารชีวิตอยู่บนโลกใบนี้ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าควรที่จะหามาตรการตรงกลางระหว่างการใช้โทษประหารชีวิตยังคงอยู่และการยกเลิกโทษประหารชีวิตเพื่อทำให้เป็นที่พอใจแก่ทั้งสองฝ่ายและเป็นมาตรการที่ให้ผลลัพธ์ได้ใกล้เคียงกับโทษประหารชีวิตมากที่สุด กล่าวคือ โทษประหารชีวิตมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษ คือ เป็นการแก้แค้นทดแทน เป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม เป็นการข่มขู่ยับยั้งอาชญากรรม และเป็นการป้องกันสังคมจากการกระทำความผิด หรืออาจกล่าวให้เข้าใจง่ายคือ โทษประหารชีวิตมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษตามทฤษฎีทุกทฤษฎี ยกเว้นเพียงการลงโทษประหารชีวิตไม่อาจจะบรรลุวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่ต้องการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งมาตรการทดแทนโทษประหารชีวิตที่ผู้เขียนจะขอเสนอขึ้นก็คือ โทษจำคุกตลอดชีวิต ซึ่งโทษจำคุกตลอดชีวิตนั้นจะเป็นมาตรการทดแทนการลงโทษประหารชีวิตได้ เนื่องจากผลลัพธ์ที่ได้จากการใช้โทษจำคุกตลอดชีวิตมีความใกล้เคียงกับโทษประหารชีวิต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องวัตถุประสงค์ในการลงโทษ กล่าวคือ โทษจำคุกนั้นสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการป้องกันอาชญากรรมและตัดผู้กระทำความผิดจากสังคมได้ เนื่องจากผู้กระทำความผิดไม่สามารถออกไปกระทำความผิดหรือก่อให้เกิดอันตรายแก่สังคมได้ และโทษจำคุกตลอดชีวิตยังสามารถแก้แค้นทดแทนและข่มขู่ยับยั้ง (Intimidation) ผู้กระทำความผิดหรือผู้อื่นที่คิดจะกระทำความผิดได้ในคราวเดียวกัน จนมีคนกล่าวว่า แท้จริงแล้วโทษจำคุกตลอดชีวิตนั้นมีความน่ากลัวกว่าโทษประหารชีวิตเสียอีก เนื่องจากการจำคุกตลอดชีวิตทำให้ผู้นั้นเสียอิสรภาพในการที่จะทำอะไรตามใจได้อย่างอิสระ จนผู้กระทำความผิดแก่ตัวและเสียชีวิตในเรือนจำในที่สุด หรืออาจกล่าวได้ว่าผู้กระทำความผิดจะใช้ชีวิตที่ตนเหลืออยู่ทั้งหมดในเรือนจำ และด้วยผลของการใช้โทษประหารชีวิตในประเทศไทยมิได้มีการใช้อย่างจริงจังนี้ กล่าวคือ แม้ผู้กระทำความผิดถูกพิพากษาเด็ดขาดแล้วก็ตามมีความผิดและลงโทษประหารชีวิต แต่ท้ายที่สุดแล้วผู้กระทำความผิดส่วนมากก็มิได้รับโทษประหาร ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าโทษประหารชีวิตในประเทศไทยนั้นไม่ได้มีประสิทธิภาพในการข่มขู่ยับยั้งอาชญากรรมได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้โทษจำคุกตลอดชีวิตยังสามารถที่จะมีโอกาสแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดได้และหากเกิดความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมขึ้น การลงโทษที่ผิดพลาดนั้นย่อมมีโอกาสที่จะแก้ไขได้ เนื่องจากผู้นั้นยังมิได้ถูกทำให้เสียชีวิตและมาตรการโดยการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดตลอดชีวิตนี้ไม่ถือว่าเป็นการขัดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถึงแม้ว่าการจำคุกผู้กระทำความผิดเป็นระยะเวลาอันยาวจะส่งผลกระทบต่อบุคลิกภาพของผู้ถูกลงโทษอย่างร้ายแรงได้ก็ตาม แต่การลงโทษโดยมิกำหนดเวลาก็อาจส่งผลกระทบต่อบุคลิกภาพของ

ผู้ถูกข่มขังได้ในลักษณะเดียวกัน³⁰ ซึ่งแตกต่างกับโทษประหารชีวิตที่เป็นการขัดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างชัดเจนและแน่แท้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่สมัยอดีตถึงปัจจุบัน มิได้มีการบัญญัติถึงการประหารชีวิตอย่างชัดเจนว่าสามารถจะกระทำได้หรือไม่ โดยจะเห็นได้จากตั้งแต่ประเทศไทยมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ได้ชื่อว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่สองของโลกที่บัญญัติถึงการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในมาตรา 4 ก็คงบัญญัติไว้เพียงว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง” เท่านั้น และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน ในมาตรา 28 ก็บัญญัติไว้เพียงว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกาย จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้”

จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศไทยนี้ มิได้มีการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนถึงการห้ามมิให้มีการประหารชีวิต จึงส่งผลให้ประเทศไทยยังคงมีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตอยู่ แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะมีการบัญญัติถึงการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการบัญญัติถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลไว้ก็ตาม ซึ่งการมิได้บัญญัติถึงการห้ามมิให้มีการประหารชีวิตไว้อย่างชัดเจนนี้ มีความคล้ายคลึงกับรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่น แต่ในส่วนของประเทศอังกฤษนั้นมีการกำหนดอย่างชัดเจนว่าโทษที่หนักที่สุดของประเทศคือการจำคุกตลอดชีวิตไม่มีโทษประหารชีวิต ดังนั้นเพื่อให้ประเทศไทยมีก้าวหน้าสอดคล้องกับทิศทางที่นานาประเทศให้ความสนใจด้านสิทธิมนุษยชน และเพื่อเป็นการปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญาที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี ประเทศไทยจึงควรมีการเปลี่ยนแปลงโดยการยกเลิกโทษประหารชีวิตและใช้มาตรการการทดแทนโดยการจำคุกตลอดชีวิตแทน โดยเห็นควรว่าต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจนแบบในประเทศอังกฤษ

แต่อย่างไรก็ดีการที่จะทำให้ประเทศไทยมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างเด็ดขาดสำหรับความผิดทุกฐานความผิดที่มีโทษประหารชีวิต ภายในระยะเวลาอันรวดเร็วและกระทำให้

³⁰ คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2563), น. 448.

เกิดผลในทางกฎหมายเพียงการเปลี่ยนแปลงโดยครั้งเดียวนั้นคงจะเป็นไปได้ยาก เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีโทษประหารชีวิตและใช้โทษประหารชีวิตนี้มาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยสมเด็จพระบรมราชาธิบดีที่ 1 เป็นเหตุที่ทำให้คนไทยเห็นว่าโทษประหารชีวิตยังคงมีความจำเป็นอยู่ในสังคมไทย ซึ่งการใช้โทษประหารชีวิตมาอย่างยาวนานนี้ในประเทศอังกฤษก็ได้มีการใช้โทษประหารชีวิตตั้งแต่ในช่วงศตวรรษที่ 13 จนกระทั่งได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ.1969 โดยสภาผู้แทนราษฎรของประเทศอังกฤษ (House of Commons) ได้มีมติให้ยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตกับทุกฐานความผิดอย่างถาวร แต่อย่างไรก็ดีในประเทศอังกฤษนั้นก็ได้มีการประกาศยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตกับความผิดทั้งหมดในคราวเดียวกันกล่าวคือ ประเทศอังกฤษได้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตอย่างเป็นทางการเป็นขั้นเป็นตอนเพื่อกำเนินการให้เหลือโทษประหารชีวิตกับความผิดที่มีความจำเป็นและเป็นความผิดที่มีความรุนแรงและในท้ายที่สุดก็ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตกับทุกฐานความผิดและใช้โทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษสูงสุดของกฎหมาย โดยสามารถแบ่งขั้นตอนการยกเลิกโทษประหารชีวิตในประเทศอังกฤษออกได้เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นตอนแรก มีการลดฐานความผิดที่มีโทษประหารชีวิตจากเดิมมีอยู่ประมาณ 230 ฐานความผิดเหลือ 15 ฐานความผิด

2) ขั้นตอนที่สอง มีการลดฐานความผิดลงจาก 15 ฐานความผิด จนเหลือเพียง 4 ฐานความผิด ได้แก่

1. ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น (Murder)
2. ความผิดฐานเป็นกบฏ (High treason)
3. ความผิดฐานเป็นโจรสลัด (Piracy with violence) และ
4. ความผิดฐานวางเพลิงในบริเวณท่าเรือและคลังแสงของรัฐ (Setting fire to the queen's ships and arsenals)

3) ขั้นตอนที่สาม มีการยกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดฐานฆ่าผู้อื่น

4) ขั้นตอนที่สี่ มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตกับทุกฐานความผิด

สำหรับประเทศไทย เคยมีข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่มีความสอดคล้องในส่วนของกรยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตอย่างเป็นทางการเป็นขั้นเป็นตอน ในลักษณะที่คล้ายคลึงกับประเทศอังกฤษ กล่าวคือ ขอข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1) แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาบางมาตราที่มีโทษประหารชีวิตบางฐานความผิดก่อน โดยเน้นไปที่ความผิดที่ผู้กระทำความผิดไม่ได้มุ่งประสงค์ต่อชีวิตหรือไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต

2) ในกรณีที่จะมีการตรากฎหมายขึ้นใหม่ จะต้องไม่กำหนดให้มีโทษประหารชีวิตไว้ในกฎหมาย

3) กฎหมายที่มีบทลงโทษกำหนดโทษประหารชีวิตไว้สถานเดียว ให้เปลี่ยนเป็นโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตหรือโทษอื่นตามที่เห็นสมควร

4) ยกเลิกโทษประหารชีวิตทุกฐานความผิด

ซึ่งผู้เขียนได้มีความเห็นควรว่า ประเทศไทยควรมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยดำเนินการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตอย่างเป็นขั้นเป็นตอนตามข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและใช้โทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษสูงสุดของประเทศ ดังเช่นแบบอย่างในประเทศอังกฤษที่เป็นประเทศซึ่งได้ยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตแล้ว แต่การที่ประเทศไทยจะยกเลิกโทษประหารชีวิตทุกฐานความผิดไปในคราวเดียวกันนั้นย่อมเป็นไปได้ยาก ผู้เขียนจึงได้เสนอระยะเวลาของแต่ละฐานความผิดที่เหมาะสมต่อการยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) **ระยะแรก** หากประเทศไทยจะดำเนินการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตอย่างเป็นทางการและเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งในระยะแรกนี้จะเป็นการดำเนินการที่ง่ายที่สุดและเป็นการเริ่มต้นกระบวนการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตที่ไม่ขัดต่อความรู้สึกของประชาชนในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายที่เห็นด้วยกับการให้มีโทษประหารชีวิตหรือฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับการมีโทษประหารชีวิต ซึ่งสามารถดำเนินการได้โดย ในกรณีที่มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นใหม่จะต้องไม่มีการบัญญัติโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดถึงขั้นประหารชีวิต โดยกำหนดให้โทษที่หนักที่สุดเป็นการจำคุกตลอดชีวิตแทน

2) **ระยะที่สอง** การยกเลิกโทษประหารชีวิตในระยะที่สองนี้ จะเป็นการยกเลิกโทษประหารชีวิตในความผิดที่ได้มีกำหนดโทษสูงสุดถึงขั้นประหารชีวิตไว้อยู่แล้วในกฎหมายของประเทศไทย และความผิดดังกล่าวเป็นความผิดที่มีลักษณะมิได้เป็นไปตามคำนิยามของคำว่า “ความผิดอุกฉกรรจ์ที่สุด” (The most serious crime) ขององค์กรสหประชาชาติ ซึ่งความผิดที่สมควรจะต้องดำเนินการยกเลิกโทษประหารชีวิตในระยะที่สองนี้ ได้แก่ความผิดที่มีลักษณะดังนี้

1. **ความผิดที่มีผลของการกระทำคือความเสียหายต่อชีวิตของผู้อื่น**
แต่การกระทำนั้นขาดเจตนาที่จะทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต ได้แก่

1) ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 110, 111, 224, 227ทวิ, 277ตรี(2), 280, 312ทวิ, 313, 314, 339, 339ทวิ, 340, 340ทวิ

2) ความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2558 มาตรา 53/1(2)

2. เป็นอาชญากรรมที่เป็นการกระทำต่อความมั่นคงของรัฐ หรือคดีอาญา ร้ายแรงทางทหาร ในกรณีที่มีโทษอาชญากรรมที่เกี่ยวกับการฆาตกรรมโดยเจตนา ได้แก่

1) ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 113, 119, 121, 122, 124, 127, 128, 129, 135/1

2) ความผิดตามกฎหมายอาญาทหารตามมาตรา 13 – 19, 27(1), 29(1), 30(1), 31(1), 36(1), 38(1), 36(1), 38(1), 42(1), 43(1), 46(1), 52

3. เป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ได้แก่

1) ความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 (แก้ไขฉบับที่ 6 พ.ศ.2560) มาตรา 65, 66, 95

4. เป็นความผิดที่ไม่มีความเสียหายต่อชีวิตของผู้อื่น ได้แก่

1) ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 108, 111, 148, 149, 201, 202, 218, 220, 222, 227ตรี(1), 283, 285

2) ความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539 มาตรา 12

3) ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ.2558 มาตรา 16 – 21

3) ระยะที่สาม โดยความผิดในกฎหมายไทยที่สมควรให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในระยะที่สามนี้ จะเป็นความผิดที่เป็นไปตามคำนิยามของคำว่า “ความผิดอุกฉกรรจ์ที่สุด” ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งหมายถึงการกระทำความผิดที่ได้แสดงให้เห็นว่ามีเจตนาในการฆ่าและผลของการกระทำนั้นคือการทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต ได้แก่

1) ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 107, 109, 111, 132, 288, 289

2) ความผิดตามพระราชบัญญัติ อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 มาตรา 78 เนื่องจากลักษณะของการกระทำความผิดที่มีความรุนแรงที่สุดตามมาตรานี้ เป็นการทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตของบุคคลอื่นโดยเจตนา กล่าวคือ การฆ่าผู้อื่น ซึ่งถึงแม้จะมีลักษณะของการกระทำความผิดอื่นในมาตรานี้ที่มีความรุนแรงไม่ถึงกับเป็นความเสียหายต่อชีวิตของบุคคลอื่นก็ตาม จึงเห็นสมควรเสนอให้มีการยกเลิกมาตรา 78 ของพระราชบัญญัตินี้ในระยะที่ 3

แต่อย่างไรก็ดี เนื่องจากในปัจจุบันนี้โทษจำคุกตลอดชีวิตที่ใช้อยู่ในประเทศไทยนั้น เรียกได้ว่าไม่เป็นการจำคุกตลอดชีวิตอย่างแท้จริงและไม่มีประสิทธิภาพในการข่มขู่ยับยั้ง (Intimidation) กล่าวคือ ผู้ที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตติดคุกเพียงไม่กี่ปีก็สามารถออกมาใช้ชีวิตได้

ตามปกติ โดยผู้กระทำความผิดอาจจะได้รับการลดโทษหรือลดวันต้องโทษจากการได้รับอภัยโทษ หรือการพักการลงโทษ ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยขึ้นในสังคมได้อีก การใช้โทษจำคุกตลอดชีวิตของประเทศไทยในปัจจุบันจึงไม่มีความเหมาะสมหากนำมาใช้ทดแทนการลงโทษประหารชีวิต โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง ด้วยเหตุนี้ นอกจากการยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยแบ่งเป็น 3 ระยะดังที่ได้ อธิบายไปในข้างต้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าควรเปลี่ยนโทษประหารชีวิตให้เป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต โดยแบ่งประเภทของการลงโทษจำคุกตลอดชีวิต ออกเป็น 3 ประเภทเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการ ช่มชู้ยั้งและมีความเหมาะสมกับความผิดในแต่ละฐานความผิดดังนี้

1. การจำคุกตลอดชีวิตแบบเด็ดขาด

กล่าวคือ การจำคุกในลักษณะนี้จะเป็นการจำคุกตลอดชีวิตแบบไม่ได้รับการอภัย โทษใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นการลดโทษหรือลดวันต้องโทษจากการได้รับพระราชทานอภัยโทษ และจะไม่ได้ รับประโยชน์จากกรรมราชทัณฑ์ในการตอบแทนความประพฤติของผู้ต้องขัง ถือเป็นโทษที่มีความ รุนแรงที่สุดในการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตทั้ง 3 ประเภท โดยสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการช่มชู้ ยั้งยั้งได้เป็นอย่างดี และอาจกล่าวได้ว่าเป็นการจำคุกตลอดชีวิตอย่างแท้จริง ซึ่งลักษณะของความผิด ที่ควรจะกำหนดให้มีโทษจำคุกตลอดชีวิตแบบเด็ดขาดนี้ จะมีเฉพาะแต่ความผิดที่ผู้กระทำความผิด มีเจตนากระทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายและมีความเสียหายคือความตายของผู้อื่นเกิดขึ้น ความผิด ประเภทนี้ จะตรงตามค่านิยมขององค์การสหประชาชาติในเรื่องความผิดอุกฉกรรจ์ที่สุด โดยในประเทศไทยมีความผิดที่เป็นไปตามค่านิยมดังกล่าว ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 107 109 111 132 288 289

แต่อย่างไรก็ดีก็กรอบค่านิยมของคำว่า “อาชญากรรมที่อุกฉกรรจ์ที่สุด” ขององค์กร สหประชาชาตินั้น ทางองค์การสหประชาชาติก็ได้มีการบังคับให้ทุกประเทศที่เป็นรัฐภาคียึดถือ และนำค่านิยมไปใช้อย่างเคร่งครัด เป็นเพียงแค่นโยบายที่เป็นการวางขอบเขตหรือทิศทาง การใช้โทษประหารชีวิตในประเทศซึ่งยังมีได้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตไว้แบบกว้าง ๆ เท่านั้น อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้แต่ละประเทศตีความคำว่าอาชญากรรมที่อุกฉกรรจ์ที่สุดตามแต่บริบท ของประเทศตนเองได้ ดังนั้น จากการศึกษาประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาอย่างยาวนานแล้วนั้น จึงเห็นเป็นการสมควรกำหนดให้ ความผิดที่มีการกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายในลักษณะที่เป็นการประทุษร้ายต่อพระมหากษัตริย์ ที่ถึงแม้ว่าจะไม่มีความเสียหายต่อชีวิตก็ตาม ก็สมควรกำหนดให้มีโทษจำคุกตลอดชีวิตแบบเด็ดขาด ซึ่งความผิดนี้ได้แก่ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 108 และมาตรา 111

และนอกจากนี้ ความผิดในลักษณะที่เป็นการประทุษร้ายร่างกายต่อพระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทน โดยการกระทำนั้นก็มีลักษณะเป็นอันตรายต่อพระชนม์หรือชีวิต ซึ่งถึงแม้ตามความเป็นจริงผู้กระทำความผิดจะมีเจตนาทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตตาม

ค่านิยมของอาชญากรรมที่อุกฉกรรจ์ที่สุดก็ตาม แต่เนื่องด้วยประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขดังที่กล่าวในข้างต้น จึงเป็นการสมควรที่จะกำหนดให้ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 110, 111 มีโทษจำคุกตลอดชีวิตแบบเด็ดขาดในกรณีในประเทศได้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตในความผิดนี้

ซึ่งความผิดที่เสนอให้มีการจำคุกตลอดชีวิตแบบเด็ดขาดนี้หากเปรียบเทียบกับความผิดในเรื่องการกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำที่เกี่ยวข้องกับโทษจำคุกตลอดชีวิตใน Criminal Justice Act 2003 (CJA 2003) Schedule 21 Paragraph 4 ของประเทศอังกฤษแล้ว จะพบว่าเรื่องการจำคุกตลอดชีวิตใน CJA 2003 จะมีการตีความความผิดที่สมควรให้มีโทษจำคุกตลอดชีวิตค่อนข้างแคบ กล่าวคือ การจะให้ศาลควรมีคำสั่งจำคุกตลอดชีวิตได้นั้น จะต้องเป็นกรณีผู้กระทำความผิดมีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป และได้กระทำความผิดดังต่อไปนี้

1. การฆ่าผู้อื่นตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยการฆ่าในแต่ละครั้งนั้นมีลักษณะดังต่อไปนี้
 - 1.1 มีลักษณะเป็นการวางแผนหรือเป็นการไตร่ตรอง
 - 1.2 มีการลักพาตัวเหยื่อ
 - 1.3 มีลักษณะที่เกี่ยวข้องทางเพศหรือพฤติกรรมที่ทารุณทางเพศ
2. การฆ่าเด็กที่เกี่ยวข้องกับการลักพาตัวหรือเกี่ยวกับความทารุณทางเพศ
3. การฆ่าโดยมีวัตถุประสงค์ให้เกิดการขับเคลื่อนทางการเมือง ศาสนา หรือทางอุดมการณ์
4. การฆ่าผู้อื่น โดยผู้กระทำความผิดที่เคยถูกศาลตัดสินว่าได้กระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่น

การกำหนดกรอบการใช้โทษจำคุกตลอดชีวิตที่แคบเช่นนี้ จะทำให้การนำโทษจำคุกตลอดชีวิตมาบังคับใช้ได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง และนอกจากนี้คณะกรรมการกำหนดแนวทางการลงโทษ (Sentencing Guidelines Council : SGC) ของประเทศอังกฤษ ก็ได้ให้ความเห็นว่าการฆาตกรรมเป็นความผิดที่ร้ายแรงที่สุดเสมอ³¹ ฉะนั้นการกำหนดว่า ศาลสมควรให้จำคุกตลอดชีวิตเฉพาะในกรณีที่ตาม Schedule 21 Paragraph 4 ย่อมไม่สอดคล้องกับความเห็นของคณะกรรมการกำหนดแนวทางการลงโทษในประเทศอังกฤษเอง อีกทั้งยังไม่สอดคล้องกับค่านิยมของคำว่า “อาชญากรรมที่อุกฉกรรจ์ที่สุด” ขององค์กรสหประชาชาติอีกด้วย ตัวอย่างเช่น นาย A ได้กระทำความผิดโดยการเจตนาฆ่าผู้อื่นจำนวน 5 คน โดยการฆ่าคนทั้ง 5 คนนั้น มิได้เป็นการฆ่าที่เข้าลักษณะ

³¹ Sentencing Guidelines Council, Reduction in Sentence for a Guilty Plea, para 6.1, 2007.

ใดลักษณะหนึ่งตาม Paragraph 4 เลย เช่นนี้ นาย A ย่อมที่จะมีโอกาสไม่ได้รับโทษจำคุกตลอดชีวิตตาม CJA 2003 Schedule 21 ทั้งที่การกระทำของนาย A เป็นอาชญากรรมที่อุกฉกรรจ์ที่สุด ดังนั้นทางผู้เขียนเห็นว่ายังไม่ควรนำแบบอย่างในเรื่องการกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำที่เกี่ยวข้องกับโทษจำคุกตลอดชีวิตในประเทศอังกฤษมาปรับใช้กับข้อเสนอการจำคุกตลอดชีวิตแบบเด็ดขาด

และในท้ายที่สุด เรื่องการใช้มาตรการทดแทนการลงโทษประหารชีวิตโดยการใช้โทษจำคุกตลอดชีวิตแบบเด็ดขาดนี้ ทางผู้เขียนมีความเห็นเพิ่มเติมว่า เมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม ประชาชนมีความพร้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้โทษประหารชีวิตมากขึ้นและสามารถยอมรับกันได้โดยทั่วไปแล้วว่าโทษประหารชีวิตมีข้อเสียที่ไม่สามารถแก้ไขได้ และการใช้โทษจำคุกตลอดชีวิตแบบเด็ดขาดที่นำมาใช้ทดแทนโทษประหารชีวิตนั้นก็มีความร้ายแรงต่อผู้ต้องขังเกือบจะเทียบเท่ากับการลงโทษประหารชีวิต ทำให้ผู้ต้องขังที่กลับตนเป็นคนดี สามารถแก้ไขฟื้นฟูตนเองได้ระหว่างที่ถูกต้องขังสามารถกลับมาทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้ และไม่เป็นอันตรายต่อสังคมอีกต่อไป ไม่มีโอกาสที่จะออกมาใช้ชีวิตในโลกภายนอกเรือนจำได้เลย ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า เห็นควรให้มีการยกเลิกโทษจำคุกตลอดชีวิตแบบเด็ดขาดต่อไปในอนาคตโดยใช้มาตรการการลงโทษอื่นที่เหมาะสมมาทดแทนเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม

2. การจำคุกตลอดชีวิตแบบมีเงื่อนไข

การกำหนดโทษจำคุกตลอดชีวิตแบบมีเงื่อนไขนี้ จะมีความคล้ายคลึงกับเรื่องระยะเวลาเพื่อความปลอดภัยของสังคม (La Période de sûreté) ในประเทศฝรั่งเศส กล่าวคือ ในประเทศฝรั่งเศสนั้นมีการแบ่งความผิดออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความผิดอุกฉกรรจ์โทษหรือความผิดที่มีโทษรุนแรง (Les crimes) ความผิดมิชฌิมโทษหรือความผิดที่มีโทษชั้นกลาง (Les délits) และความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีโทษเล็กน้อย (Les contraventions) โดยความผิดแต่ละประเภทนั้นก็จะมีลักษณะของการลงโทษที่มีความรุนแรงต่างกัน เช่น การลงโทษจำคุกในความผิดอุกฉกรรจ์โทษจะมีโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีไปจนถึงการจำคุกตลอดชีวิต ส่วนความผิดมิชฌิมโทษก็จะมี การลงโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปี³² เป็นต้น โดยระยะเวลาการลงโทษจำคุกดังกล่าวนี้เป็นเพียงการกำหนดกรอบการลงโทษของศาลเท่านั้น แต่ความเป็นจริงนักโทษอาจได้รับการปล่อยตัวเร็วกว่ากำหนดตามคำพิพากษาก็ได้ ประเทศฝรั่งเศสจึงสร้างระบบที่เรียกว่าระยะเวลาเพื่อความปลอดภัยของ

³² สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ร่วมกับ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, “เอกสารประกอบการประชุมระดมความคิดเห็นเรื่อง “การจัดแบ่งกลุ่มความผิดและโทษทางอาญา : ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ”” (ณ ห้องกินรี 2 ชั้น 1 โรงแรม อมารี ดอนเมืองฯ กรุงเทพฯ, 17 มกราคม 2554), น.7.

สังคมขึ้นเพราะเห็นว่าการจำคุกในระยะแรกนั้นมีความจำเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้กระทำความผิดยังคงมีอันตรายต่อสังคมอยู่ ดังนั้นการจำคุกโดยที่จำเลยไม่อาจได้รับประโยชน์ที่เป็นผลดีกับจำเลย เช่น การลดวันต้องโทษหรือการพักการลงโทษนั้น จำเลยจึงไม่อาจได้รับการปล่อยตัวก่อนกำหนดได้เร็วมากนัก ย่อมทำให้สังคมเกิดความปลอดภัยขึ้นภายในระยะเวลาดังกล่าว ซึ่งเรื่องนี้ได้ถูกกำหนดไว้อยู่ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 132-23³³ โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กรณีได้แก่³⁴

1) ระยะเวลาเพื่อความปลอดภัยกรณีบังคับ เป็นกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปในความผิดที่กฎหมายกำหนด เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ความผิดฐาน

³³ French Penal Code, Article 132 – 23

“In the case of an immediate custodial sentence for a term of ten years or more imposed for offences specifically set out by statute, the convicted person is not entitled to benefit from provisions governing the suspension or division of the penalty, posting to a non-custodial assignment, temporary leave, semi-detention or parole, during the safety period.

The safety period is half that of the custodial sentence or, in case of criminal imprisonment for life, eighteen years. The Cour d'assises or trial court may nevertheless by a special decision either extend this period up to two-thirds of the prison sentence or up to twenty-two years in the case of imprisonment for life, or may decide to reduce these periods.

In all the other cases, where it imposes a non-suspended custodial sentence exceeding five years, the court may determine a safety-period during which the convicted person may not be granted the benefit of any one of the modes of execution of penalties referred to under the first paragraph. The length of this safety period may not exceed two-thirds of the penalty imposed, or twenty-two years in the event of life imprisonment.

Reductions of sentences granted during the safety period will be deducted only from the portion of the penalty exceeding this period.”

³⁴ ปกป้อง ศรีสนิท, กฎหมายอาญาชั้นสูง, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2563), น. 233 – 235.

ข่มขืนกระทำชำเรา กฎหมายจะกำหนดระยะเวลาเพื่อความปลอดภัยไว้ครั้งหนึ่งตามคำพิพากษา หากเป็นกรณีจำคุกตลอดชีวิตจะกำหนดระยะเวลาเพื่อความปลอดภัยไว้ 18 ปี

2) ระยะเวลาเพื่อความปลอดภัยกรณีตามดุลยพินิจศาล เป็นกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ซึ่งในกรณีนี้ศาลมีอำนาจที่จะใช้ดุลยพินิจว่าจะกำหนดระยะเวลาเพื่อความปลอดภัยหรือไม่ก็ได้

สำหรับกฎหมายอาญาของประเทศไทยในปัจจุบันนี้ ไม่ได้มีการบัญญัติถึงการจำคุกขั้นต่ำหรือเรื่องระยะเวลาเพื่อความปลอดภัยของสังคมไว้ดังเช่นประเทศฝรั่งเศส แต่ปล่อยให้เป็นเรื่องของการตีความของศาลว่าจะควรลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดในระยะเวลาเท่าใดตามกรอบที่กฎหมายได้กำหนดไว้ และสำหรับการปล่อยตัวนักโทษจะเป็นหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ ซึ่งอาจจะมีการปล่อยตัวนักโทษได้เร็วกว่าที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา อาจจะเป็นเนื่องจากนักโทษได้รับการลดโทษหรือลดวันต้องโทษจากการได้รับพระราชทานอภัยโทษ หรือได้รับประโยชน์จากกรมราชทัณฑ์ในการตอบแทนความประพฤติของผู้ต้องขังแล้วแต่กรณี ผู้เขียนจึงเห็นควรนำเรื่องระยะเวลาเพื่อความปลอดภัยของสังคมในประเทศฝรั่งเศสมาเป็นแบบอย่างในการปรับใช้กับโทษจำคุกตลอดชีวิตแบบมีเงื่อนไขนี้ เพื่อเป็นหลักประกันต่อสังคมว่าผู้ที่ได้กระทำความผิดที่มีความร้ายแรงถึงขนาดจะไม่สามารถออกมาก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อสังคมได้ในระยะเวลาอันรวดเร็ว จนกว่าผู้นั้นจะได้รับโทษอย่างสาสมกับความผิดที่ตนได้กระทำให้เกิดความเสียหาย กล่าวคือ การจำคุกตลอดชีวิตแบบมีเงื่อนไขนี้ จะเป็นการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตในลักษณะที่ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษจำคุกในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งอย่างแน่นอน ซึ่งหากมีผู้ใดได้กระทำความผิดใดความผิดหนึ่งที่ได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว และความผิดนั้นเป็นความผิดที่สมควรใช้มาตรการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตแบบมีเงื่อนไข ผู้นั้นจะต้องได้รับโทษจำคุกโดยมีกำหนดระยะเวลารับโทษจำคุกขั้นต่ำไม่น้อยกว่า 20 ปี ถึงแม้ว่าผู้กระทำความผิดนั้นจะได้รับการลดโทษหรือลดวันต้องโทษจากการได้รับพระราชทานอภัยโทษ หรือได้รับประโยชน์จากกรมราชทัณฑ์ในการตอบแทนความประพฤติของผู้ต้องขังก็ตาม

โดยความผิดที่เห็นสมควรให้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตและเปลี่ยนมาใช้โทษจำคุกตลอดชีวิตแบบมีเงื่อนไขนี้ จะเป็นการลดโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีได้เป็นไปตามค่านิยมของความผิดที่อุกฉกรรจ์ที่สุดขององค์การสหประชาชาติ กล่าวคือ มิได้เป็นการฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา และเป็นความผิดที่เข้าลักษณะดังต่อไปนี้

1) ความผิดดังกล่าวนี้ยังคงก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตของบุคคลอื่น แม้ผู้กระทำความผิดมิได้มีเจตนาให้เกิดความเสียหายในชีวิต ได้แก่

ก) ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 224, 227ทวิ, 277ตรี(2), 280, 312ทวิ, 313, 314, 339, 339ทวิ, 340, 340ทวิ

ข) ความผิดตามมาตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2558 มาตรา 53/1(2)

2) ความผิดนั้นเป็นความผิดที่มีลักษณะร้ายแรงจนอาจกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ได้แก่

ก) ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 113, 119, 121, 122, 124, 127, 128, 129, 135/1

3. การจำคุกตลอดชีวิตแบบไม่มีเงื่อนไข

การลงโทษโดยการจำคุกแบบไม่มีเงื่อนไขนี้ เป็นมาตรการในการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีความรุนแรงน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตแบบเด็ดขาดและการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตแบบมีเงื่อนไขที่ผู้เสนอไปเสนอไว้ โดยการจำคุกตลอดชีวิตแบบไม่มีเงื่อนไขนี้เป็นการจำคุกตลอดชีวิตโดยทั่วไปที่ประเทศไทยใช้ในปัจจุบัน กล่าวคือ เป็นการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตที่ผู้กระทำความผิดสามารถที่จะได้รับการลดโทษจากการได้รับพระราชทานอภัยโทษ หรือผู้กระทำความผิดนั้นอาจจะได้รับประโยชน์จากกรมราชทัณฑ์ในการที่ตนได้ประพฤติตนเป็นคนดีจนเข้าตามหลักเกณฑ์ในการลดวันต้องโทษหรือได้รับการพักโทษในที่สุด ซึ่งผู้กระทำความผิดนั้นจะได้รับโทษตามจำนวนระยะเวลาที่เหลือโดยไม่มีกำหนดโทษจำคุกขั้นต่ำเหมือนดังเช่นกรณีการจำคุกแบบมีเงื่อนไข โดยการลงโทษในลักษณะนี้จะส่งผลดีในด้านการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมนักโทษและทำให้สามารถกลับคืนเข้าสู่สังคมได้โดยไม่ใช้ระยะเวลาจำคุกนานเกินไปเมื่อเทียบกับความผิดแต่อย่างไรก็ดีความผิดที่จะลงโทษจำคุกตลอดชีวิตแบบไม่มีเงื่อนไขนี้ จะต้องเป็นความผิดที่มีความรุนแรงน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับความผิดอื่นที่ได้มีโทษประหารชีวิต และความผิดดังกล่าวนี้จะต้องไม่เป็นไปตามคำนิยามของอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุดด้วย โดยความผิดที่เห็นควรให้ลงโทษจำคุกตลอดชีวิตแบบไม่มีเงื่อนไข จะต้องมึลักษณะความผิดดังต่อไปนี้

1) ความผิดที่ไม่มีความเสียหายต่อชีวิตของผู้อื่น ได้แก่

ก) ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 148, 149, 201, 202, 218, 220, 222, 277ตรี(1), 283, 285

ข) ความผิดตามมาตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539 มาตรา 12

ค) ความผิดตามมาตราพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ.2558 มาตรา 16 – 21

2) ความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ได้แก่

ก) ความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 (แก้ไขฉบับที่ 6 พ.ศ.2560) มาตรา 65, 66, 95

3) ความผิดตามกฎหมายอาญาทหาร ได้แก่

ก) ความผิดตามกฎหมายอาญาทหารตามมาตรา 13 – 19, 27(1), 29(1), 30(1), 31(1), 36(1), 38(1), 36(1), 38(1), 42(1), 43(1), 46(1), 52

4) ความผิดตามพระราชบัญญัติ อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 มาตรา 78

และหากเมื่อประเทศไทยได้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตแล้ว ประเทศไทยจะถือว่าเป็นหนึ่งในประเทศส่วนมากทั่วโลกที่ได้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิต และเป็นหนึ่งในประเทศอาเซียนที่ได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตเหมือนกันกับประเทศฟิลิปปินส์ แต่เมื่อเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศฟิลิปปินส์ ณ ช่วงเวลาปัจจุบันนี้ ประเทศฟิลิปปินส์มีแนวโน้มที่จะนำโทษประหารชีวิตกลับมาใช้อีกครั้งหนึ่งนับตั้งแต่มีการประกาศยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตครั้งล่าสุดเมื่อ พ.ศ. 2549 เพื่อนำโทษประหารชีวิตมาบังคับใช้กับอาชญากรรมที่ร้ายแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งประเทศไทยก็เคยมีเหตุการณ์การทำสงครามกับยาเสพติดของรัฐบาลเช่นกัน กล่าวคือ เมื่อย้อนกลับไปในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2546 ประเทศไทยเกิดคดีฆาตกรรมเป็นจำนวนถึง 2,604 คดี และมียอดจำนวนผู้ที่เสียชีวิตถึง 2,873 คน โดยเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงระยะใกล้เคียงกัน พบว่าช่วงปี พ.ศ. 2546 มีจำนวนคดีเพิ่มขึ้นสูงถึงร้อยละ 87.89 ต่อเดือน ซึ่งเกิดคดีฆาตกรรมที่ผู้ตายมีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติดถึง 1,187 คดี แต่กลับมีการจับกุมผู้ต้องหาได้เพียงแค่ 29 คดีเท่านั้น โดยทั้งหมดนี้เกิดจากการประกาศทำสงครามขั้นแตกหักเพื่อเอาชนะยาเสพติดของรัฐบาลขณะนั้น โดยอาจเรียกได้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรมในช่วงดำเนินการปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาลไทยก็ว่าได้³⁵

ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันมิให้ประเทศไทยจะนำโทษประหารชีวิตกลับมาบังคับใช้อีกเมื่อหลังมีการยกเลิกไปแล้ว เหมือนดังเช่นประเทศฟิลิปปินส์ที่มีแนวโน้มจะนำโทษประหารชีวิตกลับมาบังคับใช้ ประเทศไทยควรที่จะดำเนินการเข้าเป็นรัฐภาคีของพิธีสารเลือกรับของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ฉบับที่ 2 เพื่อการกำจัดการประหารชีวิต (Second Optional Protocol to the ICCPR, aiming at the abolition of death penalty) เพื่อเพิ่มความมั่นใจว่าประเทศไทยจะไม่นำโทษประหารชีวิตกลับมาใช้อีกครั้ง เนื่องจากภาระผูกพันตามพันธกรณี

³⁵ คณิต ญ นคร, วิสามัญฆาตกรรมคดียาเสพติดในประเทศไทย : ขอบด้วยกฎหมายหรืออง
ใจहांที่?, (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2557), น. 23 – 24.

ของพิธีสารฯ ฉบับที่ 2 นี้ ไม่สามารถที่จะขอลดตอนในเวลาใดก็ได้ แต่อย่างไรก็ดี การที่ประเทศไทย จะเข้าเป็นรัฐภาคีในพิธีสารฯ ฉบับที่ 2 เพียงอย่างเดียวย่อมไม่เพียงพอ เพราะจากตัวอย่างในประเทศ ฟิลิปปินส์ ที่ถึงแม้จะได้เป็นรัฐภาคีในพิธีสารฯ ฉบับที่ 2 ในปัจจุบันก็ยังมีแนวโน้มที่จะสามารถนำโทษ ประหารชีวิตกลับมาบังคับใช้ได้ ดังนั้น เพื่อที่จะสร้างความมั่นใจมากขึ้นอย่างที่พูดว่าประเทศจะไม่นำ โทษประหารชีวิตกลับมาใช้หลังจากที่ได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้ว ประเทศไทยควรที่จะมี การบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศในลักษณะที่เป็นการห้ามมิให้มีการใช้ โทษประหารชีวิตในประเทศไทยโดยไม่มีข้อยกเว้น เพื่อมิให้เป็นดั่งเช่นกรณีศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ เนื่องจากตัวอย่างในรัฐธรรมนูญของประเทศฟิลิปปินส์มิได้มีการห้ามเด็ดขาดว่ามิให้มีการใช้โทษ ประหารชีวิต แต่กลับยังคงมีข้อยกเว้นที่รัฐจะยังคงสามารถใช้โทษประหารชีวิตได้หากเป็นกรณีที่ ความผิดดังกล่าวเป็นอาชญากรรมร้ายแรงตามที่สภาองเกรสจะได้กำหนดขึ้นนั่นเอง

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

โทษประหารชีวิตเป็นโทษที่มีความเก่าแก่และมีใช้มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นโทษที่มีความรุนแรง ทารุณและโหดร้าย ขัดกับสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์พึงมีทุกประการ ประเทศไทยเป็นประเทศที่ยังคงมีโทษประหารชีวิตบัญญัติไว้อยู่ในกฎหมายและยังคงมีการลงโทษประหารชีวิตอยู่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความล้าหลังของประเทศไทยในด้านสิทธิมนุษยชนอันเกี่ยวกับสิทธิในการมีชีวิตเป็นอย่างมาก เมื่อเทียบกับนานอารยประเทศที่ได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้วกว่า 2 ใน 3 ของโลก ซึ่งเหตุผลหลักที่นำมาใช้ในการประกอบการให้เหตุผลในยกเลิกโทษประหารชีวิตนั้นก็คือเรื่องสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยยังคงไม่ได้ให้ความสำคัญอย่างเต็มที่ที่นั่นเอง ส่วนเหตุผลอื่น ๆ ที่ใช้ประกอบการยกเลิกโทษประหารชีวิตคงเป็นเหตุผลที่มีความสำคัญในลำดับรองลงมา และด้วยเหตุผลที่ประเทศไทยมิได้ปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศในการดำเนินการให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต ทั้งที่เป็นประเทศไทยเข้าชื่อนามเป็นภาคีแล้วนั้น ส่งผลให้ประเทศไทยไม่ได้รับการยอมรับจากประเทศต่าง ๆ ในเวทีโลก จึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่งที่ประเทศไทยควรจะพัฒนากระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตให้มีความก้าวหน้าโทษการยอมรับหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่มนุษย์ทุกคนพึงมี เพื่อให้ประเทศไทยมีความเป็นสากลและก้าวสู่ความทัดเทียมกับประเทศต่าง ๆ ที่มีความเจริญแล้ว อาจกล่าวโดยสรุปได้คือ ประเทศไทยควรมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตกับความผิดอาญาทุกประเภทอย่างมีลำดับขั้นตอนเพื่อให้การยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตนั้นเป็นไปอย่างไม่กระทบต่อฝ่ายที่มีความเห็นว่าโทษประหารชีวิตยังคงมีความจำเป็นในสังคมไทย และเพื่อเป็นการทำให้คนไทยที่เกิดความคุ้นชินกับการปรับตัวให้เข้ากับการพัฒนาด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย และใช้มาตรการทดแทนโทษประหารชีวิตโดยการใช้โทษจำคุกตลอดชีวิตมาปรับใช้กับการกระทำความผิดอาญาในแต่ละฐานความผิดแทน

5.2 ข้อเสนอแนะ

การยกเลิกโทษประหารชีวิตของประเทศไทยควรมีลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจน โดยอาจแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

- 1) **ระยะแรก** ความผิดตามกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาใหม่จะต้องไม่ใช่โทษประหารชีวิต
- 2) **ระยะที่สอง** ควรมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในความผิดที่มีได้เป็นไปตามค่านิยมของคำว่า “ความผิดอุกฉกรรจ์ที่สุด” (The most serious crime) ขององค์กรสหประชาชาติ โดยให้มีโทษสูงสุดคือโทษจำคุกตลอดชีวิต
- 3) **ระยะที่สาม** ความผิดที่ยังคงมีโทษประหารชีวิตตามค่านิยมของคำว่า “ความผิดอุกฉกรรจ์ที่สุด” (The most serious crime) ขององค์กรสหประชาชาติ ให้มีการเปลี่ยนโทษสูงสุดเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต

และเพื่อให้การใช้มาตรการทดแทนโทษประหารชีวิตโดยการจำคุกตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการการข่มขู่ขู่ขู่ (Intimidation) ในการกระทำความผิด ผู้เขียนจึงใคร่ขอแบ่งวิธีการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตออกเป็น 3 ประการ โดยอาศัยหลักเกณฑ์การแบ่งจากค่านิยมของคำว่า “ความผิดอุกฉกรรจ์ที่สุด” (The most serious crime) ขององค์กรสหประชาชาติ ดังนี้

1) **โทษจำคุกตลอดชีวิตแบบเด็ดขาด** โดยความผิดที่จะนำมาเปลี่ยนจากโทษประหารชีวิตเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตตามวิธีนี้ จะเป็นกรณีความผิดที่อุกฉกรรจ์ที่สุดตามความหมายขององค์กรสหประชาชาติ กล่าวคือ

ก. เป็นกรณี “การกระทำความผิดที่ได้แสดงให้เห็นว่ามีเจตนาในการฆาตกรรมโดยมีผลของการกระทำคือทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต”

ข. กรณีความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เนื่องจากกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองได้เปิดโอกาสให้สามารถตีความคำว่าความผิดอุกฉกรรจ์ที่สุดได้ตามแต่ละบริบทของประเทศแต่ละประเทศ จึงเห็นควรว่าเป็นการจำเป็นที่ยังต้องกำหนดที่มีความรุนแรงเพื่อเป็นการข่มขู่ขู่ขู่ให้มีผู้ใดกล้ากระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาอย่างยาวนาน

2) **โทษจำคุกตลอดชีวิตแบบมีเงื่อนไข** กล่าวคือ การรับโทษจำคุกของผู้กระทำความผิดนั้นจะต้องรับโทษจำคุกขั้นต่ำไม่น้อยกว่า 20 ปี โดยหากมีการพักโทษ การลดวันต้องโทษ หรือลดโทษที่ได้รับจากการอภัยโทษแล้วจะต้องไม่เกินกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำที่กำหนด เพื่อเป็นหลักประกันต่อสังคม โดยความผิดที่จะนำมาเปลี่ยนจากโทษประหารชีวิตเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตตามวิธีนี้ มีได้เป็นความผิดร้ายแรงถึงขนาดที่เป็นความผิดอุกฉกรรจ์ที่สุดตามความหมายขององค์กรสหประชาชาติ แต่ยังคงมีความร้ายแรงและรุนแรงอยู่ในตัวเอง กล่าวคือ

ก. การกระทำที่มีได้มีเจตนาให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต แต่ผลของการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตเกิดขึ้น

ข. มีความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ

3) **โทษจำคุกตลอดชีวิตแบบไม่มีเงื่อนไข** กล่าวคือ เป็นการจำคุกตลอดชีวิตโดยไม่มีกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำ โดยผู้กระทำความผิดสามารถรับการพักโทษ การลดโทษหรือลดวันต้องโทษที่ได้รับจากการอภัยโทษได้ตามกฎหมาย ซึ่งความผิดที่จะนำมาเปลี่ยนจากโทษประหารชีวิตเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตตามวิธีนี้จะมีความผิดที่ไม่มีความเสียหายแรงถึงขนาดต้องลงโทษจำคุกตลอดชีวิตแบบมีเงื่อนไข

นอกจากนี้ประเทศไทยควรดำเนินการเข้าเป็นภาคีของพิธีสารเลือกรับของกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ฉบับที่ 2 เพื่อการกำจัดการประหารชีวิต (Second Optional Protocol to the ICCPR, aiming at the abolition of death penalty) และเพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจว่าประเทศไทยจะไม่นำโทษประหารชีวิตกลับมาใช้อีกครั้งหนึ่ง ภายหลังจากที่ได้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตแล้ว ประเทศไทยควรที่จะมีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญถึงการห้ามมิให้มีการใช้โทษประหารชีวิตในประเทศไทยโดยไม่มีข้อยกเว้น

และในท้ายที่สุดนี้ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม เห็นควรให้มีการยกเลิกโทษจำคุกตลอดชีวิตแบบเด็ดขาดต่อไปในอนาคตด้วย

โดยฐานความผิดที่มีโทษประหารชีวิตใดควรมีการยกเลิกในระยะใด และจะนำมาตรการทดแทนโทษประหารชีวิตโดยการจำคุกตลอดชีวิตทั้ง 3 กรณี ดังกล่าวข้างต้นไปปรับใช้อย่างไรนั้น ผู้เขียนขอเสนอดังนี้

ตารางที่ 5.1 ข้อเสนอเกี่ยวกับความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา

ลำดับที่	ฐานความผิด	มาตรา	ข้อเสนอ
1.	ฐานปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์	107, 111	ระยะสาม/ เด็ดขาด
2.	ฐานประทุษร้ายต่อพระมหากษัตริย์	108, 111	ระยะสอง/ เด็ดขาด
3.	ฐานปลงพระชนม์พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทน	109, 111	ระยะสาม/ เด็ดขาด
4.	ฐานประทุษร้ายต่อพระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทน โดยการกระทำนั้นมีลักษณะเป็นอันตรายต่อพระชนม์หรือชีวิต	110, 111	ระยะสอง/ เด็ดขาด
5.	ฐานความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักรหรือความผิดฐานเป็นกบฏ	113	ระยะสอง/ มีเงื่อนไข
6.	ฐานกระทำเพื่อให้ส่วนหนึ่งส่วนใดของราชอาณาจักรหรือทั้งหมด ตกอยู่ใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐต่างประเทศ	119, 128, 129	ระยะสอง/ มีเงื่อนไข
7.	ฐานเป็นคนไทยกระทำการรบหรือเข้าร่วมเป็นข้าศึกต่อประเทศ	121, 128, 129	ระยะสอง/ มีเงื่อนไข
8.	ฐานกระทำการการใด ๆ เพื่อเป็นการอุปการะแก่การดำเนินการรบ หรือการเตรียมการรบของข้าศึก	122, 128, 129	ระยะสอง/ มีเงื่อนไข
9.	ฐานกระทำการใด ๆ เพื่อให้รัฐต่างประเทศล่วงรู้และได้ประโยชน์ ซึ่งข้อความ เอกสารอันปกปิดไว้เป็นความลับสำหรับความปลอดภัยของประเทศ	124, 128, 129	ระยะสอง/ มีเงื่อนไข
10.	ฐานกระทำด้วยประการใด ๆ ให้เกิดเหตุร้ายขึ้นแก่ประเทศจากภายนอก	127, 128, 129	ระยะสอง/ มีเงื่อนไข

ลำดับที่	ฐานความผิด	มาตรา	ข้อเสนอ
11.	ฐานฆ่าหรือพยายามฆ่าราชาธิบดี ราชาินี ราชสามี รัชทายาทหรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ซึ่งมีสัมพันธไมตรี หรือผู้แทนต่างประเทศ ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาสู่พระราชสำนัก	132	ระยะสาม/ เด็ดขาด
12.	ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย	135/1	ระยะสอง/ มีเงื่อนไข
13.	ฐานเจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ ช่มชู้ใจ หรือจูงใจ เพื่อให้บุคคลใดมอบให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนหรือผู้อื่น	148	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
14.	ฐานเจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติ แห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่	149	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
15.	ฐานเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี หรือพนักงานสอบสวน เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่	201	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
16.	ฐานเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี หรือพนักงานสอบสวน กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ ในตำแหน่ง โดยเห็นแก่ประโยชน์หรือทรัพย์สิน ซึ่งตนได้เรียก รับ หรือ ยอมจะรับก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น	202	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
17.	ฐานวางเพลิงเผาทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด	218	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
18.	ฐานกระทำให้เกิดเพลิงไหม้แก่วัตถุใด ๆ แม้เป็นของตนเอง เป็นเหตุให้เกิดเพลิงไหม้แก่ทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด	220	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข

ลำดับที่	ฐานความผิด	มาตรา	ข้อเสนอ
19.	ฐานกระทำให้เกิดระเบิดจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด	222	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
20.	ฐานวางเพลิงเผาทรัพย์สิน หรือกระทำให้เกิดระเบิด เป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด เป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย หรือได้รับอันตรายสาหัส	224	ระยะสอง/ มีเงื่อนไข
21.	ฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 15 ปี หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 13 ปี จนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย	277 ทวิ	ระยะสอง/ มีเงื่อนไข
22.	ฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 15 ปี หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 13 ปี โดยมีหรือใช้อาวุธปืน หรือวัตถุระเบิด หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการรวมโจรกรรม จนเป็นเหตุให้ผู้นั้นได้รับอันตรายสาหัส	277 ตรี (1)	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
23.	ฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 15 ปี หรือเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 13 ปี โดยมีหรือใช้อาวุธปืน หรือวัตถุระเบิด หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการรวมโจรกรรม จนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย	277 ตรี (2)	ระยะสอง/ มีเงื่อนไข
24.	ฐานกระทำอนาจารผู้อื่น โดยขู่ เชื้อ หรือใช้กำลัง ประทุษร้าย หรือเด็กที่มีอายุไม่เกิน 15 ปี ไม่ว่าเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม จนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย	280	ระยะสอง/ มีเงื่อนไข
25.	ฐานเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารแก่เด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 15 ปี โดยใช้อุบายหลอกลวง ขู่ เชื้อ ใช้กำลัง ประทุษร้าย เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น	283, 285	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
26.	ฐานฆ่าผู้อื่น	288	ระยะสาม/ เด็ดขาด
27.	ฐานฆ่าผู้อื่นที่กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษหนักขึ้น	289	ระยะสาม/ เด็ดขาด

ลำดับที่	ฐานความผิด	มาตรา	ข้อเสนอ
28.	ฐานหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นให้ปราศจากเสรีภาพในร่างกาย หรือการเอาคนลงเป็นทาส เพื่อซื้อขาย จำหน่ายรับ ไม่ว่าจะนำเข้าไปหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร จนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย	312 ทวิ	ระยะสอง/ มีเงื่อนไข
29.	ฐานลักพาตัวผู้อื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งค่าไถ่	313, 314	ระยะสอง/ มีเงื่อนไข
30.	ฐานชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย	339	ระยะสอง/ มีเงื่อนไข
31.	ฐานชิงทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุทางศาสนาอันเป็นที่สักการบูชาของประชาชนหรือได้กระทำในวัด หรือสถานอันเป็นที่เคารพทางศาสนา จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย	339 ทวิ	ระยะสอง/ มีเงื่อนไข
32.	ฐานปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย	340	ระยะสอง/ มีเงื่อนไข
33.	การปล้นทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุทางศาสนาอันเป็นที่สักการบูชาของประชาชนหรือได้กระทำในวัด หรือสถานอันเป็นที่เคารพทางศาสนา จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย	340 ทวิ	ระยะสอง/ มีเงื่อนไข

ตารางที่ 5.2 ข้อเสนอเกี่ยวกับความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร

ลำดับที่	ฐานความผิด	มาตรา	ข้อเสนอ
1.	ขลยศึกที่เสียสัตย์ว่า เมื่อได้รับการปล่อยตัวแล้วให้สัตย์ว่าจะไม่ทำการรบต่อประเทศไทยตลอดเวลาสงคราม	13	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
2.	การลักลอบสอดแนม โดยเข้าไปในป้อม ค่าย เรือรบ หรือสถานที่ใด ๆ อันเป็นของทหาร	14	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
3.	การให้ความช่วยเหลือหรือปิดบังผู้ลักลอบสอดแนม โดยที่รู้อยู่แล้วว่าเป็นศัตรู	15	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
4.	ทหารที่กระทำการเกลี้ยกล่อมให้ผู้อื่นกลายเป็นพวกของศัตรู	16	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
5.	นายทหารที่บังคับกองทหาร ป้อม ค่าย เรือรบ หรือสถานที่ใด ๆ ถ้ายังไม่สิ้นกำลังและยังสามารถต่อสู้ศัตรูอยู่ได้ หากยอมแพ้ให้แก่ศัตรู	17	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
6.	การยุยง หรือข่มขืนใจ นายทหารบังคับกองทหาร ป้อม ค่าย เรือรบ หรือสถานที่ใด ๆ ให้ยอมแพ้แก่ข้าศึก	18	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
7.	นายทหารเรือซึ่งมีหน้าที่ควบคุมเรือของทหารได้ลอยเรือออกจากสถานที่รบในขณะรบ โดยไม่มีเหตุอันสมควร	19	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
8.	นายทหารที่ได้บังอาจทำลายหรือละทิ้งเครื่องศาสตราวุธ กระสุนดินปืน หรือเครื่องยุทโธปกรณ์ใด ๆ โดยไม่มีเหตุอันสมควร ซึ่งได้กระทำต่อหน้าศัตรู	27 (1)	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
9.	ทหารที่ได้รับมอบหมายให้อยู่ยามรักษาการณ์ หากละทิ้งหน้าที่หรือไปเสียจากหน้าที่โดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งได้กระทำต่อหน้าศัตรู	29 (1)	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
10.	ทหารที่ขัดขืนหรือละเลยไม่ได้กระทำตามคำสั่งอย่างใด ๆ ซึ่งได้กระทำต่อหน้าศัตรู	30 (1)	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
11.	ทหารที่ขัดขืนไม่ได้กระทำตามคำสั่งอย่างใด ๆ โดยการแสดงความขัดขืนด้วยกิริยา หรือวาจาจงอาจต่อหน้าทหารถืออาวุธ ซึ่งได้กระทำต่อหน้าศัตรู	31 (1)	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข

ลำดับที่	ฐานความผิด	มาตรา	ข้อเสนอ
12.	การใช้กำลังทำร้ายทนายหรือนักวิชาการ หรือทนาย อยู่ยามประจำหน้าที่ ซึ่งได้กระทำต่อหน้าศัตรู	36 (1)	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
13.	ทหารซึ่งได้ใช้กำลังประทุษร้ายด้วยกำลังแก้มืออำนาจ บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไป ซึ่งได้กระทำต่อหน้าศัตรู	38 (1)	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
14.	ทหารได้ทำการมั่วสุม ณ สถานที่ใด ๆ ตั้งแต่ 5 คน ขึ้นไป ใช้กำลังทำร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะทำร้าย หรือ กระทำการ ใด ๆ ให้มีความวุ่นวายเกิดขึ้นในบ้านเมือง ซึ่งได้กระทำต่อ หน้าศัตรู	42 (1)	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
15.	ทหารได้ทำการมั่วสุม ณ สถานที่ใด ๆ ตั้งแต่ 5 คน ขึ้นไป ใช้กำลังทำร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะทำร้าย หรือ กระทำการใด ๆ ให้มีความวุ่นวายเกิดขึ้นในบ้านเมือง ซึ่งได้กระทำต่อ หน้าศัตรู และปรากฏว่า มีทหารตั้งแต่คนหนึ่งขึ้นไป มีอาวุธ	43 (1)	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
16.	ความผิดฐานหนีราชการและเป็นการหนีเข้าไปอยู่กับพวก ศัตรู	46 (1)	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
17.	การกระทำด้วยความประสงค์ที่จะบ่อนทำลายให้ สมรรถภาพของกรมกองทหารเสื่อมทรามลง อันเป็นส่วน หนึ่งของแผนที่จะล้มล้างรัฐบาลหรือเพื่อให้เปลี่ยนแปลง ประเพณีทางการเมืองหรือเศรษฐกิจ ของทหาร	52	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข

ตารางที่ 5.3 ข้อเสนอเกี่ยวกับความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามพระราชบัญญัติ อาวุธปืน
เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490

ลำดับที่	ฐานความผิด	มาตรา	ข้อเสนอ
1.	การใช้อาวุธปืน เครื่องกระสุน หรือวัตถุระเบิด นอกจากที่กำหนดในกฎกระทรวงที่อนุญาตให้ออกได้ นำไปใช้ในการกระทำผิด ได้แก่ ฆ่าผู้อื่น เรียกค่าไถ่ กรรโชกทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์	78	ระยะสาม/ ไม่มีเงื่อนไข

ตารางที่ 5.4 ข้อเสนอเกี่ยวกับความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามพระราชบัญญัติป้องกัน
และปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539

ลำดับที่	ฐานความผิด	มาตรา	ข้อเสนอ
1.	การหน่วงเหนี่ยว กักขัง กระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกายหรือทำร้ายร่างกาย หรือขู่เชิญด้วยประการใด ๆว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายผู้อื่นเพื่อข่มขืนใจให้ผู้อื่นนั้นกระทำการค้าประเวณี	12	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข

ตารางที่ 5.5 ข้อเสนอเกี่ยวกับความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามพระราชบัญญัติป้องกัน
และปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2558

ลำดับที่	ฐานความผิด	มาตรา	ข้อเสนอ
1.	ถ้าการกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตาย	53/1 (2)	ระยะสอง/ มีเงื่อนไข

ตารางที่ 5.6 ข้อเสนอเกี่ยวกับความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามพระราชบัญญัติว่าด้วย
ความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ.2558

ลำดับที่	ฐานความผิด	มาตรา	
1.	ผู้อยู่ในอากาศยานในระหว่างการบินผู้ใดฆ่าผู้อื่น ถ้าการกระทำนั้นน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยของอากาศยาน	16	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
2.	ผู้อยู่ในอากาศยานในระหว่างการบินผู้ใดยึดหรือเข้าควบคุมอากาศยานโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่ว่าจะกระทำอันตรายต่ออากาศยานนั้น	17	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
3.	ผู้ใดทำลายอากาศยานระหว่างบริการ ทำให้อากาศยานเสียหายจนเป็นเหตุให้ไม่สามารถทำการบินได้ หรือน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยของอากาศยาน	18	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
4.	ผู้ใดใช้อาวุธหรือวัตถุอื่นใดกระทำการอย่างใดที่ที่น่าจะเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของท่าอากาศยาน	19	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
5.	ผู้ใดใช้อาวุธหรือวัตถุอื่นใดฆ่าผู้อื่นในท่าอากาศยาน ถ้าการกระทำนั้นเป็นอันตรายหรือน่าจะเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของท่าอากาศยาน	20	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
6.	ผู้ใดทำลายหรือทำให้เสียหายแก่เครื่องอำนวยความสะดวกในการเดินอากาศตามกฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศ หรือทำให้การทำงานของเครื่องอำนวยความสะดวกดังกล่าวขัดข้อง ถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยของท่าอากาศยานระหว่างการบิน	21	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข

ตารางที่ 5.7 ข้อเสนอเกี่ยวกับความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามพระราชบัญญัติ
ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 (แก้ไขฉบับที่ 6 พ.ศ.2560)

ลำดับที่	ฐานความผิด	มาตรา	
1.	การผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภทที่ 1 เพื่อจำหน่าย	65	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
2.	ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 โดยมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกิน 20 กรัม ขึ้นไป	66	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข
3.	การใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด ให้ผู้อื่นเสพเฮโรอีน โดยเป็นการกระทำต่อผู้หญิงหรือต่อบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเป็นการกระทำเพื่อจูงใจให้ผู้อื่นกระทำความผิดทางอาญา หรือเพื่อประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่นในการกระทำความผิดทางอาญา	93	ระยะสอง/ ไม่มีเงื่อนไข

*หมายเหตุ

1.เด็ดขาด หมายถึง โทษจำคุกตลอดชีวิตแบบเด็ดขาด	4.ระยะสอง หมายถึง ควรให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในความผิดนั้น ในระยะที่สองตามที่ผู้เขียนได้เสนอ
2.มีเงื่อนไข หมายถึง โทษจำคุกตลอดชีวิตแบบมีเงื่อนไข	5.ระยะสาม หมายถึง ควรให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในความผิดนั้น ในระยะที่สามตามที่ผู้เขียนได้เสนอ
3.ไม่มีเงื่อนไข หมายถึง โทษจำคุกตลอดชีวิตแบบไม่มีเงื่อนไข	

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กมลชัย รัตนสภาวะวงศ์. หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2537.
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. โทษประหารชีวิตในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2557.
- คณิต ฌ นคร. กฎหมายอาญาภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2559.
- _____. กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2563.
- _____. กระบวนการยุติธรรมในมุมมองของคุณิต ฌ นคร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2556.
- _____. ภูมิธรรมและบทบาทของพนักงานอัยการ. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2551.
- _____. วิสามัญฆาตกรรมคดียาเสพติดในประเทศไทย : ชอบด้วยกฎหมายหรือจงใจฆ่าทิ้ง?
กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2557.
- ศิริศักดิ์ ต้นดินวะชัย. การประกันสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย : ศึกษากรณีการยกเลิกประหารชีวิต.
กรุงเทพฯ : วิทยาลัยการยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม
สำนักงานศาลยุติธรรม, 2561.
- จรัญ โฆษณานันท์. สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน ปรัชญากฎหมาย และความเป็นจริงทางสังคม.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2556.
- จิฬารักษ์ ตามชู และ อานนท์ ยังคุณ. รณรงค์เปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตตามหลักสิทธิมนุษยชน
สากล. กรุงเทพฯ : กองส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
กระทรวงยุติธรรม, 2557.
- ณรงค์ ใจหาญ. กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
วิญญูชน, 2543.
- ธานี วรภัทร์. กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2558.

- นพดล พลกุล. ทัศนวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท นีโอ ดิจิตอลจำกัด, 2558.
- นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล. การคุมประพฤติและการพักโทษ. กรุงเทพฯ : นิติบรรณการ, 2532.
- นิจ อักษรา. ย้อนตำนานโทษประหารชีวิตจากอดีตถึงปัจจุบัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ก้าวแรก, 2556.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2562.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. กฎหมายมหาชน เล่ม 2 : การแบ่งแยกกฎหมายมหาชน - เอกชน และพัฒนาการกฎหมายมหาชนในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2547.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. คำอธิบาย วิชากฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ : รัฐธรรมนูญเยอรมัน. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์, 2535.
- ปกป้อง ศรีสนธิ. กฎหมายอาญาชั้นสูง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2563.
- ประเสริฐ เมฆมณี. หลักทัศนวิทยา. กรุงเทพฯ : บพิการพิมพ์, 2523.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. นิติปรัชญา. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557.
- ผจงจิตต์ อธิคมอนันตชะ. สังคมวิทยาว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525.
- เพียว ศรีแสงทอง. โทษประหารชีวิต. กรุงเทพฯ : กองบริการการศึกษา งานส่งเสริมและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.
- สมบูรณ์ เตชะวงศ์. พระราชทานอภัยโทษ. กรุงเทพฯ : อนิเมทกรุ๊ป, 2555.
- สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.). รายงานการสัมมนาศาสนากับโทษประหารชีวิต. กรุงเทพฯ : หจก.มาสเตอร์เพลส, 2551.
- สุนทวิทย์ จิตสว่าง. โทษประหารชีวิต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. พระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ. กรุงเทพฯ : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.
- สุนัย มโนมัยอุดม. ระบบกฎหมายอังกฤษ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2559.

สูตรไพศาล. พระราชบัญญัติพระราชทานอภัยโทษ นิรโทษกรรม และล้างมลทินฯ. กรุงเทพฯ : สูตรไพศาล.

ส่วนอภัยโทษ สำนักทัณฑปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์. คู่มือการขอพระราชทานอภัยโทษ. พิมพ์ครั้งที่ 2. แก้ไขและเพิ่มเติม. นนทบุรี : ส่วน, 2552.

หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2512.

อรัญ สุวรรณบุบผา. หลักอาชญาวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2518.

อเล็กซานเดอร์ แมคโดนัลด์. The nuremberg trials the nazis brought to justice พิพากษานาซี. แปลโดย ธนัย เจริญกุล. กรุงเทพฯ : ยิปซี กรุ๊ป จำกัด, 2562.

อัจฉริยา ชูตินันท์. อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2557.

อุดม รัฐอมฤต, นพนิธิ สุริยะ, และ บรรเจิด สิงคะเนติ. การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพฯ : นานาสังพิมพ์, 2544.

อุดมศักดิ์ สนิธิพงษ์. สิทธิมนุษยชน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2561.

บทความ

ธนกร วรปรัชญากุล “หลักและความคิดพื้นฐานของระบบประมวลกฎหมายและระบบคอมมอนลอว์ในทัศนะของนักกฎหมายยุโรป.” บทบัญญัติ. เล่ม 60. ตอน 4. (ธันวาคม 2547) : 230 – 231.

วิชัย ศรีรัตน์. “การศึกษาความเป็นไปได้ในการเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับฉบับที่สองของกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเพื่อการยกเลิกโทษประหารชีวิต.” วารสารนิติศาสตร์. ฉบับที่ 3. ปีที่ 46. (กันยายน 2560) : 761 – 762.

อุดม รัฐอมฤต. “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รากฐานของสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ.” วารสารศาลรัฐธรรมนูญ. เล่มที่ 59. ปีที่ 20. (พฤษภาคม - สิงหาคม 2561) : 271.

โชคชัย เชี่ยวชาญ. “สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเยอรมัน.” วารสารกฎหมายปกครอง. เล่มที่ 24. ตอนที่ 1. (2549) : 39 – 40.

ไชยันต์ กุลนิต. “ความเบื้องต้นเกี่ยวกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยศาลรัฐธรรมนูญ.” วารสารศาลรัฐธรรมนูญ. เล่มที่ 52. ปีที่ 18. (มกราคม - เมษายน 2559) : 73 – 75.

วิทยานิพนธ์

กิตติพงษ์ ศุภพงศกร. “การยกเลิกโทษประหารชีวิต.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2551.

ชนินันท์ ศรีธีระวิศาล. “การลงโทษประหารชีวิต.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

ณัฐพร นครอินทร์. “วิวัฒนาการของกระบวนการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยและปัจจัยที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลง.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

ดาริน ทุนเรียนงาม. “การลดวันต้องโทษจำคุก : ศึกษาเปรียบเทียบในระบบกฎหมายไทยกับฝรั่งเศส.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2556.

นคร วัลลิภากร. “โทษประหารชีวิตในประเทศไทย : ศึกษาแนวคิดในการยกเลิก.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2549.

พัชรินทร์ วิทยาเอนกนันท์. “การลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยกับหลักความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์.” วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2560.

เมธินี สารสุวรรณ. “ความเหมาะสมของโทษประหารชีวิตในความผิดตามกฎหมายอาญา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

เยาวลักษณ์ ศรีเผด็จ. “ควรยกเลิกโทษประหารชีวิตหรือไม่.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.

รายงานการวิจัย

ณรงค์ ใจหาญ และ ปกป้องศรีสนิธ. “รายงานผลการศึกษาระดับสมบูรณัโครงการศึกษาการเพิ่ม
ดุลพินิจให้กับศาลในฐานะความผิดที่มีอัตราโทษประหารชีวิตสถานเดียวหรือลดฐาน
ความผิดที่มีอัตราโทษประหารชีวิตและเสนอแนะมาตรการอื่นที่เหมาะสมมารับ.”
จัดโดย สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. “ร่างแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (เอกสารประกอบการ
ประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อร่วมกำหนดทิศทางแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4
โดยหน่วยงานระดับนโยบาย).”

http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/rlpd_16/plan/plan4edit.pdf,
20 พฤศจิกายน 2563.

_____. “แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2557-2561).”

http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/rlpd_1/2556/thaigov_Plan3/4plan3.pdf, 20 พฤศจิกายน 2563.

_____. “แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2562-2565).”

http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/rlpd_16/plan4/plan4_-_final.pdf,
20 พฤศจิกายน 2563.

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และ มหาวิทยาลัยมหิดล. เอกสารทางวิชาการประกอบการประชุมเชิง
ปฏิบัติการ “โทษประหารชีวิตยังจำเป็นต่อสังคมไทยหรือไม่”. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2557.

<https://abolitionofdeathpenalty.files.wordpress.com/2018/08/document-death-penalty-questionnaire.pdf>, 1 มีนาคม 2564.

กรมราชทัณฑ์. “รายงานสถิตินักโทษประหารชีวิตกรมราชทัณฑ์.”

<http://www.correct.go.th/executed/index.php>, วันที่ 9 พฤษภาคม 2563

กระทรวงการต่างประเทศ. “คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ คำมั่นด้านสิทธิมนุษยชนของไทย.” <http://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/hrcth.pdf>, 22 พฤษภาคม 2563.

กองการต่างประเทศ สำนักงานศาลยุติธรรม. “กฎหมายอาญาของประเทศญี่ปุ่น กฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่น Study visit at Osaka Summery Court.” <https://oia.coj.go.th/th/file/get/file/20180925e7b95182087ba98e834e736b16f72fbc194900.pdf>, 14 พฤษภาคม 2563.

ข่าวสด. “แขวนคอรวด ! 6 โอมชินริเกียว-เจ้าลัทธิด้วย วางพิชชารินฆ่าหมู่.” https://www.khaosod.co.th/around-the-world-news/news_1307180, 10 พฤศจิกายน 2563.

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. “ข้อเสนอนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตและหลักสิทธิมนุษยชน.” <http://www.nhrc.or.th/getattachment/baca57d1-00b2-49fb-9b0b-0efc278f7582/หนังสือประธาน-กสม-กราบเรียน-นายกรัฐมนตรี-ที่-สม-00.aspx>, 20 พฤษภาคม 2563.

_____. “สรุปสาระสำคัญหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ต่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๓/๑๙๙๘๐ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ เรื่อง รายงานผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะนโยบายและการปรับปรุงกฎหมาย เกี่ยวกับโทษประหารชีวิต.” <http://www.nhrc.or.th/getattachment/d4031a89-b074-4748-a386-1bffb633b28c/9353.aspx>, 20 พฤษภาคม 2563

ณัชพล จิตติรัตน์. “ยกเลิก ‘โทษประหารชีวิต’ ไทยพร้อมหรือยัง.” <https://www.chula.ac.th/cuinside/10666/>, 22 พฤษภาคม 2563.

ธเนตร. “ฟิลิปปินส์นำโทษประหารมาใช้ ‘คดียาเสพติด’.” https://news.mthai.com/world-news/552892.html?utm_source=line&utm_medium=feed&utm_campaign=news, 22 พฤษภาคม 2563.

ปกป้อง ศรีสนิท. “จำคุกตลอดชีวิต ติดคุกจริงกี่ปี?.” <https://www.the101.world/blind-spot-of-thai-penitentiary-system/>, 22 พฤษภาคม 2563.

ผู้จัดการออนไลน์. ““อภัยโทษ” ฉลองจักรพรรดิญี่ปุ่นครองราชย์ : คีนคนสู่สังคม VS ล้างอาญาคนบาป.” <https://mgronline.com/japan/detail/9620000102706>, 23 พฤษภาคม 2563.

มติชนออนไลน์. “ฟิลิปปินส์ไถ้ล้นนำโทษประหารกลับมาใช้สำเร็จหลังโหวตในสภาผ่าน 2 วาระ.” https://www.matichon.co.th/foreign/news_482350, 22 พฤษภาคม 2563.

ศิลปวัฒนธรรม. “20 มี.ค 1995 : โอมชินริเกียว ถล่มรถไฟใต้ดินญี่ปุ่นด้วย “ก๊าซซาริน” โกลาหลทั่วโลก!” https://www.silpa-mag.com/this-day-in-history/article_29564, 10 พฤศจิกายน 2563.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. “นิรโทษกรรม อภัยโทษ ล้างมลทิน ความร่วมมือระหว่างประเทศ ในกระบวนการยุติธรรม สัญชาติ องค์การระหว่างประเทศ.” กฎหมายไทย. เล่มที่ 54. <https://www.krisdika.go.th/data/ebook/thailand/thailand54.pdf>, 16 พฤศจิกายน 2563.

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล. “การประหารชีวิตทั่วโลกปี 2561 ลดลงเป็นจำนวนมาก.” <https://www.amnesty.or.th/latest/news/676-2-2/>, 9 พฤษภาคม 2563.

_____ . “สถานการณ์โทษประหารชีวิต และการประหารชีวิตในปี 2562.” <https://www.amnesty.org/download/Documents/ACT5018472020THAI.PDF>, 22 พฤษภาคม 2563.

THE STANDARD TEAM. “20 สิงหาคม 2447 – ประหารนักโทษหญิงรายสุดท้ายโดยการตัดหัว.” <https://thestandard.co/onthisday20aug2447/>, 20 พฤษภาคม 2563.

เอกสารอื่น ๆ

ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกับข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ (Standard minimum rules for the treatment of prisoners and related recommendations 1995)

ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาทหาร

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2558

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ.2558

พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิตนักโทษ พุทธศักราช 2546

สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ร่วมกับ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. “เอกสารประกอบการประชุมระดมความคิดเห็นเรื่อง “การจัดแบ่งกลุ่มความผิดและโทษทางอาญา : ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ”.” ณ ห้องกินรี 2 ชั้น 1 โรงแรม อมารี ดอนเมืองฯ กรุงเทพฯ, 17 มกราคม 2554.

BOOKS

Paul M. Taylor. *A Commentary on the International Covenant on Civil and Political Rights*. United Kingdom : Cambridge University Press, 2020.

Ten, C. L.. *Crime, guilt, and punishment : a philosophical introduction*. Oxford : Clarendon Press, 1987.

ELECTRONIC MEDIA

Amnesty International. “The Philippines: on World Day Against the Death Penalty, Congress encouraged to reject attempts to reintroduce death penalty.” <https://www.amnesty.org/download/Documents/ACT5032012020ENGLISH.pdf>, November 17, 2020.

_____. “‘They just kill’: Ongoing extrajudicial executions and other violations in the Philippines’ ‘war on drugs’.” <https://www.amnesty.org/download/Documents/ASA3505782019ENGLISH.PDF>, March 6, 2021.

Andrew Ashworth and Elaine Player. “Criminal Justice Act 2003 : The Sentencing Provisions.” <https://www.jstor.org/stable/3699059>, June 4, 2021.

BBC News. “Lisa Montgomery : US executes only woman on federal death row.” <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-55642177>, February 25, 2021.

CNN. “Feds execute 10th death row inmate of 2020.” <https://edition.cnn.com/2020/12/11/politics/alfred-bourgeois-execution/index.html>, February 25, 2021.

Death Penalty Information Center. "COSTS : Death Penalty Cases in Nevada Cost \$200K Extra, Just for Defense." <https://deathpenaltyinfo.org/news/costs-death-penalty-cases-in-nevada-cost-200-k-extra-just-for-defense>, May 19, 2020.

_____. "New Study Finds Oregon Death Sentences Are Significantly More Costly Than Life Sentences." <https://deathpenaltyinfo.org/news/new-study-finds-oregon-death-sentences-are-significantly-more-costly-than-life-sentences>, May 19, 2020.

_____. "STUDIES : Nebraska's Death Penalty Costs \$14.6 Million Per Year." <https://deathpenaltyinfo.org/news/studies-nebraskas-death-penalty-costs-14-6-million-per-year>, May 19, 2020.

Ilma Zych. "Old-Time Punishments by William Andrews." Social Science. Vol. 46. No. 3. (June 1971) : 189. <http://www.jstor.org/stable/41959544>, March 1, 2021.

International Bar Association. "Philippine President and politicians push for return of death penalty amid 'war on drugs'." <https://www.ibanet.org/Article/NewDetail.aspx?ArticleUid=B041B93E-63C5-4361-8997-3D83C10E22FB>, March 5, 2021.

International Commission against the Death Penalty. "The death penalty and the "most serious crimes" A country-by-country overview of the death penalty in law and practice in retentionist states." http://www.icomdp.org/cms/wp-content/uploads/2013/02/Most-serious-crimes_final_6Feb2013.pdf, May 22, 2020.

Japan Federation of Bar Associations. "Recommendations on the Capital Punishment System." https://www.nichibenren.or.jp/library/en/document/data/INT03_10_PS.pdf, May 14, 2020.

Secretary of State for the Home Department. Justice for All. UK : The Stationery Office, 2002. <https://brdo.com.ua/wp-content/uploads/2016/01/Justice-for-All-WPUK.pdf>, March 2, 2021.

The Editors of Encyclopaedia Britannica. “Rudolf Hess German Nazi leader.” <https://www.britannica.com/biography/Rudolf-Hess>, May 13, 2021.

Theyworkforyou. “Murder (Abolition of Death Penalty).” <https://www.theyworkforyou.com/debates/?id=1969-12-16a.1148.0>, May 12, 2020.

Thejapantimes. “Aum Shinrikyo guru Shoko Asahara and six other cult members hanged for mass murders.” <https://www.japantimes.co.jp/news/2018/07/06/national/crime-legal/aum-shinrikyo-guru-shoko-asahara-hanged-mass-murder-reports/#.Wz7kStUzaM8>, November 10, 2020.

UN Human Rights Committee. “CCPR General Comment No.36 : article 6 of the International Covenant on Civil and Political Rights (the right to life).” <http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6QkG1d%2fPPRiCAqhKb7yhsrdB0H1L5979OVGGB%2bWPAXhNI9e0rX3cJlmWwe%2fGBLmVrGmT01On6KBQgqmxPNlJrLLdefuuQjjN19BgOr%2fS93rKPWbCbgoJ4dRgDoh%2fXgwn>, November 17, 2020.

William Hughes Mulligan. “Cruel and Unusual Punishments : The Proportionality Rule.” <https://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2355&context=flr>, May 20, 2020.

Yale Law School Lillian Goldman Law Library. “Judgement : Hess.” <https://avalon.law.yale.edu/imt/judhess.as>, May 13, 2021.

OTHER MATERIALS

Criminal Justice Act 2003

French Penal Code

Human Rights Committee Sixteenth session, General Comment, HRI/GEN/1/Rev.9

(Vol. I) 27 May 2008.

International Covenant on Civil and Political Rights.

Japan's Constitution of 1946

Philippines's Constitution of 1987

Prison Act of 1952

Report of the Secretary - General, Capital punishment and implementation of the safeguards guaranteeing protection of the rights of those facing the death penalty, UN Doc. E/2010/10.

Republic Act No.9346

Second Optional Protocol to the ICCPR, aiming at the abolition of death penalty.

Sentencing Guidelines Council, Reduction in Sentence for a Guilty Plea, 2007.

The Administration of Justice Act 1960

The Basic Law of the Federal Republic of Germany

The Murder Act 1965

United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายธนพนธ์ โสจิพลกุล
วันเดือนปีเกิด	18 กันยายน 2535
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2558 นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น เนติบัณฑิตไทย สมัยที่ 70 สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตสภา ประกาศนียบัตรอบรมวิชาว่าความ รุ่นที่ 45 สำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภาทนายความ

ผลงานทางวิชาการ

ธนพนธ์ โสจิพลกุล. “มาตรการทดแทนการลงโทษประหารชีวิต.” วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรบัณฑิต (กฎหมายอาญา) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2564.